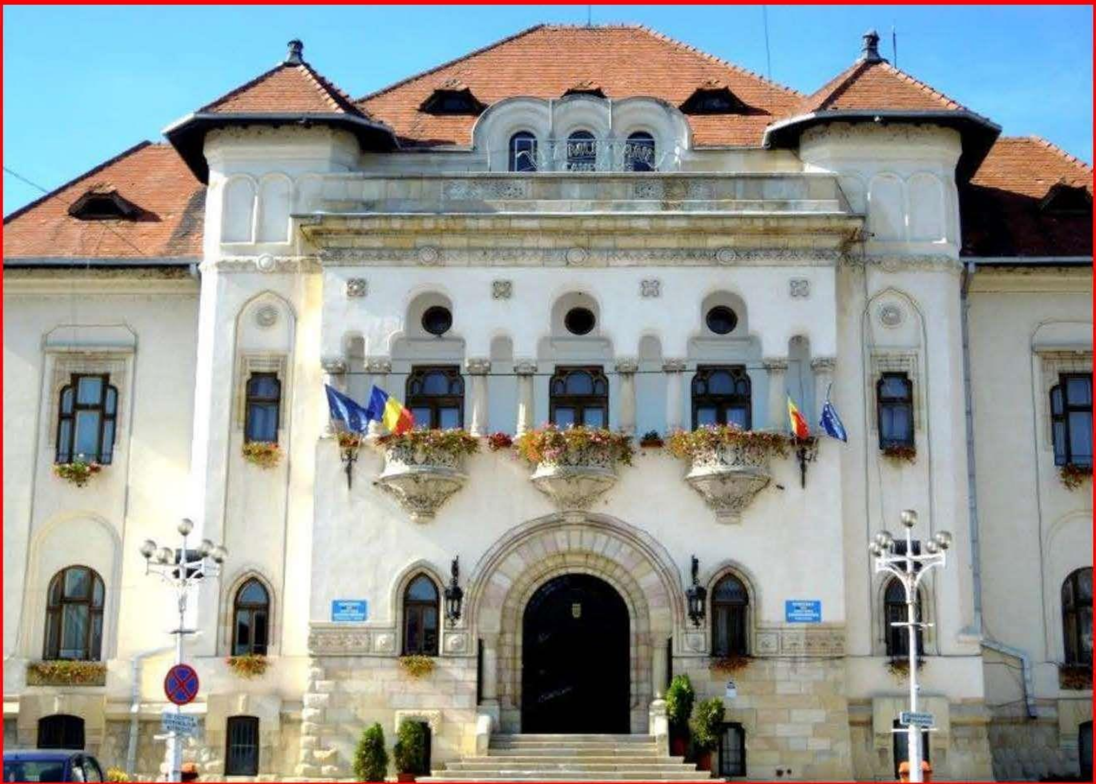
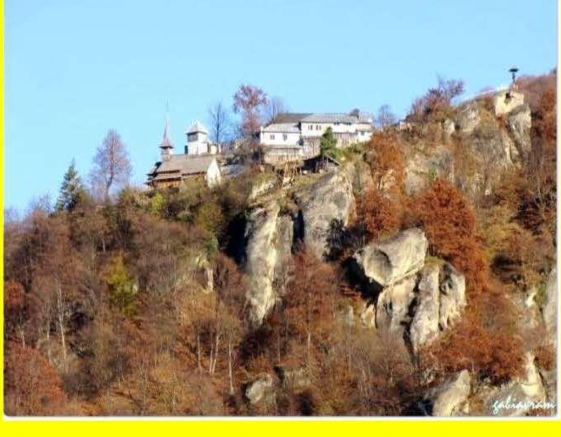
SOCIETATEA DE ŞTIINŢE ISTORICE DIN ROMÂNIA
FILIALA „*MUŞCEL*" – CÂMPULUNG-ARGEŞ

Nr. 14 - 2022

MUŞCELUL

Editura Larisa

Primăria Orașului Câmpulung

Filiala Muşcel a Societăţii de Ştiinţe Istorice din România (SȘIR) este o asociație profesională obștească, apolitică și independentă, al cărei scop este să stimuleze cercetarea științifică și didactică, să-și antreneze membrii în cercetarea istoriei locale, naționale și universale, să militeze pentru o atitudine corectă față de trecutul istoric și față de rolul acestei discipline în școală.

Organizația se adresează profesorilor de istorie, cercetătorilor, studenților și elevilor, și oricărei persoane interesate în domeniul științelor istorice. Înscrierea se face pe bază de cerere individuală, însoțită de recomandarea unui membru SȘIR.

Președinte de onoare al Filialei Muscel a S.Ș.I.R.

- **Ing. Constantin Agricola Miu**

Consiliul de conducere

- Prof. istorie ION OANA.-președintele Filialei Muscel a S.Ș.I.R
- Prof. istorie MARCEL VINTILA-prim-vicepreședinte
- Conf.univ.dr. habil.CLAUDIU-ION NEAGOE-vicepreședinte
- Prof.teologie (limba franceză)ELENA RAMONA CĂLCÎI - secretar general
- Ec.CORNEL STOIAN - secretar trezorier
- Prof.dr.istorie NICOLAE ZAHARIA-membru
- Col.rtr.GHEORGHE PUIU-membru
- Col. rtr. DUMITRU BADEA-membru
- Prof. istorie CLAUDIU - ION CĂLCÎI-membru
- Col.rez. Petre Măruntu-membru

Comisia de cenzori

- Ec. NICUŞOR ONCIOIU -preşedinte
- Ec. MARIA VLĂJOAGĂ -membru
- Ec. LAURA GRIMALDI-PURNICHI-membru

Colegiul ştiinţific al revistei de istorie „Muscelul"

- Prof. univ. dr. habil. IULIAN ONCESCU – Universitatea „Valahia" din Târgoviște
- Conf. univ . dr. RADU CÂRCIUMARU - Universitatea „Valahia" din Târgoviște
- Conf. univ. dr. CONSTANTIN AUGUSTUS BĂRBULESCU – Universitatea din Pitești
- Lect. univ. dr. ANDREI ALEXANDRESCU - Universitatea din București

Colegiul de redacţie al revistei de istorie „Muscelul"

- Col. rtr. DUMITRU BADEA-redactor şef
- Prof.istorie CLAUDIU-ION CĂLCÎI- redactor şef-adjunct
- Preot Cîrstina Gheorghe - redactor

SOCIETATEA DE ȘTIINȚE ISTORICE DIN ROMÂNIA
FILIALA MUȘCEL - CÂMPULUNG, JUDEȚUL ARGEȘ

MUȘCELUL

REVISTĂ DE ISTORIE

NR. 14 / 2022

Revista de istorie este o revistă care abordează cu prioritate istoria, cultura, civilizația, personalitățile fostului județ Mușcel, județ abuziv desființat la mijlocul sec. XX .

Editura Larisa

ROMÂNIA

1918-2022| SĂRBĂTORIM ÎMPREUNĂ

COPERTA 1

- stânga sus – sigla Societății de Științe Istorice din România – *Sine et ira studio* în traducere: *Fără ură și părtinire;*
- dreapta sus – sigla fostului județ Mușcel;
- în centru – Primăria Municipiului Câmpulung, Prefectura fostului județ Mușcel, opera arhitectului câmpulungean Dimitrie Ionescu Berechet
- stânga jos – Cetățuia „Negru Vodă" de la Cetățeni- Mușcel;
- dreapta jos - Biserica „Înălțarea Domnului" din Parohia Lerești de Jos, opera arhitectului Dimitrie Ionescu Berechet și ridicată de antepriza fraților De Nicolo

COPERTA 2

- pe fundal: sus – Vechia primărie a orașului Câmpulung construită în anul 1907; jos – Căminul Cultural „Sarmiza Bilcescu Alimăneștianu" din Voinești, comuna Lerești, sediul Filialei Mușcel a Societății de Științe Istorice din România;

COPERTA 3

- Biserica Mânăstirii Curtea de Argeș, ctitorie a Domnitorului Neagoe Basarab secolul XVI

COPERTA 4

- Monumentul Eroilor din Primul Război Mondial de la Mateiaș, opera arhitectului Dimitrie Ionescu Berechet și a Fraților De Nicolo

NOTĂ

- Anul acesta, 2022 s-au împlinit 100 de ani de la absolvirea Școlii Superioare de Arhitectură a lui Dimitrie Ionescu Berechet. Recomandăm lecturarea materialului *„Arhitectul Dimitrie Ionescu Berechet: Un destin de excepție"* al Lect. univ. dr. Ștefan Ionescu Berechet de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Universitatea București, nepot al marelui arhitect, din nr. 12/2020, pp. 62,63.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

MUȘCELUL
REVISTA DE ISTORIE, NR. 14 / 2022

Câmpulung Muscel
ISSN 2066-3080
Editura LARISA

CUPRINS

Despre geneza Câmpulungului medieval (secolele XIII-XIV)

Andrei Frăsineanu, Luisa Gabriela Iosif, Luigi Antonio Luca, Lucia Maria Mitroi, Iuliana-Ramona Văduva
(Universitatea din Piteşti, Facultatea de Teologie, Litere, Istorie şi Arte, Specializarea Master Istoria românilor şi a României, an. I)

Numele Câmpulung apare menţionat prima oară atestat, în forma latină „*Longo Campo*” („câmp lung”), la anul 1300 pe piatra mormântală a comitelui Laurenţiu. În aceea perioadă a sec. XIII-XIV „câmpul” reprezenta o unitate teritorială care cuprindea mai multe sate, fiind întâlnită și în Moldova (Câmpulung Moldovenesc) și în Maramureș (Câmpulung în Tisa). Numele aşezării apare sub diverse forme: *Longo Campo, Campo Longus, Campolongo* (în sursele de limbă latină); *Hozyvmezeu, Hössumezo* (în documentele de limbă latină şi maghiară); *Langenau, Lange Aue* (în sursele de limbă germană); *Dălgopole* (în documentele slavone); *Kūnbūlūkī* (în sursele orientale).

Prima atestare documentară a toponimului Câmpulung, în varianta slavonă *Dălgopole,* pare să dateze de la 1354. Este vorba de un document intern emis de cancelaria domnească a lui Nicolae Alexandru, în medio-slavă, care s-a păstrat, însă, transcris într-un document de la 1618; el se referă la un act de donație prin care voievodul a dăruit bisericii din Câmpulung satul Bădeştii. Unii cercetători însă au mari semne de întrebare în privinţa acestui document.

Vechile cronici muntene pun întemeierea aşezării de la Câmpulung pe seama „descălecătorului” Radu Negru voievod. Aşadar, la sfârşitul secolului al XIII-lea şi începutul secolului al XIV-lea, pe câmpul lung al văii de aici s-a înjghebat o aşezare care şi-a luat denumirea de la configuraţia locului, respectiv Câmpulung

Meseriaşi şi negustori saşi transilvăneni s-au aşezat aici, la Câmpulung, lângă o veche obşte sătească locală. Voievozii de la Argeş au protejat această comunitate şi i-au impulsionat dezvoltarea. În perioada de criză a regatului maghiar (1301-1315), voievodul de la Argeş a luat sub controlul său direct această aşezare care dobândea tot mai mult profilul unui oraş.

Cu privire la apariţia Câmpulungului au existat două tradiţii locale, una păstrată în sânul comunităţii săseşti locale şi alta consemnată în cronicile româneşti din a doua jumătate a veacului al XVII-lea. Bunăoară, în primăvara anului 1657, Paul de Alep (1627-1669), fiul patriarhului Antiohiei, Macarie, avea să culeagă de la comunitatea săsească (catolică) din acest oraş o tradiţie transmisă din generaţie în generaţie: un *comite* din Ţara Ungurească, cu numele *Nãkrũ Fuwifũda, adică Domnul cel negru*”. ar fi venit de peste munţi şi i-ar fi alungat pe tătari de la Câmpulung. Piatra de mormânt a acestuia se mai păstrează şi azi la Câmpulung, la biserica Sf. Iacob, zisă şi „Bărăţia”: „†Anul Domnului 1300 + Aici este mormântul comitelui Laurencius de Longo Campo, pioasă amintire”. În schimb, cronicile muntene din a doua jumătate a sec. al XVII-lea, vorbesc de „descălecatul lui Radu Negru voievod”, la Câmpulung unde a făcut o „biserică mare şi frumoasă”.

O *cronică franciscană* din 1764 a consemnat faptul că, după o expediţie împotriva tătarilor, regele Ladislau al IV-lea ar fi hotărât să trimită la sud de Carpaţi, un „comite”, pe nume Radu Negru vodă *(Radul Njegu Voda).* Acesta ar fi venit la Câmpulung abia în 1299, el găsind aici *„*saşi catolici amestecaţi cu vlahi”.

Ansamblul medieval Bărăţia („Sf. Iacob") din Câmpulung
(Foto: Claudiu Neagoe – Arhiva personală)

Unii istorici (Nicolae Iorga, Ion Hurdubeţiu) au considerat Câmpulungul o creaţie a cavalerilor teutoni (1211-1215), iar *Cloşterul* ar fi fost o mică mănăstire (de la germ. *kloster* = claustru; biserică fortificată) ridicată de ei. Mai mult decât atât, Ion Hurdubeţiu a văzut în Cloşter aşa numita „cetate a Crucii" (*castrum Cruceburg*), menţionată în privilegiul regelui Andrei al II-lea (1205-1235) dat cavalerilor teutoni (ante 7 mai 1222). Însă, cercetările arheologice de până acum, extrem de puţine, de altfel, şi irelevante, nu ne oferă dovezi certe ale locuirii în vatra iniţială Câmpulungului mai vechi de mijlocul secolului al XIII-lea.

În a două jumătate a sec. al XIII-lea exista o *obşte sătească* fapt atestat de un document regal din 6 iulie 1395, emis de lângă „satul Câmpulung" şi de o carte domnească de la Leon Tomşa, din 26 august 1630, unde se arată că moşia oraşului „se numeşte a orăşanilor, care iaste din şăzutul satulu*i*".

Odată cu venirea saşilor (meşteşugari şi negustori), la sfârşitul secolului al XIII-lea, a fost accelerat procesul de urbanizare, aşezarea devenind un *târg* permanent, pentru ca mai apoi, la mijl. Sec. al XIV-lea să capete, cu adevărat, profilul de *oraş*;

Câmpulungul a fost reşedinţă voievodală temporară (d. 1330 - a. 1372) şi necropolă voievodală/domnească a primilor Basarabi: Basarab I († 1352) şi Nicolae Alexandru († 1364). Apoi, în perioada secolelor XIV-XVI Câmpulungul a fost „oraş domnesc", el bucurându-se de protecţia domniei, de la care a primit o serie de scutiri şi alte privilegii.

Vatra veche a oraşului s-a aflat în partea de sud, în zona celor mai vechi lăcaşe de cult de aici, două catolice (Bărăţia şi Cloşterul) şi una ortodoxă (Biserica voievodală/domnească cu hramul „Adormirea Maicii Domnului").

Din secolul al XV-lea, spaţiul urban s-a extins treptat (până în sec. XVIII), atât spre sud, cât şi spre nord, prin intermediul unor „nuclee urbane" ca dovadă apariţia unor noi lăcaşe de cult: Sf. Gheorghe-Olari, Sf. Ilie (sf. sec. XV), probabil şi Marina; Fundeni, Şubeşti, Biserica Domnească zisă „a Grecilor", Schei (sec. XVI).

Dintre cele mai vechi monumente ale oraşului Câmpulung, dar care nu s-au păstrat până azi în ipostaza lor arhitecturală iniţială, amintim: biserica Bărăţiei (în trecut cu hramul Sf. Elisabeta, azi cu hramul Sf, Iacob), vechiul Cloşter şi biserica voievodală iniţială, ctitorită între 1344-1345, de Nicolae Alexandru voievod. Din secolul al XIV-lea şi până azi au supravieţuit cele două pietre mormântale: piatra lui Laurenţiu de Longo Campo (1300) şi piatra lui Nicolae Alexandru (1364).

Piatra mormântală a lui Laurenţiu „de Longo Campo” (stânga)
şi piatra de mormânt a lui Nicolae Alexandru Voievod (dreapta)
(Foto: Claudiu Neagoe – Arhiva personală)

Referinţe bibliografice

ALBU, Ioan, *Lespedea funerară a comitelui Laurenţiu din Câmpulung*, în volumul: *Studia varia in honorem professoris Ştefan Ştefănescu Octogenarii*, editerunt Cristian Luca et Ionel Cândea, Bucureşti-Brăila, 2009, pp. 123-176.

ARICESCU, Constantin D., *Istoria Câmpulungului, prima residenţă a României*, 2 vol., Bucureşti, 1855-1856

BINDER, Pavel, *Din nou despre „comes Laurentius de Longocampo”*, în „Studii şi cercetări de istoria artei. Seria artă plastică”, vol. 22, 1975, pp. 185-188.

CHIHAIA, Pavel, *Din cetăţile de scaun ale Ţării Româneşti*, Bucureşti, 1974.

CIOCÎLTAN, Alexandru, *Comunităţile germane de la sud de Carpaţi în Evul Mediu (secolele XIII-XVIII)*, Editura Istros, Brăila, 2015.

CONSTANTINESCU, Grigore, *Câmpulung-Muscel. Ansamblu medieval modern*, Piteşti, 2015.

NEAGOE, Claudiu, *Consideraţii privind raporturile dintre comunitatea catolică şi cea ortodoxă din Câmpulung-Muscel în secolele XIII-XIV*, în „Argesis. Studii şi comunicări”, seria Istorie, tom. XVII, 2008, pp. 81-90.

NEAGOE, Claudiu, *Câmpulungul medieval şi premodern*, Editura Ars Docendi, Bucureşti, 2012.

NEAGOE, Claudiu, *Nicolae Alexandru Voievod*, Editura Ars Docendi, Bucureşti, 2014.

NEAGOE, Claudiu, Ionuţ Vasiloiu, *Noi contribuţii privitoare la comunitatea catolică din Câmpulung-Muscel (secolele XVI-XVIII)*, în volumul: *Civilizaţia urbană din spaţiul românesc în secolele XVI-XVIII. Studii şi documente*, editat de Laurenţiu Rădvan, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”, Iaşi, 2006, pp. 103-144.

PÂRNUŢĂ, Gheorghe (coord.), *Câmpulung-Muscel, ieri şi azi. Istoria oraşului*, în colaborare cu I. Hurdubeţiu, Flaminiu Mârţu. N. Nicolaescu şi Ilie Stănculescu, Câmpulung-Muscel, 1974.

PONCEA, Traian-Valentin, *Geneza oraşului medieval românesc extra carpatic (Secolele X-XIV)*, Editura Biblioteca Bucureştilor, Bucureşti, 1999.

RĂDVAN, Laurenţiu, *Oraşele din Ţările Române în Evul Mediu*, Editura Universităţii Alexandru Ioan Cuza, Iaşi, 2011.

RĂDULESCU-CODIN, Constantin, *Câmpulungul Muscel Istoric şi legendar,* Editura Librăriei Ioan N. Staicu, Câmpulung, 1925.

RĂUŢESCU, Ioan, *Câmpulung Muscel. Monografie istorică*, Câmpulung Muscel, 1943.

VERGATTI, Radu Ştefan, Constantin A. Bărbulescu, *Oraşul Câmpulung şi primii Basarabi*, în „Argesis. Studii şi comunicări”, seria Istorie, tom. XVII, Piteşti, 2008, pp. 75-79.

INFLUENŢE SLAVO-BIZANTINE ALE CULTURII ROMÂNEŞTI, SECOLELE XIV-XVI

Bibliotecar-Profesor Cătălin BOBOC
Biblioteca Municipală „Ion Barbu" Câmpulung-Muşcel
Membru SŞIR, Filiala Muşcel

Din cele mai vechi timpuri oamenii au fost preocupaţi să-şi exprime gândurile nu numai prin cuvinte, ci şi prin semne evidente, care să dureze mai mult şi să poată fi descifrate şi de alţii. Astfel şi-a făcut apariţia scrisul, apoi cartea deşi formele spirituale ale unui popor au apărut mai întâi pe cale orală şi mai apoi au îmbrăcat haina scrierii. Atunci când scriem sau citim facem să dăinuie peste timp memoria omenirii.

Adevărat se spune că o carte este o lume, atunci când este citită, iar o bibliotecă este un univers pentru cititorii ei. Având convingerea că aşa este, m-a preocupat şi mă preocupă cercetarea în domeniul scrisului şi tipăriturilor vechi, motivat fiind şi de faptul că actualmente sunt un slujitor al cărţii. Îmi desfăşor activitatea profesională în bibliotecă şi astfel am acces la informaţie, ca de altfel orice utilizator interesat şi pasionat în ale cititului, poate beneficia de fondul de carte al bibliotecii din Câmpulung.

Numeroşi cercetători în acest domeniu între care filologul şi istoricul român Ioan Bogdan – iniţiatorul studiilor de slavistică în ţara noastră; istoricul şi slavistul român Petre P. Panaitescu – autor a numeroase lucrări privind istoria poporului nostru şi a relaţiilor sale cu popoarele slave, editor neobosit de cronici şi documente; cunoscutul istoric Ştefan Bârsănescu, profesorul Dan Simonescu, neobositul cercetător în domeniul pedagogiei româneşti Gheorghe Pârnuţă şi mulţi alţii au adus o contribuţie deosebită culturii româneşti prin scrierile lor. Eu nu fac decât să adaug o pagină acestui domeniu, conştient fiind că mai sunt multe de spus şi de adăugat ca de altfel în orice lucrare, dar aceasta se realizează numai printr-o activitate stăruitoare şi continuă de cercetare, ca după aceea să ai satisfacţia efortului depus.

Cuprinsă între mai multe centre de putere şi de civilizaţie slavă, lumea românească a adoptat slavona ca limbă de cult şi apoi de cancelarie. Primele texte care au folosit alfabetul chirilic au apărut în secolul X, pentru a cuprinde treptat ansamblul spaţiului românesc.

Limba română este, asemenea altor limbi de sorginte latină: italiana, franceza, spaniola, portugheza, ş.a. o continuatoare a limbii pe care romanii au dus-o în provinciile cucerite ale vestitului lor Imperiu. Limba română reprezentantă a latinităţii orientale, este singura care a supravieţuit, izolată, într-o masă slavă.

În perioada de convieţuire româno-slavă, precum şi în vremea stăpânirii bulgare în nordul Dunării (sec. IX –X), pe teritoriul ţării noastre au existat manifestări culturale, exercitate sub influenţa culturii slavone[1]. Aceste manifestări sunt dovedite de inscripţiile cu caractere glagolitice şi chirilice din secolele sus menţionate, în zona Constanţa[2] şi Prahova. În aceste condiţii de convieţuire româno-slavă, atât social-politice cât şi spirituale, poporul român a adoptat limba slavonă ca limbă de cult. Astfel şi la români ca şi la alte popoare, la începutul feudalismului biserica patrona viaţa spirituală, slavona devenind în ţările româneşti limba culturală pentru mai multe secole. În primele secole de dezvoltare a culturii româneşti, limba slavonă a avut acelaşi rol în cultura română medievală pe care l-a avut limba latină în ţările occidentale ale Europei. Astfel cultura română a fost în contact cu una din cele mai

---

[1] Mircea Tomescu, *Istoria cărţii româneşti de la începuturi până la 1918*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1968, p. 15.

[2] Cf. Mircea Tomescu, *op. cit.*, este vorba despre inscripţia chirilică a jupanului Dimitrie descoperită în comuna Mircea Vodă din judeţul Constanţa şi însemnările făcute pe pereţii unui atelier de fierărie din secolul al X-lea, din localitatea Bucov, judeţul Prahova.

înaintate culturi din Europa evului mediu, cultura bizantină.

Influenţa slavonă datează la români din timpuri vechi (sec. X-XII). Această influenţă n-a fost numai politică, ci şi culturală, căci aflându-ne în „nemijlocita apropiere a imperiului bizantin, care pe acest timp ducea făclia culturii mondiale”[3], popoarele slave din sud ajunseseră la o înflorire literară ce n-au mai atins-o de atunci secole întregi.

La baza scrierii limbii slavone a stat mai întâi alfabetul glagolitic, creat de fraţii Constantin (Chiril filozoful) şi Metodiu, pe la mijlocul secolului IX (apostoli slavi din sudul Dunării), apoi cel chirilic. Scrierea chirilică a înlocuit scrierea glagolitică încă din secolul al X-lea. Pătrunderea limbii slavone în biserica românească şi în cancelariile voievodale ca limbă oficială a făcut ca în ţările româneşti să fie folosit şi alfabetul chirilic, chiar şi după folosirea limbii române ca limbă culturală.
În forma mai nouă, slavona, a căpătat o răspândire mare în cancelariile domnești, în mânăstiri și în biserici, începând cu secolul al XIV-lea. Slavona românească a fost folosită în scris, alături de limba latină, până la începutul secolului al XVI-lea, secol în care apar primele texte românești, originale și traduse. După această dată, slavona a continuat să fie folosită încă aproape două secole, paralel cu limba română, pierzând treptat din însemnătate.

O dată cu limba slavonă, românii au împrumutat şi alfabetul chirilic. Numele acestui alfabet se pare că vine de la Chiril (Constantin-Chiril, 827-869), care, alături de Metodiu (815-885), fratele său (în sens monastic) a răspândit creştinismul în Moravia şi Panonia. Cărturari cu o excepţională cultură însuşită la Constantinopol, călugării Metodiu şi Constantin-Chiril, cunoşteau foarte bine limba slavă (bulgară) aşa cum era ea vorbită în regiunea Tesalonicului, de unde erau originari. Limba scrisă folosită de ei la tălmăcirea textelor canonice destinate slavilor era paleoslava (slava veche).

Acest termen denumeşte numai limba textelor religioase din secolele IX – XI, în timp ce prin slavonă se înţelege limba literară dezvoltată în veacurile următoare (inclusiv secolele XIV–XVI), utilizată şi în scrierile slavo-române păstrate[4] (documente, texte religioase, istorice, juridice, parenetice, cărţi populare, scrisori, etc). Cea mai veche inscripţie cu slove chirilice, datată 943 se află în comuna Mircea-Vodă, Constanţa. Alfabetul chirilic, utilizat la noi mai bine de nouă secole (IX-XIX), a servit la redactarea, la copierea manuscriselor slavoneşti şi româneşti, şi la imprimarea cărţilor, după introducerea tiparului, (începutul secolului al XVI-lea).

Abia în anul 1860 alfabetul chirilic a fost înlocuit oficial cu cel latin.

Inscripţia de pe blocul de calcar de la Mircea-Vodă

Astfel dezvoltarea culturii noastre medievale şi implicit şi a cărţii, a fost strâns legată de evoluţia societăţii româneşti a acelor vremuri. Aceasta s-a cristalizat ca o cultură cu puternice trăsături originale după întemeierea primelor state feudale.

Încă din perioada formaţiunilor prestatale (a voievodatelor lui Monumerut, Glad şi Gelu) se pare că s-a practicat o redusă activitate de cancelarie, fapt ce explică existenţa, ca limbă formată a limbii slavone de cancelarie[5] încă din primele decenii ale întemeierii statelor româneşti medievale.

Între zidurile mânăstirilor, apărute spre sfârşitul secolului al XIV-lea, după constituirea statelor, s-au copiat desigur texte religioase în limba slavonă, necesare cultului.

3 Sextil Puşcariu, *Istoria literaturii române. Epoca veche*, ediţie îngrijită de Magdalena Vulpe, postfaţă de Dan C. Mihăilescu, Editura Eminescu, 1987, p. 18.

4 C. Baroianu, *Texte vechi româneşti. Album de paleografie româno-chirilică*, centrul de Multiplicare al Universităţii din Bucureşti, 1971, p. 5 apud G. Mihăilă, *1100 de ani de la moartea marelui cărturar slav Constantin-Chiril Filozoful*, în „Limbă şi literatură”, vol. 23, Bucureşti, 1969, p. 6.

5 Ibidem.

Foarte mulţi slavişti consideră că *Sawina Kniga* şi *Codex Suprasliensis (*sec. XI*)*, reprezintă cele mai vechi texte slavone cunoscute ce s-au scris pe teritoriul României[6]. Cercetările ulterioare întreprinse asupra manuscriselor slavone aflate în fondul Bibliotecii Academiei Române au descoperit numeroase manuscrise din secolele XI-XIV, ca fiind scrise la noi. Printre acestea se numără: fragmentul de manuscris slav nr. 682, datând din sec. XI-XII, cu vădite trăsături şi influenţe româneşti, un *Apostol* din secolul al XIII-lea, un *Octoih* din secolele XIII-XIV, un fragment de *Evangheliar* din secolele XIII-XIV găsit la Râşnov[7]. Existenţa acestor manuscrise şi a altora este o dovadă a acţiunii de copiere a manuscriselor desfăşurate în Ţara Românească precum şi intensa activitate caligrafică începând cu secolul al XIV-lea care va creşte în secolele următoare stând la baza evoluţiei cărţii româneşti în haină slavonă.

Astfel istoriografia română a început odată cu mişcările literare ale epocii medievale, în mănăstiri, iar impulsul ei a fost de origine bizantino-slavă. Limba în care s-a scris primele lucrări de natură istorică a fost tot cea slavonă. După modelul bizantin, au început primele însemnări ce fac referitoare la evenimentele importante pentru istoria mănăstirii, la data înscăunării domnilor, numele părinţilor lor, numărul anilor de domnie şi data decesului acestora. Aceste însemnări, sub formă de „rezumate de istorie universală" folosite de bizantini, erau de fapt nişte înşiruiri, fără amănunte de nume şi ani şi foarte rar se menţiona câte un eveniment mai important.

De la bizantini acestea au trecut la sârbi şi din sârbeşte au fost traduse în româneşte, adăugându-li-se şi alte date din istoria română. Sub această influenţă slavo-bizantină au apărut mai târziu „analele oficiale" ale mănăstirilor în care se menţiona date privind locul pe care şi-l alegeau domnii ca lăcaş de odihnă pentru osemintele lor; incidentele ce aveau loc în cadrul unei mănăstiri (incendii); decesul egumenului, etc. ceea ce reliefa date asupra lăcaşului sfânt şi faptul că se continua scrierea oficială.

Cartea româno-slavonă din secolele XIV-XV, expresie a culturii feudale, reflecta ideologia clasei dominante, ale cărei interese le slujea. Astfel, vechea cultură românească este în esenţă o cultură teologică şi de proslăvire a instituţiilor feudale, înconjurate de aureola consacrării divine. Cartea românească în care este concretizată această cultură este alcătuită din cartea religioasă (evangheliare, apostole, octoihuri, minee, cazanii, psaltiri, ceasloave şi liturghiere), copiată şi difuzată pentru necesitatea oficierii cultului religios şi chiar pentru lectură.

Neavând posibilitatea de a aprecia numărul manuscriselor româno-slavone copiate, se poate evidenţia faptul că această carte a fost multă vreme predominantă în cultura românească. Cărturarii români din secolele XIV-XV n-au îndeplinit însă numai rolul de copişti şi difuzori ai cărţii şi culturii feudale, comune popoarelor ortodoxe ce aveau ca limbă cultă slavona, dar au adus şi contribuţii preţioase la sporirea patrimoniului culturii feudale în limba slavă, prin traduceri şi creaţii originale.

Caracteristica începuturilor literare la români o reprezintă aşadar desăvârşita lor dependenţă de literatura slavă. În mănăstirile stăpânite de spiritul religios al timpului, se concentrase toată cultura şi întreaga activitate literară.

Evenimentele istorice au făcut ca limba slavonă, ca limbă religioasă (de cult), să fie singura întrebuinţată în actele publice şi în literatură. Numai călugării erau cei care ştiau carte şi urmau şcoala de slavonie întrebuinţând limba străină chiar şi când scriau cronicile ţărilor lor.

În astfel de împrejurări, utilizarea limbii române scrise nu se putea face decât excepţional, de cei care scriau incidental pentru trebuinţele zilnice, fără să ştie a scrie slavoneşte, dar acest aspect l-am tratat pe larg în capitolele următoare.

Până la mijlocul secolului al XIV-lea, cultura „mai marilor" de la sud şi răsărit de Carpaţi s-a redus numai la adoptarea şi adaptarea limbii slavone bisericeşti ca organ de exprimare a clasei stăpânitoare. Aceste

---

[6] M. Tomescu, *op. cit.* p. 17.
[7] Ibidem

elemente de cultură au avut un rol atât negativ cât şi pozitiv în viaţa societăţii de la acea vreme.

Cât priveşte latura negativă, prin cunoaşterea culturii slavone şi adoptarea limbii slavone ca limbă a bisericii, aceasta s-a depărtat de popor, prin folosirea unei limbi străine[8], adâncind deosebirile dintre cultura clasei stăpânitoare şi cultura poporului.

Privind latura pozitivă, în general, limbile de cultură aveau un caracter internaţional. Prin ele s-au înlesnit relaţiile internaţionale dintre state, cunoaşterea culturii acestora. Astfel s-a îngăduit cunoaşterea vieţii spirituale a altor ţări, creându-se o solidaritate între state. Cărţile scrise în Bulgaria, Serbia şi în Rusia au circulat şi la noi[9]. Un rol important l-a avut limba slavonă şi în mijlocirea relaţiilor dintre cele trei ţări române, ştiut fiind faptul că limba oficială a relaţiilor Ţării Româneşti şi Moldovei cu Transilvania a fost tot cea slavonă. Aceasta era limba tranzacţiilor comerciale, a relaţiilor diplomatice şi a bisericii, specifică dezvoltării societăţii româneşti medievale.

La nord de Dunăre, aşa cum am arătat şi mai înainte, principalele centre de cultură înainte de constituirea statelor medievale româneşti au fost mânăstirile. Dacă spaţiul transilvan şi bănăţean, precum şi cel est-carpatic, s-au aflat sub influenţa confesională şi culturală a catolicismului maghiar, spaţiul dobrogean şi muntean s-au aflat în aria confesiunii ortodoxe şi culturii slavo-bizantine.

În Transilvania, pe măsură ce viaţa urbană s-a animat tot mai mult, ca urmare, a colonizărilor făcute în secolele XII-XIII, scrisul a devenit tot mai important, fapt demonstrat de numărul tot mai mare de documente emise de cancelaria regală şi voievodală. Au fost emise peste 500 de documente într-un interval de doar patru ani (1356-1360).

În Ţara Românească şi Moldova numărul documentelor de cancelarie a fost cel puţin până la 1400, foarte scăzut: în cazul primei 7 documente (cel mai vechi emis la 1364[10]) inscripţie în limba slavonă care se găseşte şi astăzi sub strana domnească de la Mânăstirea Negru Vodă, iar în Moldova 9 documente (cel mai vechi emis la 1384) – în vremea lui Petru Muşat[11] (vezi subcapitolul ***Începuturile istoriografiei muntene*** din volumul **„Carte și cultură în Țara Românească. Secolele XIV – XVI**”, Editura Ars Docendi, Bucureşti, 2021, pp. 70-88, autor ***Cătălin Boboc***).

Şi sub aspect arhitectural şi artistic, spaţiul românesc s-a aflat sub influenţa stilului bizantin, atestat încă din secolele X-XI, pe teritoriul Dobrogei şi Munteniei.

Slavonismul n-a fost o cauză a ruperii noastre de Occident, aşa cum afirma istoricul P. P. Panaitescu, ci rezultatul acestei rupturi. Perioada patriarhală şi religioasă de tip slavo-bizantin a fost bogată în valori morale: solidaritate socială, avânt religios, spirit eroic potrivit unei situaţii sociale şi economice care a dăinuit la noi în Evul Mediu (până către sfârşitul secolului al XVIII-lea). Influenţa slavă medievală asupra noastră „n-a fost o decădere ci forma potrivită” afirma P. P. Panaitescu în introducerea volumului *Interpretări româneşti. Studii de istorie economică şi socială*, fiind „rezultatul situaţiei economice şi sociale a românilor în tot Evul Mediu”[12].

În ceea ce privesc și alte inflențe ale culturii româneşti în context european, le vom aborda într-un număr viitor al revistei noastre.

8 Gh. Pârnuţă, *Câmpulung-Muscel, străveche vatră de cultură a Ţării Româneşti*, Câmpulung, 1974, p. 15.

9 P.P.Panaitescu, *Introducere în istoria culturii româneşti*, Bucureşti, 1969, p. 326.

10 Damian P. Bogdan, *Din paleografia slavo-română*, în *Documente privind istoria României*, Introducere, vol. I, Editura Academiei, Bucureşti, 1965, pp. 113-115.

11 *DRH, A. Moldova, vol. I* , Editura Academiei, Bucureşti, 1977, p. 37.

12 P.P.Panaitescu, *Interpretări româneşti. Studii de istorie economică şi socială*, ediţia a II-a, postfaţă, note şi comentarii de Şt. S.Gorovei şi M.M. Székely, Editura Enciclopedică, Bucureşti, 1994, p. 9.

DRAGOSLAVELE „MATCĂ ȘI ROI" LA CEAS ANIVERSAR

Pr. Gheorghe Cîrstina -Dragoslavele

Dragoslovenii, au sărbătorit în data de 15 august a.c. 570 de ani de la prima atestare documentară și 360 de ani de la sfințirea bisericii Domnești cu hramul „Adormirea Maicii Domnului, ctitoriea lui Grigorie (Grigorașcu) Ghika Voievod și a Doamnei Maria.

Numele satului Dragoslavele este întâlnit pentru prima oară în arhivele din Brașov, în anul 1451-52. (1)

Documentul spune: *„Io Vladislav voevod și domn, scrie domnia mea prietenilor domniei mele, pârgarilor Brașovului și lui Tej din Râșnov și astfel vă grăesc: altcum nu pot face, ci pentru acele oi ce s-au luat din Dragoslavele și din Rucăr, am lăsat pe seama lui Cârstea, ca ori cât au dat acei oameni pe acele oi, oamenii mei să le întoarcă lor și oile să le dea îndărăt, dar să nu ceară mai mult decât au dat, căci eu nu voi lăsa așa treaba aceasta, Și oriunde ar fi oile, voi să le aduceți aci ...Altfel nu este*" (Arhiva Brașovului nr.126)

Satele Dragoslavele și Rucăr, aflate pe importanta cale comercială ce făcea legătura cu Transilvania, au fost din începuturi puncte vamale.Vama Dragoslavele era denumită „Vama Dâmbovița"după opinia marelui istoric N.Iorga .(2)

Vlad Dracul Voievod spunea într-un hrisov din anul 1437:

„La Dâmbovița, câți cai la car, atâția ducați și un pește; de la un cal încărcat 3 bani, iar de la alte mărfuri nimica, de la un cal slobod un ducat" (3)

După 1500 vama se găsea numai în Dragoslavele conform următorului hrisov(document): *„Cu mila lui Dumnezeu Io Vlad voevod și Domn,scrie Domnia mea vouă schilerilor (vameșilor) din Dragoslavele și vă grăiește Domnia mea de acel om, căruia i-ați luat un covor ce era să-l ducă cinste județului din Brașov. Deci în ceasul în care veți vedea cartea Domniei mele, în același ceas să-i dați îndărăt covorul ce i-ați luat ca și când acel covor ar fi al Domniei mele, ca și când l-aș fi trimis Domnia mea, pentru prietenia și voia județului. Așa să i-l dați. Altfel să nu faceți..."(4)*

Din documentele lui Matei Basarab reiese că dragoslovenii:„ *erau rudari,adică căutători de aur pe seama domnească,veniți din Hațeg și din alte părți"* bucurându-se de multe privilegii.

În sec. al XVII-lea Vintilă vornicul „fiind boier mare și puternic,s-a pus în spinarea acestor săteni din dragoslavele de i-a rumânit în silă cu puterea lui și cu cărți rele.(i-a făcut clăcași)

Judecata lui Matei Basarab: „*Dragoslovenii fiind un sat de la marginea țării Domnii mele la hotar și poartă atâtea slujbe împărătești și cu toate trebile ce le poruncim Domnia mea...i-am împăcat și am așezat de au dat Dragoslovenii acelor boieri 3000 de galbeni și s-au răscumpărat ei cu fetele lor și moșiile lor...și au pu s și blestem...care s-ar ispiti a bântui pe Dragosloveni de rumânie să fie blestemat de cei 318 părinți de la Nikeea și să aibă parte cu Iuda și cu Arie la un loc.*"(5)

Dragoslovenii, au avut mult de câștigat prin șansa așezării sale pe drumul comercial Brăila,Târgoviște, Bran, Brașov, dar a avut mult de suferit din pricina armatelor ce traversau trecătoarea Branului, austrieci, unguri, turci, tătari etc. Începând din sec.al XVI-lea, mulți dragosloveni și rucăreni aparținători vămii Dragoslavele,au fost nevoiți ră fugă(să roiască) în alte zone. Astfel cei plecați au întemeiat satele: Bragadiru lângă București, Soveja din vrancea Moldovei, Cașinul din Jud.Bacău și satele Bâlca, Hârja, Hânca, Borșani și Cățofenești.

---

1. Ioan Bogdan, Documente și regestre privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și Ungaria, în sec.XV și XVI, București 1902
2. N. Iorga,Studii și Documente X,Brașovul și Românii, p. 209.vezi Ioan Răuțescu, Monografia Dragoslavele, Tipografia și Librăria Gh.N.Vlădescu, Câmpulung-Muscel 1937, p.4.
3. Ioan Bogdan,op.cit.p.49.
4. idem, p.182
5. Ioan Răuțescu, Dragoslavele, Tipografia și Librăria Gh.N.Vlădescu,Câmpulung-Muscel,1937,p.16.

În cele ce urmează, vom vorbi de întemeierea localității Bragadiru.

În sec. al XVII-lea, documentele consemnează numele fam. boerești BRAGĂ, cu posesiuni în cătunul Lunca-Gârtii ce aparținea de Dragoslavele, nume rămas și astăzi în localitate.

Pe bogatul negustor Ion Bragadiru, îl întâlnim într-o carte de judecată a dragoslovenilor din 1820, dată în fața lui Constantin Iliat biv clucer,"cum că de atâția ani le mănâncă niște munți ai lor de la Dragoslavele cu înșelăciune, unit fiind cu câțiva dintre moșneni și că după multe judecăți ce au avut cu dânsul, s-au dat și hotărâre domnească și tot n-au putut să-l scoată din hotarul lor fiind mituiți acei moșneni ce s-au unit cu dânsul."
Într-o hotărâre judecătorească din 13 martie 1823, aflăm că Ion Bragadiru, se trage din Floarea fiica lui Stanciu Tătaru și moștenea partea acestora din munții dragoslovenilor și în acea vreme locuia în Valea Mare .Iată textul:*"Stanciu Borjea și Ion Borjea din Moeci,din ținutul țării nemțești, încă de la trecutul oct.5 leat 1823, s-au arătat cu jalbă către Măria Sa Vodă asupra lui* ***Ion Bragadiru*** *din Valea Mare dintr-acest județ, zicând că ei având moștenire în hotarul Dragoslavelor și în munții satului, jumătate din această moșie, partea lui Stanciu Borjea Tătaru, hărăzită unui popă Coman ginerele lui Stanciu Tătaru, iar pe cealaltă jumătate ar fi pus pe numitul preot Coman, ca să-i ia venitu, iar acum vede pe numitul* ***Ion Bragadiru ce să trage din Floarea****, fata Stanciului Tătaru, ce să face stăpânitor, pe jumătate partea Stanciului Borjea Tătaru, după a căror jalbă înfățișându-se întâi înaintea noastră Micul fiul lui popa Coman vechil din partea jăluitorilor, cu pârâtul Ion Bragadiru, ne arată pârâtul Ion Bragadiru, un zapis de împăciuire a lui Gheorghe și Nicolae și Ion care se trage din Coman și Răuță frații lui Stanciu Borjea Tătaru și-n care se cuprinde că pentru toate părțile de moșii și din munți și din livezi și oricâte moșii sânt ale lui Borjea, să aibă a să împărți în patru părți,însă o parte Răuță Borjea, alta Coman Borjea, alta Floarea, muma lui* ***Ion Bragadiru*** *și alta Sora, muma Micului și a lui popa Coman, fiind acești patru toți frați buni și această împăciuire fiind potrivită cu coprinderea jalbei...*

Dându-se această carte de judecată la mâna lui ***Ion Bragadiru****,ce să trage din Floarea, ca într-acest chip să li să urmeze stăpânirea de acum înainte pe toată moșia Stanciului Borja și din munții dragoslavele ,adică Coman o parte, Răuță alta, Sora soția popii lui Coman alta, muma lui* ***Ion Bragadiru****, alta"*
13 martie 1823 (Arhivele Statului, Mănăstirea Câmpulung, pachet 59,docum 5) (6)

Conform actelor de împăciuire arătate de Ion Bragadiru, toată averea lui STANCIU BORJEA TĂTARU,se împarte în patru:

1. RĂUȚĂ BORJEA
2. COMAN BORJEA
3. FLOAREA BORJEA
4. SORA BORJE

- FLOAREA BORJEA căsătorită cu BRAGADIRU din Valea -Mare ,are fiu pe ION BRAGADIRU și nepoți pe : ION și NUȚU.
- SORA BORJEA căsătorită cu preotul COMAN, ginerele lui STANCIU BORJEA TĂTARU, are fiu pe MICU.
- Un document din anul 1825, luna Mai ziua 28, arată că „Ion și Nuțu,feciorii Bragadirului" au sosit la Obștea Dragoslavele, să ceară drepturile lor(7)

În 1831, bogatul negustor Ion Bragadiru, intră în judecată cu moșnenii dragosloveni, făcând un fierăstrău în Valea Ghimbavului, vale ce era concesionată de săteni vistiernicului Zamfir Borănescu din Câmpulung, pentru suma de 510 lei, împrumutați de ei pntru a susține "cheltuiala oștilor împărătești". În Valea Ghimbavului, există și astăzi,"Pârâul Bragadirului". Pentru aceste certuri dar și pentru oportunitatea ce i-o oferea proximitatea noii capitale București, Ion Bragadiru, vinde nu numai partea sa din muntele dragoslovean Sohorâtul, vinde toate posesiunile sale din Dragoslavele și împrejurimi. În 1831, Ion Bragadiru, primește, pentru partea "Bârlighioaia" din muntele Fundata, suma de 204 lei și 10 parale. Într-un document din 20 iulie 1824, sunt pomeniți feciorii Bragadirului Ion și Nițu care fac o jalbă împreună cu Micu fiul preotului Coman din Dragoslavele, către domnie, împotriva boierilor rucăreni.

După 1800, boierii rucăreni, au căutat prin toate mijloacele să acapareze munții dragoslovenilor, cumpărând, luând în arendă părți din Obștea Moșnenilor dragoslăveni, vrând să devină astfel proprietari codevălmași. Iată că li se împotrivesc feciorii boierului Ion Bragadiru, Ion și Nuțu, care îmreună cu Micu

fiul lui popa Coman din Dragoslavele, arată că ei au drepturi moștenești prin tatăl și bunica lor în munții Obștei Dragoslavele. Nicolae Rucăreanu, era atunci biv trei Logofăt de Câmpulung, care și câștigă prin cumpărare de la moșneni venitul munților adică ”Cașul de învoială pentru pășunatul munților. Ion , Nuțu Micu și alți trei”Jăluitori”, au rămas de judecată fiind obligați să plătească 400 de taleri (8)

(28 mai 1825.Arhivele Statului,Condica Logofeției Țării de Jos,1924-1925,p.214.)

- Bărbații din neamul BORJEA se mută în zona Bran cu toți membrii familiilor lor. Aceștia dețineau împreună cu familia de moși ILINU, muntele SOHORÂTUL.
- În anul 1841 cei mai de seamă reprezentanți ai familiei ILINU erau STOICA ILINU și RĂUȚĂ ILINU, fratele său.
- Urmașii lui RĂUȚĂ ILINU se vor chema după această dată: RĂUȚĂ sau RĂUȚESCU după moșul lor RĂUȚĂ.
- Ei vor fi nevoiți să se judece cu Gh.Paul din Câmpulung, un influent cumpărător, care îi va forța să vândă în 1882, prin decizia curții de Apel din București nr.132/1882. Mult mai înainte, partea fam. Borjea, din muntele *Sohorâtul,* fusese vândută de Ion Bragadiru, care se stabilise lângă București, înființând satul BRAGADIRU.

Certurile acestea cu neamurile și boierii Rucăreni influienți, bogați și șireți, l-au făcut pe boierul Ion Bragadiru, să-și vândă averile din zona Muscelului și să se mute lângă București, cu turmele, slujitorii și afacerile sale cu cheretea și var, foarte căutate de bucureșteni.

El cumpără de la moșnenii satului Cornetu proprietate a boierului Glagoveanu, o moșie pe care se stabilește definitiv, cu familia, turmele, angajații și mare parte din afacerile sale. De acum acest loc se va numi „moșia Bragadirului”.

1. după pr. Ioan Răuțescu,op.cit.p.171.
2. 7.Idem.p.41.

Produsele turmelor sale, oile, vitele mari,caii,varul , cheresteaua, șindrila și șița aduse din Dragoslavele erau bine plătite și căutate într-un oraș ca Bucureștiul în deplină expansiune.

Probabil și Marin Marinescu, care era șindrilar și avea o „spuză de copii” să fi fost angajatul boierului Ion Bragadiru. În familia acestuia se naște în anul 1842 Dumitru Marinescu,în „satul Bragadirului”.Copil sărac, nedus la școală este băgat slugă la povarnagiul („rachierul”) Iancu Ștefănescu și prin abilitățile sale înăscute între ale negustoriei, preia afacerea patronului său și dezvoltând-o ajunge la 35 de ani să fie cel mai bogat dintre negustorii din țară, după boierul Cantacuzino zis„Nababul”.

În 1893 Dumitru Marinescu, cumpără moșia „Bragadiru”, dezvoltând afacerile sale cu distilării de alcool și Fabrica de Bere Bragadiru.

Mulți necunoscând datele pe care le-am expus în acest articol, despre Ion Bragadiru boierul negustor din Dragoslavele Muscel-Argeș , l-au dat ca întemeietor al Bragadirului pe Dumitru Marinescu.

În anul 1864, când Dumitru Marinescu era un copil sărac de 12 ani, slugă la I. Ștefănescu, Bragadiru era instituit prin Decretul Domnesc nr.394 din 31 martie ca și comună cu numele BRAGADIRU-BULGARU, având în componența sa satele: Bragadiru, Bulgaru și Cornetu-Glagoveanu, cu 134 de case.

Dumitru Marinescu n-a susținut niciodată că ar fi întemeietorul acestei localități el punând să fie săpat pe frontispiciul casei sale D. M. de la Dumitru Marinescu și nu D.M.B. (Bragadiru)

Cu siguranță personalitatea sa este copleșitoare și un lucru de cinste pentru locuitorii Bragadirului, dar cinstea înființării satului, revine cu siguranță familiei Ion Bragadiru, boier și negustor, cu vaste proprietăți și afaceri.

8. (28 mai 1825. Arhivele Statului, Condica Logofeției Țării de Jos,1924-1925,p.214.)
9. (informații se pot vedea în lucrarea lui A.V.Gâdei: Monografia comunei rurale Bragadiru-Bulgar din Ilfov)
10. C.Rădulescu-Codin și Pr.I. Răuțescu, Dragoslavele, Tipografia și Librăria Gheorghe N. Vlădescu, Câmpulung 1923, pp. 42-43.

Scurte precizări despre doamna Chiajna, soţia lui Mircea Ciobanul şi mama lui Petru cel Tânăr

Raluca Oana Grigore-Drăghici
(Universitatea din Piteşti,
Facultatea de Teologie, Litere, Istorie şi Arte,
Specializarea Istorie, an. I)

Cea mai cunoscută dintre doamnele muntene ale veacului al XVI-lea rămâne, de bună seamă, apriga doamnă Chiajna, soţia lui Mircea Ciobanul, domnul Ţării Româneşti (1545-1559, cu întreruperi). Chiajna a fost fiica lui Petru Rareş, domn al Moldovei (1527-1538, 1541-1546), şi a jupânesei Maria, din neamul boierilor Cernat. După cât se pare, numele său de botez a fost Ana, dar i s-a spus Chiajna sau Cnejna (aşa apare într-un act de danie întărit de Petru cel Tânăr, la 1 august 1564, mănăstirii de la Muntele Sinai), numele provenind de la cuvântul slav *cneja* sau *cneaghina* care însemna „Doamna/Despina". Un contemporan, mai precis cărturarul german Hieronymus Ostermayer, i-a dat şi porecla de „Mircioaia".

Mircea Ciobanul şi doamna Chiajna, Portrete votive din Biserica Sf. Anton din Bucureşti (sursa: https://evenimentulistoric.ro/cea-mai-cumplita-doamna-a-tarii-romanesti-a-condus-armate-a-taiat-boieri-si-a-tesut-intrigi-teribile.html)

Chiajna s-a căsătorit cu Mircea Ciobanul, domnul Ţării Româneşti, la sfârşitul lui iunie 1546; au avut 3 băieţi şi 5 fete: Petru cel Tânăr (1547-1569), Radu (menţionat în 1571, 1575, 1591), Mircea (menţionat în 1574 şi 1575), Marina (căsătorită cu Iane Cantacuzino, apoi cu Stamate Paleologu), Dobra (căsătorită Neagoe banul din Băneşti), Stana (căsătorită cu Barbu vistier din Pietroşani, apoi cu Ivan Norocea logofăt din Răzvad), Voica şi Anca (?) (căsătorită cu Murad, fiul sultanului Süleyman).

După moartea şi înmormântarea lui Mircea Ciobanul (21 septembrie 1559), doamna Chiajna a preluat conducerea ţării, în numele nevârstnicului ei fiu, Petru (12 ani). Boierii refugiați în Transilvania, cu doar câteva luni în urmă, de frica crudului și nemilosului voievod, au adunat în mare grabă o mică oaste și, trecând munții, s-au îndreptat spre București cu gândul de a prelua ei puterea. Însă bărbătoasa doamnă Chiajna le-a ieşit înainte cu oastea sa. Astfel, Chiajna i-a înfrânt pe pribegi în trei lupte, într-un interval de doar o lună: la Românești, la Șerbănești și la Boianu. Era pentru prima dată, în istoria României, când o femeie conducea o oștire de război.

Între 4-24 octombrie 1559, tânărul domn primea firmanul şi steagul de domnie, care au fost aduse de la Cosntantinopol de Stepan portarul şi un agă turc. Cronicile muntene consemnează faptul că doamna Chiajna a obţinut recunoaşterea fiului ei ca domn al Ţării Româneşti, în schimbul sporirii tributului faţă de Poartă cu 5 aspri pe cap de birnic, ceea ce a dus la agravarea fiscălităţii.

Istoricii din Epoca Modernă (Alexandru Odobescu, August Treboniu Laurian, A. D. Xenopol) i-au creat o imagine

negativă, criticându-i ambiţiile şi cruzimile. Nicolae Iorga şi Constantin Gane au căutat, ulterior, s-o reabiliteze, arătând că a fost o femeie a epocii sale. În realitate, Chiajna a fost o doamnă energică, isteață, dornică de putere, dar și o admirabilă mamă, capabilă de orice jertfă pentru copiii ei.

La data de 2 aprilie 1563, solii domnului Ţării Româneşti, Petru cel Tânăr, anume Stan clucerul şi Marcu pârcălabul îşi făceau apariţia la Sibiu pentru a peţi pe Elena Cherepovici, în vârstă de 18 ani, fiica lui Nicolae Cherepovici, căpitan al oraşului, Elena Cherepovici. Petru vodă cel Tânăr avea, la vremea respectivă, doar 16 ani. La 22 august a avut loc la Sibiu, cununia (prin procură) celor doi tineri, naş fiindu-le chiar principele ardelean Ioan-Sigismund Zapolyá. Din nefericire, însă, şase luni mai târziu, mai precis la 22 ianuarie 1564, Chiajna îşi trimitea nora înapoi, căci ea tocmai născuse o fetiţă, care a fost botezată Teodora. După unii acest copil ar fi fost rodul unei legături amoroase anterioare a tinerei Elena cu un nobil de la Curtea principelui.

În primăvara anului 1564, Iane Cantacuzino grecul, fratele lui Mihai Cantacuzino (*Şeitanoglu* = „Fiul Diavolului”) venea la Bucureşti ca să peţească pe Maria (Marina), o altă fiică a Chiajnei. Cununia ar fi avut loc la data de 14 noiembrie 1564. După nuntă, cei doi miri au pornit cu mare alai şi cu un convoi de căruţe spre Constantinopol. Undeva în Bulgaria, lângă „satul Samoran” (neidentificat astăzi), o ceată de boieri şi curteni trimisă de Chiajna a atacat convoiul luând-o pe domniţă, cu zestre cu tot. Iar la scurtă vreme, Maria a fost căsătorită, pentru a doua oară, cu Stamate Paleologul, nepotul patriarhului Constantinopolului, Ioasaf al II-lea.

În urma intrigilor Cantacuzinilor, Petru cel Tânăr a fost chemat la Poartă, împreună cu întreaga familie, apoi a fost mazilit din domnie, arestat şi închis la Yedikulé (fortăreaţa „Şapte Turnuri”), în ziua de 2 iunie 1568. Doamna Chiajna şi ceilalţi membrii ai familiei au fost aduşi la Istanbul de către sangiacbeiul de Silistra. La începutul lunii august, Petru, Chiajna şi ceilalţi membrii ai familiei au fost trimişi în surghiun la cetatea Konya (Iconium), în centrul Asiei Mici. Aici avea să moară Petru vodă, „de melancolie”, la numai 21 de ani (19 august 1568).

Între 1569 şi 1574 Chiajna s-a aflat la Alep (Siria), apoi la Constantinopol (1574-1575), când una din fiicele sale, Anca (căsătorită, în 1571, cu Murad, sangiacbei de Magnesia), a devenit sultană (Murad III, 1574-1595). După cât se pare, în 1574 sau 1575, o altă fiică a Chiajnei, Dobra, a devenit favorita sultanului Murad al III-lea.

Doamna Chiajna avea să moară la Istanbul, la sfârşitul anului 1587 sau la începutul anului 1588.

Referinţe bibliografice

GANE, Constantin, *Trecute vieţi de doamne şi domniţe*, vol. I, Bucureşti, 1935.

IORGA, Nicolae, *Femeile din viaţa neamului nostru. Chipuri, datine, fapte, mărturii,* Vălenii de Munte, 1912.

IDEM, *Portretele doamnelor române,* Comisiunea Monumentelor Istorice, Bucureşti, 1937.

IFTIMI, Sorin, *Doamnele și domnițele în istoria românilor. Curtea doamnei în Moldova și Tara Românească*, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, Brăila, 2015.

NEAGOE, Claudiu, *“Uniuni dinastice” şi proiecte matrimoniale între Ţările Române în a doua jumătate a veacului al XVI-lea*, în „Argesis. Studii şi comunicări – seria istorie”, tomul XI, Piteşti, 2002, pp. 195-202.

STOICESCU, Nicolae, *Dicţionar al marilor dregători din Ţara Românească şi Moldova, sec. XIV-XVII*, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1971.

Despre Stanca din Izvorani, judeţul Muscel (n. d. 1560 – m. 1603), soţia lui Mihai Viteazul şi doamna Ţării Româneşti

Sorin-Alexandru Spătaru
(Universitatea din Piteşti,
Facultatea de Teologie, Litere, Istorie şi Arte,
Specializarea Master Istoria românilor şi a României, an. I)

Stanca a fost fiica lui Mandea, nepotul lui Vlaicu II mare stolnic, şi a jupânesei Neacşa (după unii descendentă din Neamul boierilor de la Izvorani-Muscel, iar după alţii din neamul boierilor de la Pietroşani-Prahova). Stanca apare menţionată documentar, pentru prima oară, la 8 mai 1581, la data respectivă ea fiind căsătorită cu Dumitru postelnic din Vâlcăneşti. Înainte sau în anul 1582, Stanca ar fi divorţat de acesta. După alte opinii, atunci când s-a căsătorit cu Mihai, jupaniţa Stanca ar fi fost văduvă.

Într-o carte de întărire de la Mihnea al II-lea (zis din 1591 „Turcitul"), datată 29 noiembrie 1588, apar menţionaţi: jupâneasa Neacşa (călugărită mai târziu sub numele de Maria) şi copiii acesteia, jupâneasa Stanca şi Dragomir postelnic.

Mihai Viteazul şi doamna Stanca,
imagine votivă din mănăstirea Mihai Vodă
din Bucureşti
(sursa:https://ro.wikipedia.org/wiki/Doamna_Stanca#/media/Fi%C8%99ier:Manastirea_Mihai_Voda_MV_si_DS.jpg)

Doamna Stanca şi fiul ei, Pătraşcu voievod
Imagine din pronaosul bisericii mănăstirii Căluiu,
jud. Olt
(sursa:https://fr.wikipedia.org/wiki/Dame_Stanca#/media/Fichier:Nicolae_Patrascu_and_his_mother_Stanca.jpg)

La sfârşitul anului 1582 sau în prima parte a anului 1583 ar fi avut loc căsătoria Stancăi cu Mihai Pătraşcu. Stanca i-a adus ca zestre lui Mihai părţi din satul Măgurele (jud. Ilfov), părţi în Poiana (jud. Prahova), satul Cârstieneşti (lângă Bucureşti), satul Sălcuţa (jud. Dolj), părţi la Măneşti (lângă Bucureşti) şi la Şirin (neidentificat).

Mihai şi Stanca au avut doi copii: Nicolae Pătraşcu (1584-1627) şi Florica (1585-1629). Stanca a devenit doamna Ţării Româneşti odată cu învestirea soţului ei, Mihai Pătraşcu, la Înalta Poartă, la data de 22 aug./ 1 sept. 1593. Ca doamnă a ţării, Stanca ar fi avut un sigiliu cu legenda *Doamna Stanca Gospodina*. În 1597 a fost pictată, împreună cu Nicolae voievod (aşa apare pe crucea Buzeştilor din satul Gemenea, Dâmboviţa), fiul ei şi al lui Mihai vodă, în pronaosul bisericii mănăstirii Căluiu, jud. Olt,

pe peretele de sud. Între noiembrie 1599 şi martie 1600, Stanca s-a aflat în Transilvania cu soţul şi familia sa. Apoi, din martie şi până în octombrie 1600 doamna Stanca s-a aflat în Ţara Românească, alături de fiul ei, Nicolae Pătraşcu.

La sfârşitul lui octombrie o găsim refugiată la Gilău. Sursele vremii o atestă ca prizonieră la cetatea Făgăraş (27 ian./6 febr. 1601-sept. 1602), sub supravegherea lui Iacob de Beauri, ucigaşul lui Mihai Viteazul. Între decembrie 1602 şi august 1603 Stanca s-a aflat la Viena şi la Praga, împreună cu cei doi copii, Nicolae şi Florica. Abia în toamna anului 1603, aceasta avea să revină în Ţara Românească. Aici s-a îmbolnăvit de ciumă, ea trecând la cele veşnice înainte de 28 decembrie 1603. A fost îngropată de către nepotul ei, Balea spătar, la biserica episcopală din Râmnicul Vâlcii, cel mai probabil la 5 octombrie 1603, așa cum reiese din inscripția pietrei tombale.

Referinţe bibliografice

ANDREESCU, Ştefan, *Familia lui Mihai Viteazul*, în vol. *Mihai Viteazul. Culegere de studii*, redactori coord. Paul Cernovodeanu şi Constantin Rezachevici, Bucureşti, 1975, pp. 225-241.

CÎRSTINA, Irina, *Neamuri boiereşti şi patrimoniul lor funciar în Ţara Românească (secolul al XVI-lea)*, Editura Ceatatea de Scaun, Târgovişte, 2015, pp. 146 şi 195.

IORGA, Nicolae, *Femeile din viaţa neamului nostru. Chipuri, datine, fapte, mărturii,* Vălenii de Munte, 1912.

PLEŞIA, Dan**,** *Neamul doamnei Stanca a lui Mihai Viteazul*, în „Arhiva Genealogică”, VI, Iaşi, 1994, nr. 1-2, pp. 7-13.

STOICESCU, Nicolae, *Dicţionar al marilor dregători din Ţara Românească şi Moldova, sec. XIV-XVII*, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1971.

TOCILESCU, Grigore G., *Doamna Stanca, soţia lui Mihai Viteazul (1560-1607)*, Bucureşti, 1877.

Despre doamna Elina, soţia lui Matei Basarab (n. 1599 – m. 1653)

Daniel Bucura
(Universitatea din Piteşti,
Facultatea de Teologie, Litere, Istorie şi Arte,
Specializarea Istorie, an. I)

Elina a fost fiica marelui logofăt **Radu Nesturel din Fierăşti** (jud. Ilfov) şi a **Despinei**, nepoata lui Mihai Viteazul; sora lui **Udrişte Năsturel Fierescu (Herescu)** mare spătar.

Jupâniţa Elina și-a petrecut copilăria la moşia de la Fiereşti/Hiereşti, în jud. Ilfov, unde tatăl ei clădise un adevărat palat, aşa după cum aflăm din relatările lui Paul de Alep (1657). Trăită într-un astfel de mediu luxos, și căpătând o deosebită creștere, înțelegem faptul că părinții ei căutau să-i găsească un soț demn de ea. Aşadar, în **1613**, când ea a ajuns la vârsta măritişului (14 ani), Elina a devenit soţia paharnicului **Matei din Brâncoveni**, în vârstă de 24 de ani (n. 1588).

Matei Basarab şi doamna Elina
(sursa:https://commons.wikimedia.org/wiki/File:096__Matei_Basarab_si_Doamna_Elena.jpg)

În 1632, la urcarea în scaun a lui Matei aga, Elina a devenit doamna Ţării Româneşti. Neavând copii, doamna Elina a hotărât să ia ca „fecior de suflet", la două săptămâni după naştere (**1635**), pe nepotul ei, botezat Mateiaş. Acesta era fiul natural al lui Udrişte Năsturel, fratele Elinei, şi al Mariei Corbeanu (moartă din cauza unor complicaţii survenite în urma naşterii). Aşadar, Mateiaş postelnic a fost crescut la Curtea domnească ca „fiu de domn" (*beizadea*). Elina i-a cumpărat fiului ei „sate şi moşii şi ţigani". Dintr-o poruncă a lui Matei vodă (17 martie 1648) aflăm că Elina dăruise lui Mateiaş satele Nămăeşti, Danul şi Pădureţ din judeţul Muscel.

Când feciorul ei a ajuns la vârsta de însurătoare, respectiv 17 ani (în 1652), doamna Elina a peţit pentru acesta pe fiica lui Dimo gelepul ţarigrădeanul, pe nume Casandra, aşa după cum aflăm dintr-o carte domnească de întărire, datată 18 septembrie 1653. Însă, tânărul fecior domnesc s-a îmbolnăvit pe neaşteptate şi a murit, el fiind îngropat, înainte de 26 aprilie 1652, în biserica domnească de la Târgovişte, la nordul pronaosului, lângă perete, alături de mormântul destinat tatălui.

Doamna Elina a trecut la cele veşnice în vara anului în 1653, ea fiind îngropată în biserica domnească de la Târgovişte. Piatra sa de mormânt consemnează faptul că împlinise în acel an vârsta de 54 de ani. Tot din inscripţia de pe piatra mormântală mai aflăm că Elina a fost 40 de ani soţia lui Matei Basarab.

Referinţe bibliografice

IORGA, Nicolae, *Doamna Elina a Ţării Româneşti ca patroană literară*, în „Academia Română. Memoriile Secţiunii Istorice", s. III, tom. XIII, 1932, pp. 57-67.

NICOLAESCU, Stoica, *Mateiaş Voievod, fiul lui Matei Basarab Voievod, 1635-1652*, în „Arhivele Olteniei", an. XIX, 1941, nr. 113-115, pp. 19-27.

STOICESCU, Nicolae, *Dicţionar al marilor dregători din Ţara Românească şi Moldova, sec. XIV-XVII*, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1971, pp. 208-209.

STOICESCU, Nicolae, *Matei Basarab*, ediţia a II-a, îngrijită de Sergiu Iosipescu, Bucureşti-Brăila, 2015, p. 27.

DRUMURILE TRADIȚIONALE, DE LA HOTARUL SATULUI ȘI PÂNĂ DINCOLO DE MARGINILE SPAȚIULUI ROMÂNESC

Prof. Tudor Vlad
Rucăr

Mircea Eliade: ,,***Materialele etnografice şi folclorice numai prin asemenea eforturi de înţelegere răscumpără truda cu care au fost adunate, clasificate şi editate.Munca pe care mii de savanţi au depus-o în ultima sută de ani ar fi deznădăjduită cheltuială de pasiune şi inteligenţă dacă prin ea nu am putea pătrunde în anumite zone de cunoaştere unde nu răzbat celelalte instrumente de investigaţie.”***

Satul românesc tradiţional ca matrice a civilizaţiei româneşti clasice a suscitat si continuă să suscite atenţia etnografilor şi sociologilor deopotrivă.Satul românesc poate fi privit ca ipostaza privilegiată a simplităţii umane, dar în final se poate concluziona că satul este cel mai expresiv şi mai bogat document al istoriei neamului.

Satul era forma culminantă a ethosului românesc, un fel de empireu coborât pe pământ , în al cărui perimetru locul zeilor fusese luat de obiceiurile ţăranilor.Un loc unde duhul păgânismului era trăit în mod spontan, şi în care orice abatere de la tradiţie reprezenta forma desfigurată a unei măreţii pângărite, un loc pe care trebuia să ţi-l doreşti dacă voiai să fii cu adevărat om, şi un loc în al cărui hotar dacă ai dorit cu adevărat, ai fi putut cu adevărat să-ţi găseşti mântuirea. Este cea mai frumoasă definiţie dată vreodată satului românesc, și aparține savantului Ernest Bernea.

Pe măsura dezvoltării civilizaţiei şi culturii, de-a lungul timpului în funcţie de posibilitatile materiale ale vremii,au apărut modificari uneori esenţiale în structura esenţială a satului şi gospodăriei.

Civilizaţia românească sătească are un gen propriu, pornit dintr-un fond străvechi, pierdut în negura veacurilor, şi pe care încă îl poate arăta strălucit mitologia precreştină aflată azi în satele noastre de pe o parte, şi alta a Carpaţilor, şi are o perfecţiune, o experienţă vie, de continuă îmbogăţire către forme pure, aşa cum ne-o arăta mai ales arta noastră populară.

Satul românesc este cel mai expresiv şi mai bogat document al istoriei neamului. Aceasta pentru că deseori adevărata istorie începe acolo unde se sfârşesc documentele scrise. Pe această cale, mersul în trecut este mai real, mai adânc si mai rodnic.Civilizaţia română sătească este o realitate unică. Din orice punct de vedere am privi-o, ea reprezintă o viaţă, un sens, un fel propriu de a fi. Nu are nimic monumental si nimic titan, dar are în schimb, o ţesătura maestru alcătuită, are un firesc şi o armonie deplină. Satul nu se poate măsura cu oraşul în planul realizărilor temporale, dar îl întrece, desigur, în acela al valorilor spirituale.

Satul tradiţional are o structură de echilibru şi armonie, o structură organică, un fel asemănător tuturor realităţilor şi întâmplărilor legate de condiţiile naturii. Din sat a pornit de fapt tot ce înseamnă drum, loc de popas, târg, han oraș, și mai apoi legături comerciale care au trecut de limitele spațiului geografic românesc, în toate direcțiile.

Pe lângă drumurile transhumanței, un element extrem de important este legat de meșteșugul tradițional al chirigiilor, fie cu care trase de boi, fie cu care trase de cai. Cărăușii aveau drumurile lor bine stabilite, care aveau din loc în loc locuri de popas, numite fie dejugători, stații de poştă sau storiști, acestea fiind locuri unde chirigii înnoptau sau î și refăceau puterile.Pe aceste drumuri circulau atât mărfurile oamenilor, dar și viața lor cultural-spirituală, drumurile cărăușilor cuprinzând vaduri peste apele principale, punctele de la trecătorile munților, sau zonele de contact dintre marile unități de relief. S-a format de-a lungul vremii, o viață comercială prosperă, iar locurile de popas ale chirigiilor s-au transformat în târguri și mai apoi în orașe.

Dintre toate categoriile de drumuri care au definit mişcarea socio/istorico-economică a spațiului românesc,“drumurile oilor” sunt unele dintre cele mai cunoscute rute.

Transhumanţa era o uluitoare desfăşurare de forţe, minuţios organizată, însă nu era vorba de o migraţiune, cum spuneau unii istorici străini care susţineau teoria imigraţiei în ceea ce priveşte prezenţa românilor pe aceste meleaguri. Este mai mult o "pendulare", e adevărat la distanţe impresionante, însă într-un areal bine delimitat şi stabilit, cu rol strict funcţional în cadrul economiei pastorale, în care criteriul climei şi al locurilor de păşunat joacă un rol important. Turmele se duc şi se întorc periodic, pe un traseu cu locuri de popas bine stabilite, care în timp devin adevărate "emporii", spaţii în care familiile de ciobani cumpără locuri unde se construiesc case sau staule, devenind relee sigure pe un drum întins pe mii de kilometri. Mai mult, în aceste locuri se stabilesc în mod permanent membri ai familiilor de ciobani.

Această întreprindere a transhumanţei este una din explicaţiile pentru care există sate de români întinse până-n munţii Caucazului, alături de "moldoveni" fiind numeroşi urmaşi ai românilor transilvăneni, după cum demonstrează cele două texte. Obişnuiţi să gândim în limitele frontierelor moderne, pentru mulţi dintre noi este o mare surpriză să aflăm că, înainte vremi, grupuri de români s-au răspândit pe o arie aşa de întinsă.

De-a lungul Evului Mediu, păstorii români au însoţit turmele de oi pe toată întinderea Carpaţilor, apoi în nord, până în Moravia şi Silezia, la sud de Dunăre, în Alpii Dinarici, Balcani, în stepele ponto-caspice, dincolo de Nistru şi Prut, până în Crimeea şi nordul Caucazului.

Dezvoltarea acestui tip de păstorit a fost posibilă datorită structurii inedite a pământului românesc: o cunună de munţi cu fâneţe şi păşuni alpine ce puteau fi folosite pastoral numai pe timpul verii şi întinse pajişti în zonele pericarpatice ce completau baza furajeră a turmelor pe timpul iernii”, crede cercetătorul. Acesta spune că drumurile oii aveau direcţie radiară, cu plecare din zona Carpaţilor şi cu puncte terminus aflate şi la peste o mie de kilometri distanţă.

Drumurile pastorale se mai numesc şi drumurile lânii, ale untului, drumuri mocăneşti sau “plaiuloilor”. Timp de mai bine de 1.000 de ani, păstorii "vlahi" au circulat, în "evul întunecat", din munţii Tatra până-n Pind, mai apoi în stepele cuprinse între Carpaţi şi Caucaz, asigurând astfel formidabila unitate de limbă, cuget şi simţire românească şi dovedind că niciodată munţii Carpaţi nu au fost o barieră între fraţi. Fragmentele prezentate ilustrează numai un ecou târziu al acestui "amestec" interior permanent al românilor.

În sfârşit, nu trebuie uitat că păstorii transilvani au fost cei mai aprigi apărători ai credinţei ortodoxe în faţa încercărilor de uniaţie din veacul al XVIII-lea. Numai invocarea numelui Sfântului Oprea Miclăuş din Săliştea Sibiului ar fi de ajuns pentru a ilustra acest lucru. Cu întinsele lor legături în întreg spaţiul românesc şi dincolo de el, cu spiritul lor învăţat liber şi cu forţa lor economică, aceşti păstori au înţeles să-şi păstreze credinţa străbună, preferând chiar să plece cu turmele lor spre alte ţinuturi unde-şi puteau exprima credinţa în mod liber. Datorită în mare parte luptei lor, Ortodoxia a renăscut în Ardeal, iar în traiste aceşti ciobani au dus până departe cărţi de grai românesc şi simţire creştinească.

Ciobanii transilvăneni, au fost cei care prin drumurile lor neîntrerupte vreme de secole, au întemeiat numeroase sate și în județul Muscel, cum ar fi:Bădeni, Ungureni, Valea Mare, Bărbuși, Galeș, Corbi, Bughea de Jos și Bughea de Sus.

Orașele din județul Teleorman, Alexandria și Roșiorii de Vede, au fost locurile unde s-au stabilit mulți mocani Bârsani.

Deși s-ar putea crede la o privire sumară asupra fenomenului migrațiilor generate de activitățile pastorale, că ciobanii erau ca organizare doar la nivelul rânduielilor tradiționale de la stână, o cercetare amanunțită de arhivă scoate la lumină lucruri deosebit de interesante.Astfel, dintr-un act dat la Satulung-Săcele,din 19 mai 1913 reiese că mocanii bârsani, erau organizați într-o „Companie a Oierilor”, fapt ce denotă un simț organizatoric și economic deosebit pentru o

activitate tradițională a cărei vechime se pierde în negura vremii.

După drumurile oilor, ca importanţă urmează "drumurile sării". România adăposteşte cea mai mare concentrare de resurse salifere şi sare gemă, aşa că mănunchiul de drumuri ale sării pornea din spaţiul carpatic spre toată Europa. Transportul se făcea fie pe cal – un animal putea căra între 60 şi 80 de kilograme -, fie cu pluta.

Unul dintre ele, care pleca de la Ocnele Mari din judeţul Vâlcea şi ajungea în comuna Padeş din Gorj. Avea două variante – unul dintre drumuri urca în Munţii Ţarcu şi Godeanu, pe la Pietrele Albe şi pe Plaiul Bulzului, până la Râul Şes. La Cloşani erau depozite şi o vamă a sării, iar altul era în Lunca Cernii. De la Cloşani, drumul trecea Valea Cernii, urca Plaiul Bulzului, ocolea pe la sud Munţii Godeanu şi ieşea la Râul Şes, unde, pe un platou, se ţinea o nedeie renumită. "Informaţiile etnografice atestă aici existenţa unei pieţe libere a sării, de unde se aprovizionau păstorii hunedoreni şi bănăţeni".Al doilea drum al sării este râul Mureş: sarea pleca din localitatea Uioara, de lângă Ocna Mureş, iar drumul pe uscat ajungea la Alba Iulia, unde sarea se încărca pe plute ce ajungeau în depozitele de la Dobra, Şoimuş şi Hălmagiu. La Dobra funcţiona şi o vamă a sării.

Pe lângă drumurile de pe uscat, erau intens folosite și drumurile pe apă, cu plutele, podurile plutitoare, luntrele din scândură sau din trunchi de copac.Cursurile superioare ale marilor râuri, dar și vadurile de trecere erau elementele hidrografice de bază ale acestui gen de transport, folosit și atestat pe întreg cuprinsul spațiului românesc.

La final cea mai bună formulă, ar putea fi cea care reiese din cuvintele lui Traian Herseni, un mare cercetător al satului românesc şi al realităţilor lui cultural-spirituale: **„Să nu uităm că dacă în ştiinţele naturii putem distruge şi chiar ucide ca să aflăm adevărul, cunoaşterea unui neam purcede în primul rând din dragostea faţă de el. Aici adevărurile nu se desvăluesc dacă te apropii numai cu socoteala rece a minţii şi odată stabilite, ele n-au valoare decât dacă neamul se înalţă prin ele şi creşte organic. Dragostea de adevăr trebuie să se îmbine cu dragostea de neam, pentru că numai aceasta ne duce la cunoaşterea adevărată, şi ne ajută să alegem căile cele mai prielnice pentru o vieaţă sănătoasă care să fie şi omenească dar şi românească."**

Bibliografie selectivă:

BERNEA ERNEST-*România - simplitatea pierdută*, -Editura Vremea, Bucureşti, 2008

BERNEA ERNEST-*Civilizaţia română sătească*, -Editura Vremea, Bucureşti, 2006

BERNEA ERNEST-*Spaţiu, timp şi cauzalitate la poporul român*, -Editura Humanitas, Bucureşti, 2005

BUTURĂ VALER-Etnografia poporului român, Editura Dacia, Cluj-Napoca , 1978

ELIADE MIRCEA – *Meşterul Manole*, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2008

GHELASSE I.ION- *Mocanii-importanţa şi evoluţia lor social-economică în România,* Institutul de arte grafice „Tiparul Românesc", Bucureşti, 1941

GHINOIU.Icoordonator, *Atlasul Etnografic Al Romaniei*- Vol.I-II-III,Editura Academiei Române, Regia Autonomă „Monitorul Oficial'', Bucureşti, 2003-2009-

GHINOIU I. - *Vârstele timpului* - Rep.Moldova, Editura Ştiinţifică, Chişinău , 1994.

GHINOIU I.-*Comoara satelor, Calendar Popular,*-Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005

GHINOIU I. *–Drumurile Sufletului,*-Editura Etnologică, Bucureşti, 2004

HERSENI TRAIAN-*Probleme de sociologie pastorală,*-Editura Academiei Române, Bucureşti, 1941

VUIA ROMULUS -*Studii de etnografie şi folclor*, vol.II, Editura Minerva, Bucureşti, 1984.

Vişa din Goleşti-Muscel, soţia lui Stroe Leurdeanu mare vornic (*post* 1600 – *ante* 1647)

Denisa Florentina Cîrstea
(Universitatea din Piteşti,
Facultatea de Teologie, Litere, Istorie şi Arte,
Specializarea Master Istoria românilor şi a României, an. I)

Vişa a fost fiica lui Fota grecul mare postelnic şi a Stanei din Goleşti (fiica lui David postelnic din Brâncoveni şi a Mariei din Goleşti). Aşadar, prin intermediul Vişei s-a continuat, în veacul al XVII-lea, neamul boierilor din Goleşti.

Numele Vişei apare menţionat prima oară într-un document datat 6 iulie 1626. Cel mai probabil, ea s-a născut în primul deceniu al veacului al XVII-lea. În cursul anului 1623 Vişa din Goleşti s-a căsătorit cu Stroe postelnicul din Leurdeni (jud. Muscel), cel care avea să se numere, în răstimpul 1641-1676, printre cei mai de seamă dregători ai Ţării Româneşti.

Stroe Leurdeanu, jupâneasa Vişa din Goleşti şi cei patru băieţi ai acestora
(sursa: Spiridon Cristocea, Din trecutul marii boierimi muntene. Marele vornic Stroe Leurdeanu, Editura Istros a Muzeului Brăilei, 2011, Pl. I)

Dintr-un hrisov de la Radu Leon (5 aprilie 1669) aflăm că jupânița Vişa i-a adus soţului ei drept zestre „mulți bani și scule și haine”, toate evaluate la suma de 45.000 de galbeni. Din arborele genealogic realizat de istoricul argeşean Spiridon Cristocea aflăm că Vişa şi Stroe au avut 8 copii, respectiv 4 băieţi (Necula, †1633; Matei Golescu; Stroe II Leurdeanu; Radu, †1679; Gheorghe, călugărit la Vieroş sub numele de Ghenadie) şi 4 fete (Gherghina, †1646-1647; Elina; Stanca).

În 1640, Vişa din Goleşti şi soţul ei, Stroe Leurdeanu, au construit conacul de la Goleşti, reşedinţa familiei timp de câteva secole. Tot în 1640, cei doi soţi au început lucrările de zidere a bisericii de la Goleşti, cu hramul „Sf. Treime”, ea urmând să aibă rol de paraclis al curţii boiereşti dar şi loc de odihnă veşnică pentru ei şi urmaşii lor. Lucrarea aceasta a fost finalizată înainte de 25 iunie 1646, dată consemnată pe *pisania* lăcaşului, din care aflăm că: „ făcutu-se-au cu toată cheltuiala robului lui Dumnezeu jupân Stroe marele vistiar şi al jupânesei Vişa. [...]. În zilele lui Matei Voevod Basarab, mesiţa iunie 25, văleat 7154(1646).”

Ultima menţiune a numelui Vişei, o găsim pe piatra de mormânt a fiicei sale, Gherghina, datată 1646-1647. La sfârşitul lunii iulie 1647, Stroe Leurdeanul apare menţionat singur, pe o cruce de piatră pe care o ridicase în cinstea Sfintei Parascheva. De aici reiese faptul că marele vistier Stroe Leurdeanu era un bărbat văduv la acea dată.

Biserica boierilor din Goleşti
(sursa: https://ziarullumina.ro/galerie/muzeul-de-la-golesti-o-citadela-plina-de-istorie-72441.html)

Referinţe bibliografice

CRISTOCEA, Spiridon, *Din trecutul marii boierimi muntene. Marele vornic Stroe Leurdeanu*, Editura Istros a Muzeului Brăilei, 2011.

ENE, Marcel, *Marele vornic Stroe Leurdeanu*, în „Revista de Istorie”, nr. 8, 1981.

GRECIANU, Ştefan D., *Genealogiile documentate ale familiilor boiereşti*, vol. II, Bucureşti, 1916.

LIMBĂLATĂ, Mariana Paula, *Din istoria neamurilor boiereşti. Goleştii (din sec. al XVI-lea şi până la începutul sec. al XVIII-lea). Lucrare de disertaţie* (în manuscris), Universitatea din Piteşti, 2021, pp. 41-44.

STOICESCU, Nicolae, *Dicţionar al marilor dregători din Ţara Românească şi Moldova, sec. XIV-XVII*, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1971, pp. 204-205.

Despre Jupâneasa Alexandra, soţia lui Tudoran II Vlădescu mare clucer

Costinel Mădălin Pinţa
(Universitatea din Piteşti,
Facultatea de Teologie, Litere, Istorie şi Arte,
Specializarea Master Istoria românilor şi a României, an. I)

Jupâneasa Alexandra a fost fiica lui Stan logofăt şi a Stanei Greceanu, soră cu marele logofăt Radu Creţulescu şi cu Pădure Creţulescu. Alexandra s-a căsătorit cu Tudoran al II-lea din Vlădeşti şi din Aninoasa, fiul lui Iane paharnic şi nepotul lui Tudoran I din Vlădeşti.

Cei doi soţi au început lucrările de construire a unei biserici din piatră (cu hramul Sf. Nicolae), cel mai probabil înainte de anul 1671. În dreapta uşii de la intrare se află portretul votiv al celor doi soţi. Jupan Tudoran II Vlădescu apare menţionat ca *vel agă*. Este bine cunoscut faptul că el a deţinut această dregătorie între 14 noiembrie 1669 şi 13 aprilie 1671.

În tabloul votiv de la Aninoasa sunt pictaţi şi 11 copii: 4 băieţi (Şerban, Iordache, Radu, Şerban) şi 7 fete (Bălaşa, Ancuţa, Preda, Vlada, Catrina, Tudorana, Ilinca). Din nefericire, toţi copii, cu excepţia unei fete (Preda), au murit înainte de a ajunge la vârsta adultă.

Jupan Tudoran II Vlădescu, jupâneasa Alexandra şi cei unsprezece copiii ai lor, tablou votiv din pronaosul bisericii mănăstirii de la Aninoasa, jud. Muscel, azi în judeţul Argeş
(Foto: Claudiu Neagoe – Arhiva personală)

La începutul anului 1677, cei doi soţi au hotărât să înfiinţeze în jurul ctitoriei lor de la Aninoasa o mănăstire de călugări. Prin *diata* din 8 martie 1677 cei doi soţi au lăsat cea mai mare parte a averii lor mănăstirii Aninoasa. O mică parte a fos lăsată ca zestre singurei lor fiice, Preda, care s-a căsătorit cu Constantin comis, nepotul lui Radu Varzaru mare armaş.

În răstimpul iulie – septembrie jupâneasa Alexandra a trecut la cele veşnice şi a fost îngropată în biserică, în partea dreaptă, iar pe piatra sa mormântală scrie următoarele: *„Supt această piatrăodihnescu-se oasele răposatei roabei lui Dumnezeu jupânesii Alexandrii, soţia lui jupan Tudoran biv vel clucer ...”*. Înainte de 20 septembrie 1677, Tudoran II Vlădescu fost mare clucer a îmbrăcat veşmântul monahal sub numele de Theodosie. El a fost egumen al m-rii Aninoasa până la moartea sa, în 1695.

Biserica mănăstirii de la Aninoasa-Muscel
(Foto: Claudiu Neagoe – Arhiva personală)

Referinţe bibliografice

CRISTOCEA, Spiridon, *Despre domeniul marelui clucer Tudoran Vlădescu*, în „revista de Istorie a Muscelului”, vol. VI, Câmpulung, Editura Numus, Bucureşti, 2001, pp. 25-36.
PĂUNESCU, Clement, *Istorie și taină la Mănăstirea Aninoasa*, Editura Arhiepiscopiei Argeşului și Muscelului, 2013.
RĂUŢESCU, Ioan, *Mănăstirea Aninoasa din judeţul Muscel*, ediţie anastatică, Editura Ars Docendi, bucureşti, 2010.
STOICESCU, Nicolae, *Dicţionar al marilor dregători din Ţara Românească şi Moldova, sec. XIV-XVII*, Editura Enciclopedică Română, Bucureşti, 1971, pp. 208-209.

File din cronica familiei Negulici

Prof. Cristina Nicula și prof. Adrian Săvoiu

Numele Negulici, al acestei vechi și emblematice familii din Câmpulung, cu o importanță majoră pentru istoria orașului în secolul al XIX-lea și începutul secolului XX, este legat indestructibil de marea personalitate a pictorului și revoluționarului Ion D. Negulici (1812-1851), deschizător de drumuri în arta portretului. Pictorul este coborâtor din preotul Dumitrache Negulici (zis Popa Oaie), paroh al Bisericii Șubești din Câmpulung, și din soția sa Bălașa. Cognomenul Popa Oaie se explică prin faptul că, în viața laică, preotul se ocupa de meșteșugul breslei șubarilor din acest vechi cartier câmpulungean.

Ion D. Negulici, cel mai cunoscut membru din neamul Negulicilor, a tins să ajungă un artist complet, abordând cât mai multe genuri și tehnici. A practicat miniatura, acuarela și gravura, dar mai ales tehnica litografiei, devenind astfel un fervent susţinător al introducerii acestei metode de multiplicare grafică în Ţara Românească. Între anii 1844 și 1848, a desfășurat o activitate literară prodigioasă, publicând aproape 20 de titluri, traduceri sau lucrări originale apărute în volum sau în coloanele ziarului „Curierului Românesc".

Cu o educație temeinic însușită, tot din preotul Dumitrache și soția sa Bălașa, călugărită în 1837, după moartea soțului la mânăstirea Nămăești, cu numele Pelaghia, coboară Dimitrie D. Negulici (1804-1885), unul dintre frații mai mari ai pictorului. (foto 1) Portretizat de Ion D. Negulici într-un desen din anul 1842, pe Dimitrie îl aflăm din 1859 ca magistrat la Câmpulung, așadar un om cu carte și cu abilități pe care nu mulți le aveau în vremea aceea. Pe Ion (Ioniță) D. Negulici (1834-1890) (foto 2), fiul magistratului Dimitrie D. Negulici și al soției sale Anastasia, îl găsim în documentele vremii cu funcția de Casier General al Câmpulungului. În 1878 Ioniță avea 44 de ani, vârstă la care putea să țină evidența finanțelor unui întreg oraș în plină dezvoltare. Alături de soția sa Adelaida, născută într-o altă mare familie - Paul, Ioniță a dat o educație aleasă celor șase copii ai săi: Gheorghe, Dimitrie, Nicolae, Iancu, Anastasia, Radu și Mihai.

Gheorghe I. Negulici (1856-1914)(foto 3), cel dintâi fiu al lui Ioniță, a făcut studii la Paris, devenind inginer agronom. A fost deputat, senator și prefect de Muscel. Strada de lângă Mânăstirea Negru-Vodă din Câmpulung, pe care acesta a locuit, îi poartă numele, schimbându-i-se denumirea veche, din strada Pârgarilor în strada Gheorghe Negulici. Al doilea fiu al lui Ioniță**,** Dimitrie I. Negulici (1860-1930) (foto 4), a studiat agronomia la București și mai apoi a fost deputat de Muscel. Nicolae I. Negulici (1862-1930), un al treilea fiu, a îmbrățișat cariera militară, devenind colonel. A ajuns senator de Muscel și a fost ales primar al Câmpulungului (foto 5).

Iancu I. Negulici (1863-1922), următorul născut, a fost un filantrop care la Domnești-Muscel a pus bazele învățământul rural agronomic. În acest scop a înființat Liceul Agronomic din Domnești, cu lot experimental și tot ceea ce era necesar unui asemenea tip de instituție. Tot la Domnești, Iancu a înființat o fabrică de cașcaval și o fermă de vite. „Zidită în 1886, are peste 100 de vite mari de rasă elvețiană, iar brânzeturile lucrate în această fabrică întrec cu mult pe cele din străinătate", consemna Ioan Niculescu, într-o notă așezată sub fotografia fabricii, în albumul său „Monumente istorice ale României. Tipuri din județele Argeș și Mușcel. Anul 1893".

Cei mai tineri dintre frații coborâtori din Ioniță și Adelaida, Radu I. Negulici (1871-1904) (foto 6) și Mihai I. Negulici (1875-1904) (foto 7), au învățat și s-au specializat în Franța. Radu a devenit inginer de mine, iar Mihai, cu studii la Avignon, a fost primul inginer naval român. Iar și aceștia doi, ca demni urmași ai părinților, au participat activ la viața politică a vremii, pentru dezvoltarea orașului natal și a țării.

Vatra Negulicilor: casa de pe strada Negulici, nr. 10

Intrând în Câmpulung, dinspre sud, în zona veche a orașului, cea străjuită de turnul Mănăstirii Negru-Vodă, se poate vedea scris, pe un indicator, numele unei străzi: Negulici. Cine oare a denumit așa această stradă? Cine a meritat să i se transmită memoria - în acest fel - peste timp?

Pentru a găsi un răspuns, trebuie să ne întoarcem în istoria orașului. Astfel aflăm că mai demult această stradă a purtat un alt nume: Pârgarilor. Dovada numelui vechi al străzii, fostă uliță, este un indicator (un număr de casă) pe care l-a descoperit istoricul Flaminiu Mârtzu și l-a depus la Muzeul Municipal Câmpulung, cu numărul de inventar 2665. În primul deceniu al secolului al XX-lea, existența unei personalități - Gheorghe Negulici, prefect de Muscel și strănepot al pictorului Ion D. Negulici, a determinat administrația locală să modifice denumirea străzii, care astfel din Pârgarilor a devenit Negulici.

Aici, pe această stradă, a fost vatra Negulicilor și, totodată, casa natală a pictorului Ion D. Negulici. Cum Ion D. Negulici nu a avut urmași, casa care astăzi poartă nr. 10 a devenit proprietatea fratelui său, Dimitrie D. Negulici, și a soției sale, Anastasia. Despre Dimitrie D. Negulici (1804-1885) aflăm din documentele timpului, cercetate de Flaminiu Mârtzu, că era „magistrat", aceasta însemnând, în titulatura vremii, primar al orașului Câmpulung. Dimitrie a fost însă și deputat în Adunarea Electivă din decembrie 1864 și sprijinitor al reformelor lui Alexandru Ioan Cuza. Dovada locuirii acestei familii în casa de la nr. 10 este actul de deces din 1893 al soției, Anastasia Negulici, unde se face mențiunea că aceasta a murit în casa din strada încă numită pe atunci Pârgarilor.

Într-o succesiune firească, casa de la nr. 10 a revenit fiului acestora, Ion (Ioniță) D. Negulici (1834-1890), și soției sale Adelaida. În continuare, casa a devenit proprietatea unuia dintre fiii lui Ioniță - Dimitrie I. Negulici (1860-1930), - așadar un alt Dimitrie, cunoscut fiind faptul că în epocă numele bunicilor era adesea atribuit nepoților. Inginer agronom și deputat de Muscel, Dimitrie I. Negulici s-a căsătorit cu Elena Costopol, născută și ea într-o altă familie renumită: Costopol.

În anul 1928 locuința de la nr. 10 a devenit, printr-un act de partaj voluntar, proprietatea copiilor lui Dimitrie I. Negulici, cel căruia în familie i se spunea Mitică: Marius Negulici (partea de la stradă) și Elena (Lila) Negulici, căsătorită Mârtzu (partea cu grădină, dinspre est). După stingerea din viață a Elenei Mârtzu, prin dreptul său firesc, casa a devenit proprietatea fiului acesteia, Flaminiu Mârtzu.

Prima fotografie a acestei case de pe strada Negulici nr. 10, pe atunci nr. 1, (foto 8) ne atrage atenția prin aspectul pe care îl avea în 1894, nemodificat esențial astăzi, doar completat ulterior, în 1933, de Elena (Lila) cu o terasă și o mansardă. Cel care a fotografiat, în 1894, „casa strămoșească a Negulicilor" (însemnare a lui Flaminiu Mârtzu pe verso-ul fotografiei), a fost Radu I. Negulici. În plină tinerețe, cu iubire pentru casa părintească din Câmpulung, Radu I. Negulici fotografia locuința bunicilor săi paterni, așezându-și aparatul în apropiere, pe o mică ridicătură naturală de pământ. Imaginea casei este însă însuflețită de toți cei din fotografie, rudele lui Radu. Iată-i, potrivit identificării lui Flaminiu Mârtzu. În balcon se află: Adelaida Negulici, născută Paul; Nicolae Negulici, primar al Câmpulungului, și Alexandrina, soția sa; Sica (Anastasia Negulici), sora lui Radu. În curte: Iancu I. Negulici (cu pălărie de pai) și Ghiță Paul (cu melon), tatăl Alexandrinei. În față: copiii lui Nicolae Negulici. Pe scară: Grigore Zaharia, soțul Anastasiei.

Copiii sunt îmbrăcați în hăinuțe asemănătoare cu cele ale părinților. Cel mai bine se poate observa acest amănunt vestimentar la fetițe. Ele poartă rochițe cu horbote de dantele, care reiau, la o dimensiune micșorată, modelele mamelor/doamnelor. Dacă privim pe un plan vertical fotografia, descoperim tiparul familiei tradiționale: capul familiei, bărbatul (soț și tată) în fața căruia stau, ocrotiți, soția și copiii. Această fotografie-document din 1904 este dovada unei conviețuiri ce avea la bază respectul și recunoștința copiilor față de părinți, iubirea

părinților față de urmașii lor și, mai cu seamă, unitatea unei familii, întemeiată pe morala creștină.

Asociațiunea fraților Negulici

Pe 27 decembrie 1881 se înființa la Câmpulung „Asociațiunea fraților Negulici" printr-un act care consfințea o înțelegere între Ion (Ioniță) D. Negulici și copiii săi, Gheorghe și Dimitrie, ambii majori (foto 9). Nu sunt omiși din act nici frații mai mici (Nicolae, Iancu, Anastasia, Radu și Mihai), dar aceștia, fiind minori, vor putea să-și exercite rolul abia când vor deveni majori și vor avea, de asemenea, studii superioare, precum ceilalți doi frați ai lor, primii născuți.

Actul „Asociațiunii fraților Negulici" consemnează în antet un crez al lui Ion (Ioniță) D. Negulici, fiind pus ca motto: „Unirea face forța și asociațiunile măresc sogintele înavuțirii". Documentul este structurat în 24 de articole. Articolul 1 precizează că Asociațiunea este o „convențiune între noi, frații Negulici, cu părintele nostru, pentru esploatarea veniturilor proprietăților cassei familiei noastre." (termenul „cassă" e folosit aici cu sensul de „vistierie", „avere a familiei").

În articolul 2 este formulat scopul acestei Asociațiuni:

„Primo: Ca toți frații majori, care de la început au îmbrățișat cariera agricolă și toți ceilalți care vor mai face pe viitor studii speciale agronomice, să poată participa la o operațiune onorabilă și sigură, precum și la beneficiile ce vor rezulta din întreprinderi";

„Secondo: Ca prin esploatări sistematice ce se vor face, să se aducă îmbunătățiri reale proprietăților, prin diferite culturi și aranjamente, [pentru] a putea servi de model proprietarilor și cultivatorilor de pământ". Așadar se urmărea, în felul acesta, optimizarea culturilor agricole, nu doar pentru prosperitatea economică a familiei Negulici, ci și pentru a promova, în rândul altor proprietari și cultivatori, noi metode de dezvoltare a științei agricole.

„Terțio: Ca să dăm timp și liniște părintelui nostru [pentru] a-și putea îngriji de sănătate". Aici e de remarcat această precizare, care dovedește respectul și atenția pe care copiii trebuie să o aibă pentru tatăl lor.

Articolul 3 precizează: „Eu, Ion D. Negulici, în virtutea acestui act convențional și a statutelor ce conține, declar solemn că pun la dispoziția fiilor mei majori proprietățile cassei mele, deocamdată numai moșia Domnești, moșia Gorgani, și cu viile din Podgoria".

Articolul 5 stabilește ierarhia responsabilităților fiilor majori ai lui Ion (Ioniță) D. Negulici, Gheorghe și Dimitrie. Celui mai mare dintre fii, lui Gheorghe I. Negulici, „care a obținut diploma de inginer agronom din primul institut agronomic din Paris", „Asociațiunea îi va încredința cârma și dirijarea", „iar toți ceilalți membri, împreună cu dânsul, vor participa la conducerea tuturor afacerilor". Remarcăm faptul că tatăl îi încredințează „cârma" fiului mai mare nu doar pentru locul său în succesiunea fraților, ci și, mai cu seamă, pentru că obținuse la Paris diploma de inginer agronom, având competența de a administra o avere compusă din proprietăți agricole, păduri și munți, cu exploatare lemnoasă.

Articolul 9 subliniază că în eventualitatea în care membrii Asociațiunii vor vrea să extindă exploatarea obișnuită a proprietăților și vor avea nevoie de fonduri suplimentare, aceștia pot face împrumut la cassa familiei, dar este „interzis Asociațiunii a se servi cu (de) bani străini".

Articolul 16 este interesant pentru modul în care se impune membrilor Asociațiunii, în cazul apariției vreunei neînțelegeri între frați, să nu se apeleze la „arbitri " din afară sau la judecăți civile. Într-o asemenea situație „se va face apel la aprețierea unui arbitru, care va fi tatăl ori muma, sau unul dintre consângeni, om de încredere, ales de ambele părți. Și decisiunea arbitrului va rămânea esecutorie, fără drept de alt recurs la superarbitru sau judecăți civile, căci acestea ar fi în dauna Asociațiunii."

Articolul 23 este un fel de avertisment de care fiii lui Ion (Ioniță) D. Negulici – Gheorghe și Dimitrie - trebuie să tină cont: „Toți membrii Asociațiunii să se desbrace de verice (orice) ambițiuni inutile, să se decidă la o activitate serioasă, cu multă tragere de inimă

și adevărată sinceritate frățească, muncind fiecare pentru toți și toți pentru unul, ca pentru el însuși.”

Articolul 24, ultimul, concluzionează: „Prin urmare, bazele acestei Asociațiuni se rezumă la următoarele puncte: iconomia-cuviincioasă, muncă fără preget, iubire și dragoste frățească, supunerea celor mici la cei mari, binecuvântarea Părintească și sprijinul Providenței. Așa să ne ajute Dumnezeu”. Este pusă data: „1881, dechemvrie 27, Câmpulung” și apoi semnează: Ion (Ioniță) D. Negulici, „fondatorul Asociațiunei”, Gheorghe I. Negulici – „membru al Asociațiunii”, Dimitrie I. Negulici – „membru al Asociațiunii”.

După șase ani de la constituirea Asociațiunii, într-un act datat „1887, noemvrie 21, Câmpulung”, Ion (Ioniță) D. Negulici notează, în 12 puncte, ceea ce urmează să facă fiul său Gheorghe, în lipsa sa: să depoziteze vinul, să contracteze construirea unei fântâni, să plătească morarului partea sa, să controleze pădurile din proprietatea familiei și să atenționeze pădurarii pentru o mai bună pază, deoarece în absența acestora făcătorii de rele ar avea mai multă îndrăzneală în a face rău.

La punctul 10 al actului din 1887 Ioniță face referire la drepturile părinților, mai precis la „pensiunea” (a se înțelege „pensie”/„rentă viageră”) lor. În acest sens, solicită ca mamei Adelaida Negulici (născută Paul) să i se dea lunar 60 de franci, dacă fiii își vor „avea masa la Dumneaei, iar dacă veți mânca cu toții, atunci să i se predea numai câte 30 de franci, căci restul va servi pentru îmbrăcăminte, plată de simbrii și căutarea sănătății sale în timpuri de restriște”. După cum se observă, autoritatea părintească este permanent evidențiată, ca o obligație a copiilor, semn de recunoștință filială, iubire și respect.

În anul 1888, un alt document, un proces-verbal, întărește prevederile actului inițial din 1881 de constituire a Asociațiunii. În partea de început a acestui proces-verbal se precizează: „Azi, 24 Aprilie 1888, noi, frații Negulici, am fost invitați de părintele nostru pentru a ne spune o poveste; această poveste a fost însă unul din actele cele mai solemne ce se săvârșesc în viața unui om”. Și mai departe: „Cu multă înțelepciune părintele nostru ne-a luminat cu consiliile [consilii - „sfaturi”, „povețe”] sale, consilii care sunt busola omului în societate”.

Cu respect pentru înaintași, Ion (Ioniță) D. Negulici le prezintă aici fiilor săi modul cum s-au acumulat averile familiei: „Această avere este parte rămasă de la moșii și strămoșii noștri cari s-au succedat în acest cămin, începând cu Pătru Negulici, Ion Negulici, Dumitru Negulici, moșul tatei, și Dumitru Negulici, moșul nostru; parte este fructul muncii sale și a privațiunilor de tot felul, iar parte [este] zestrea mamei noastre”. Se poate lesne înțelege că achiziționarea și mărirea acestei averi pe care Ioniță le-o dă fiilor săi este rodul unor acumulări prin muncă și „privațiuni” spre sporirea a ceea ce le-au lăsat moșii și strămoșii. La această memorabilă întâlnire cu fiii săi, tatăl îi îndeamnă să aibă, drept deviză, onestitatea și dreptatea și „să țină stindardul familiei, fiind strâns uniți în orice împrejurare”.

Înțeleptul părinte le amintește fiilor și îndatoririle pe care aceștia le au: de a nu vinde sau ipoteca nimic la străini (doar numai frate la frate), iar din veniturile proprietăților fiecare fiu să îi dea tatălui 15% în fiecare an „pentru întâmpinarea trebuințelor sale și binefacerile ce va găsi de cuviință a le face.”

Procesul-verbal consemnează punctual cum s-au împărțit proprietățile imobile între frați, neomițându-i nici pe frații minori, Radu I. Negulici și Mihai I. Negulici. Este făcută mențiunea: „Minorii Radu și Mihai să nu aibă dreptul a lua averea în posesie până ce nu vor termina studiile”, „iar părțile lor și ale mamei noastre se vor administra de mama noastră”. De comun acord, dar și cu „binecuvântarea prea iubiților noștri părinți și protectori”, semnează: Adelaida Negulici, Ion (Ioniță) D. Negulici, Nicolae I. Negulici, Gheorghe I. Negulici, Dimitrie I. Negulici.

Încheierea acestui proces-verbal din 24 aprilie 1888 este făcută de Ion (Ioniță) D. Negulici în următoarea formulă: „Subsemnatul dând citire acestui proces-verbal din cuvânt în cuvânt și văzând că procedarea făcută și împărțirea imobilelor menționate aici este justă, aprob cu toată binecuvântarea mea și cu tot consimțământul meu și Dumnezeu să le fie de ajutor. 1888, aprilie 25”. Semnează Ion (Ioniță) D. Negulici.

Aceste acte, care se completează și se continuă unul pe celălalt, ilustrează corectitudinea tatălui care împarte averea cu multă atenție spre a nu nedreptăți pe nimeni, seriozitatea cu care se veghează la consolidarea familiei, respectul pentru părinți exprimat atât prin formularea textului, cât și prin atenția de a le crea condiții pentru o bătrânețe liniștită, fără privațiuni.

Iată acum și o sumară referire la modul cât se poate de organizat al administrării propriei averi între anii 1870 și 1879, care se găsește într-un dosar completat de Ion (Ioniță) D. Negulici, casierul general al Câmpulungului. Se observă, de pildă, din această evidență contabilă că moșia familiei Negulici de la Domnești - Muscel a fost cumpărată în rate. Aflăm, de asemenea, că suma destinată întreținerii copiilor la studii diferă de la un student la altul (Gheorghe – student la Paris, iar Dimitrie și Iancu - studenți la București.)

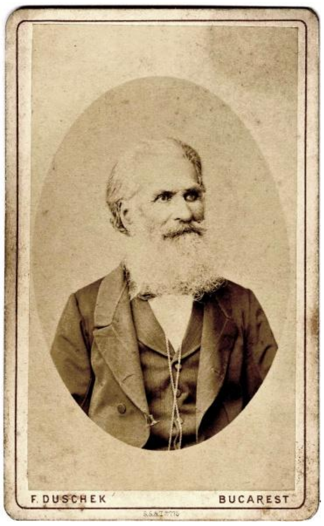
La capitolul cheltuieli, deloc puține, pentru anul 1879 sunt menționate: cheltuieli de zi cuhnii (cuhnie = „bucătărie”): 1560 lei; plata simbriilor la servitori: 1200 lei ; impozite către stat: 1200 lei; subvențiunea Adelinei: 600 lei; subvențiunea lui Gheorghe la Paris: 4.000 lei ; subvențiunea părinților: 2.350 lei; subvențiunea lui Iancu la București: 1.300 lei; plata ratelor moșiei Domnești: 13.580 lei; îmbrăcămintea și plata meditării copiilor celor mici: 800 lei; pensionatul Anastasiei: 1.200 lei; cheltuieli neprevăzute: 2.800 lei (se poate observa aici cât de prevăzător era Ioniță, când destina o sumă de bani cheltuielilor neprevăzute).

Remarcăm astfel modul de viață ordonat pe care Ioniță îl impune, prin exemplul personal, numeroșilor săi copii - Gheorghe, Dimitrie, Nicolae, Iancu, Anastasia, Radu, Mihai - cărora le încredințează averea din timpul vieții, menționând cu insistență obligația copiilor de a avea grijă de părinții lor.

Flămânda - un Père-Lachaise al Câmpulungului

Așadar se poate afirma că a ne aminti de numeroasa familie Negulici, și nu doar de cunoscutul pictor Ion D. Negulici, este o datorie a noastră. Membrii acestei familii au condus vreme de aproape un veac destinele orașului Câmpulung care atunci, la granița dintre secolele XIX și XX, se îndrepta spre o așezare modernă. Alături de alte familii-emblemă ale Câmpulungului, cu care s-au unit prin căsătorii, ca de pildă familiile Mirea, Paul și Costopol, familia Negulici a contribuit în mod decisiv la modernizarea Câmpulungului și a altor zone din Muscel.

Descendenții din familia preotului Dumitrache Negulici își dorm somnul de veci, privindu-și orașul de pe înălțimea dealului Flămânda din Câmpulung, alături de istoricul și scriitorul C. D. Aricescu (1823-1886), de Nae Paul (1839-1894) – senator, decorat în luptele din Războiul de Independență, de Sache Nicolau (?-1902) – deputat, senator și primar al Câmpulungului. Tot alături de ei stau Nicolae Sachelarie (1856-1905) – deputat, senator și primar al Câmpulungului, Nicolae N. Paul (1877-1967) – prefect, deputat și senator de Muscel, precum și Iancu Anastase (1881-1944) – inginer silvic și mare industriaș. Iar acestea sunt doar câteva exemple. Prin monumentele lor funerare, niște adevărate opere de artă, toți cei menționați aici conferă platoului din fața Bisericii Flămânda prestanța unui mic cimitir Père-Lachaise al Câmpulungului.

1. Dimitrie D. Negulici (1804-1885), magistrat la Câmpulung, fratele pictorului Ion D. Negulici. Sursa: arhiva Cristina Nicula

2. Ion (Ioniță) D. Negulici (1834-1890), casier general al Câmpulungului. Sursa: arhiva Cristina Nicula

3. Gheorghe I. Negulici (1856-1914), inginer agronom cu studii la Paris, deputat, senator și prefect de Muscel. Sursa: arhiva Cristina Nicula

4. Dimitrie I. Negulici (1860-1930), inginer agronom, deputat de Muscel. Cu nepoții Flaminiu (stânga) și Elena. Gorganu – Muscel, 1918. Sursa: arhiva Cristina Nicula

5. Nicolae I. Negulici (1862-1930), colonel, senator de Muscel și primar al Câmpulungului. Sursa: arhiva Cristina Nicula

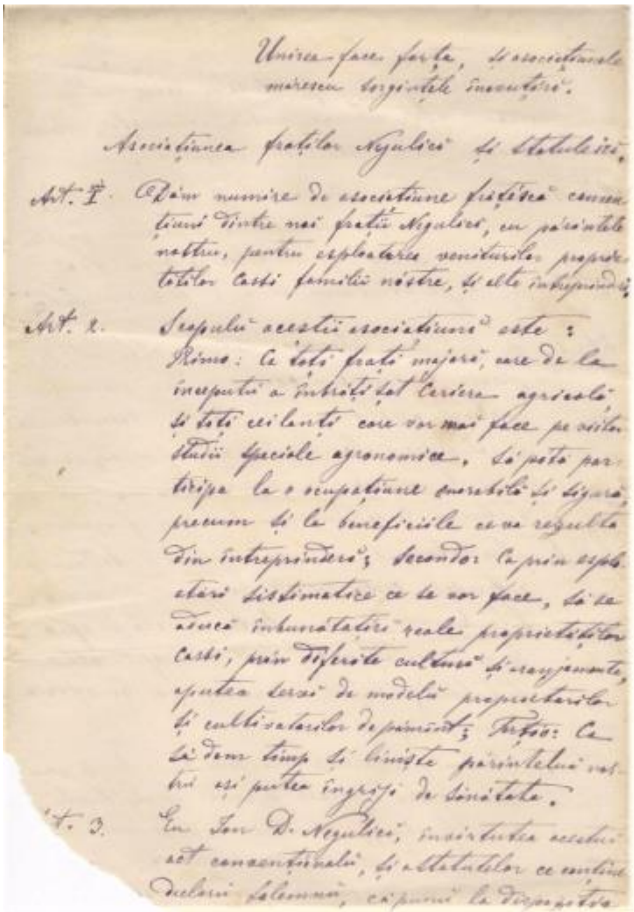
6. Radu I. Negulici (1871-1904), inginer de mine, cu specializare în Franța. Sursa: arhiva Cristina Nicula

7. Mihai I. Negulici (1875-1904), cu studii la Avignon, primul inginer naval român. Paris, 1900. Sursa: arhiva Cristina Nicula

8. *Casa familiei Negulici din Câmpulung. Fotografie de Radu I. Negulici, august 1894. Sursa: arhiva Cristina Nicula. Pe fundal se vede Școala Normală „Carol I”, prima imagine cu acest mare edificiu de cultură*

Unirea face forța, și asociațiunile
măresc sorgintele înavuțirii.

Asociațiunea fraților Negulici și statutele ei.

Art. I. Dăm numire de asociațiune frățească conven-
țiunii dintre noi frații Negulici, cu părintele
nostru, pentru exploatarea veniturilor proprie-
tăților Casei familiei noastre, și alte întreprinderi.

Art. 2. Scopul acestei asociațiuni este:
Primo: Ca toți frații majori, care de la
început au îmbrățișat cariera agricolă,
și toți ceilalți care vor mai face pe viitor
studii speciale agronomice, să poată par-
ticipa la o ocupațiune onorabilă și sigură,
precum și la beneficiile ce va rezulta
din întreprinderi; Secundo: Ca prin exploa-
tări sistematice ce se vor face, să se
aducă îmbunătățiri reale proprietăților
Casei, prin diferite culturi și aranjamente,
a putea servi de model proprietarilor
și cultivatorilor de pământ; Tertio: Ca
să dăm timp și liniște părintelui nos-
tru a-și putea îngriji de sănătate.

Art. 3. Eu Ion D. Negulici, în virtutea acestui
act convențional, și a statutelor ce conține
declar solemn, că pun la dispoziția

9. Actul de constituire al „Asociațiunii fraților Negulici”, fila 1. Câmpulung, 27 decembrie 1881. Sursa: arhiva Cristina Nicula

Vizitele principelui Carol I în orașul Câmpulung și județul Muscel, în primul deceniu de domnie

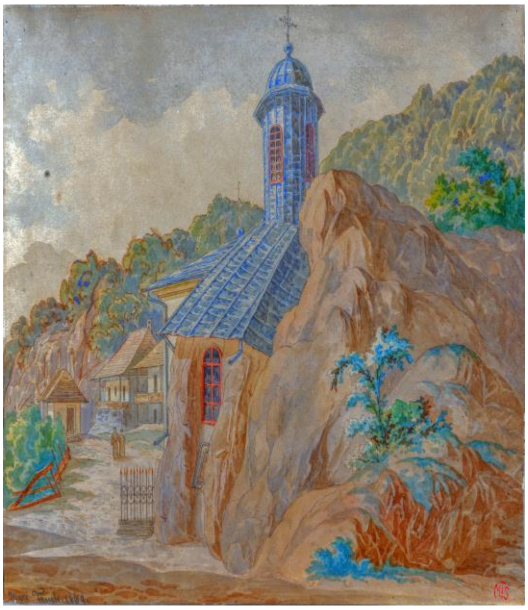
Dr. Aurel RADU
Arhivele Naționale - Serviciul Județean Argeș

Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei din București a publicat în acest an două volume referitoare la activitatea neoficială a domnitorului Carol I în perioada 1866-1877, așa cum este reflectată în paginile publicației statului „Monitorul Oficial”[1]. Trebuie făcută precizarea că o parte însemnată din discursurile ținute de principele Carol I cu ocazia vizitelor sale, precum și răspunsurile și doleanțele autorităților publice au fost strânse și publicate în volume mai vechi[2].

Totuși, cele mai interesante extrase din „Monitorul Oficial” sunt cele referitoare la vizitele făcute de principele Carol în țară, vizite care sunt descrise adesea minuțios și pitoresc.

La prima vizită în Câmpulung (1868), principele Carol este întâmpinat de autoritățile administrative și bisericești, cu pâine și sare, conform vechiului obicei. Principele vizitează bisericile din oraș, face câteva donații pentru acestea (Sf. Treime, Sf. Nicolae cel Mare, Flămânda sau Schitul Mărculeștilor), fiind întâmpinat cu flori de doamnele orașului îmbrăcate adesea în costum popular muscelean. Principele trece în revistă mai toate autoritățile, acordând de fiecare dată un interes special pentru cazarma dorobanților, spitalul orășenesc, școli, penitenciar și biserici.

Domnitorul a vizitat bâlciul de la Câmpulung, concursul de arături pentru plugari, expoziția de produse agricole și a participat activ la concursul de tir, fiind secondat de generalul Florescu, în prezența unui public numeros (4.000 persoane). La Câmpulung este întâmpinat și cazat, după moda balcanică, de familiile de vază ale orașului, Crasan și Aricescu, acesta din urmă fiind președintele Consiliului județean Muscel.

Carol I a vizitat Schitul Nămăești în mai multe rânduri (1868, 1873, 1875). Mănăstirea Nămăești (1869). Desen de Henri Trenk (1818-1892), în creion mină de plumb și acuarelă, pe hârtie albă (23,4x28,5 cm). Sursa: Muzeul Național de Artă al României, Secția Arte Grafice, inv. 1433.

Vizitele în împrejurimi sunt la băile de la Bughea, proprietatea lui P. Rucăreanu, unde o întâlnește pe Ana Racoviță din familia Goleștilor. Principele își dorea să fie mai bine puse în valoare asemenea stabilimente balneare din țară, după modelul celor existente în străinătate, însă această dorință nu s-a concretizat la Bughea, deși a existat o anumită tradiție balneară pomenită în scrierile familiilor Brătianu și Golescu.

Cu ocazia vizitei princiare la Câmpulung, S. Tresnea, prefectul județului Muscel prezintă o scurtă expunere cu privire la situația economică și socială a acestei părți de țară, în care rolul principal îl avea agricultura. Comerțul era reprezentat în general de vânzarea materiilor prime: animale vii, produse alcoolice, lemne pentru cherestea și var. În schimb, industria era slab

[1] *Casa Regală a României în cronicile „neoficiale” ale „Monitorului Oficial”: 1866-1877: Carol I*, vol. 3-4, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2022, pp. 730; 800.

[2] Academia Română, *Treizeci de ani de domnie ai Regelui Carol I, Cuvântări și acte*, vol. I, 1866-1880, vol. II, 1881-1896, Institutul de Arte Grafice Carol Gobl, București, 1897, 600p., 515p.

reprezentată, nefiind menționate măcar manufacturile rudimentare existente în oraș și în împrejurimile județului Muscel.

Din expunerea prefectului reiese că în orașul Câmpulung existau patru clase primare pentru băieți și trei clase primare pentru fete, iar în rural se aflau 65 de școli primare mixte de băieți și fete, din care cinci erau școli „model". În anul școlar 1867-1868, școlile primare din județul Muscel au fost frecventate de 1.339 băieți și doar de 142 fete, diferența dintre băieți și fete fiind însemnată. Chiar dacă învățământul primar era obligatoriu pentru băieți și fete deopotrivă, societatea patriarhală considera încă inoportună alfabetizarea fetelor, care erau în continuare „pregătite" pentru o viață casnică.

Autoritățile urbane din Câmpulung și cele rurale din comunele Rucăr și Dragoslavele sunt interesate de dezvoltarea economică a comunităților lor cerând insistent intervenția principelui pentru înființarea și consolidarea căilor de comunicație între orașul de reședință a județului Muscel și Austro-Ungaria, prin Vama Giuvala, spre Bran și Brașov.

Principele vizitează în mai multe rânduri Schitul Nămăești, comunele Piatra-Nămăiești, Dragoslavele și Rucăr, unde este întâmpinat de locuitori cu arcade de flori și verdeață. Acești munteni îi prezintă principelui produsele agricole și naturale specifice zonei: covoare, cergi, marame, fructe și o cadă mare plină cu apă în care se aflau o „mulțime de păstrăvi vii", aspecte de care principele s-a arătat impresionat.

Carol I face o călătorie pentru a cunoaște frumusețile naturale ale zonei. A vizitat Peștera Dâmbovicioara, aflată într-o zonă greu accesibilă, de care cei mai mulți locuitori din Rucăr au auzit doar vorbindu-se, însă fără să fi văzut vreodată acest impresionant monument al naturii, a urmat apoi o călătorie spre granița țării cu Austro-Ungaria până la Vama Giuvala. Din cauza vremii nefavorabile și a terenului accidentat, principele nu a putut urca pe Muntele Păpușa, iar pe dealul Mateiaș – „unul din cele mai înalte vârfuri, de unde vederea se întinde spre Brașov și spre Câmpulung" a fost surprins de o furtună puternică care a anulat plănuita călătorie în munți.

Domnitorul Carol a vizitat ruinele de la Cetățeni – „Cetatea lui Radu Negru, care din locuri tari își făcea puncte de apărare", și a donat pentru reconstruirea bisericilor din comunele Gemenea și Cetățenii din Vale. Itinerarul principelui prin localitățile din județul Muscel s-a făcut prin comunele Stâlpeni, Schitu Golești, Domnești și mai ales Leordeni (în documente Leurdeni), unde principele adesea s-a oprit la vila soților Sofia și Nicolae Kretzulescu[3], intimi ai familiei princiare române.

Încă din primul deceniu de domnie, peisajul urban din Câmpulung, dar și cel rural din județul Muscel se transformă în mod pozitiv. Domnitorul acordă într-adevăr o importanță deosebită căilor de comunicație, astfel încât într-o primă etapă, orașul Câmpulung este legat de orașul Pitești printr-o șosea modernizată, care mergea până la București. Drumul promis de la Câmpulung spre Brașov se afla deja într-o fază terminală fiind executat cu ingineri și meșteri străini. Acest drum va influența în mod pozitiv comerțul național și local, însă calea ferată va ajunge la Câmpulung cu o ușoară întârziere, abia în anul 1887, la 15 ani după orașul Pitești.

Încă de la prima vizită (1868), Carol I s-a simțit atașat de pitorescul Câmpulungului și a zonelor limitrofe, unde a dorit să-și ridice reședința de vară, însă s-a lovit de refuzul obștii de moșneni câmpulungeni, care nu a acceptat înstrăinarea unor posesiuni, astfel încât la scurt timp centrul de interes s-a mutat la Sinaia, pe Valea Prahovei, unde spre finele anului 1873 a început construcția Castelului Peleş. Cu toate acestea, principele nu a lăsat să răzbată în jurnalul personal vreo urmă de ranchiună față de moșnenii câmpulungeni, mai mult, Carol I revine oficial la Câmpulung în anul 1875 fiind însoțit de această dată de principesa consoartă Elisabeta, într-o zi importantă, 10 mai, data începerii domniei și zi de sărbătoare națională. În semn de apreciere pentru cultura zonei, principesa Elisabeta a îmbrățișat purtarea costumului popular muscelean fiind un exemplu pentru

[3] Nicolae Kretzulescu (n. 1812, București – d. 1900, Leordeni, Argeş) a fost medic, diplomat și politician liberal, membru fondator al Academiei Române.

urmașele Casei Regale a României și doamnele din elita românească[4].

***

Republicarea extraselor din paginile Monitorului Oficial din perioada 1866-1877 referitoare la vizitele neoficiale ale domnitorului Carol I în Câmpulung și în împrejurimile din județul Muscel s-a făcut ținându-se seama de normele de scriere actuale, cuvintele arhaice au fost explicate în notele de subsol, iar anumite forme vechi au fost păstrate (țăran – țărance). Unele prescurtări au fost întregite (d. pentru domn/domnul), altele au fost lăsate ca atare (Î.S. – Înălțimea Sa, M.S. – Măria Sa, Î.Î.L.L. – Înălțimile Lor, M.M.L.L. – Măriile Lor).

1.

22 iulie 1868. Vizită la Găești, Pitești și Câmpulung.

Călătoria Măriei Sale Domnitorului

Măria Sa pretutindeni a fost întâmpinat și în această călătorie cu aclamațiunile cele mai călduroase de către populațiunea care se adunase, în mulțime, pentru a felicita pe augustul suveran.

La Găiești, Măria Sa fu primit într-un umbrar improvizat ce era decorat cu verdeață și covoare frumoase românești, în cântări muzicale și strigări de veselie pentru bună sosire; aici se pregătise un mic prânz Măriei Sale.

De aici, Înălțimea Sa plecând, se opri în încrucișarea drumurilor dintre districtul Argeș și Muscel, unde era așteptat de toate autoritățile din Pitești, garda orășeană cu muzicile ei și un numeros popor și sub un umbrar de verdeață i s-a rostit un cuvânt la care Înălțimea Sa a răspuns cu multă bunăvoință, ș-apoi trecând în revistă garda, a înaintat spre Câmpulung[5] vizitând înainte d-a face intrarea Sa în oraș, ruinele celei dintâi cetăți fundată în România de Radu Negru spre apărarea capitalei sale.

La orele 8 și jumătate seara, 1 august (st.n.), Măria Sa intrând în Câmpulung fu întâmpinat la bariera orașului de toate autoritățile locului, prezentându-i-se pâine și sare, după obiceiul țării și condus la catedrală, unde doi arhierei și preoți primiră, în cântări, pe Măria Sa.

După închinare, Înălțimea Sa intră în sala de recepțiune a monastirii, primi vizită pentru buna venire și invită a lua parte la prânz toate autoritățile și notabilitățile locului.
Seara orașul a fost iluminat foarte frumos și străzile erau înțesate de poporul ce circula continuu.

A doua zi, Măria Sa însoțit de domnul ministru al Cultelor a binevoit a merge la Catedrală, la 9 ore de dimineață pentru a asculta celebrarea Sfintei Liturghii; aici au fost prezente toate autoritățile, mai mulți monahi, școlari și domni profesori. De la ieșirea din biserică și până la Palat, Măria Sa a fost salutat foarte călduros de cetățeni, aruncându-i-se buchete de flori în tot drumul.
Pe la orele 1 ziua, Măria Sa a binevoit a merge la bâlci, a-l vizita tot și a cumpăra mai multe obiecte, între care: o stofă frumoasă, pe care o făcu dar bisericii Sf. Treimi, ce este una din bisericile cu mijloacele cele mai puține din Câmpulung, o cruce, cinci icoane de argint și mai multe obiecte.

Alteța Sa Domnitorul, la sosirea în bâlci fu primit într-un pavilion de către damele societății îmbrăcate în costum național, care-i prezentară buchete de flori. Măria Sa părăsind bâlciul, s-a suit în munte pentru a vizita bisericuța Flămânda, căreia îi făcu de asemenea dar una din icoanele de argint, și d-aici intrând în oraș văzu spitalul și rămase mulțămit de regula și curățenia ce a aflat în acest stabiliment; în urmă, Măria Sa trecu la cazarma dorobanților, unde găsi curățenie și regulă, se încredință pentru buna întreținere a uniformelor, care păreau ca noi, și a binevoit a arăta grațioasa mulțămire comandantului Anghelichi, în fine vizită penitenciarul, cercetă cu de-amănuntul pe fiecare individ aflător în acel local de corecțiune, și pe cinci dintre cei mai puțini culpabili, și ale căror termene erau aproape de expirat a binevoit a-i

[4] Sterian Pricope, *De ce n-au vrut țăranii mușceleni să-i vândă pământ Regelui Carol I?*, în „Historia", nr. 238/2021; https://evenimentulmuscelean.ro/2017/02/18/campulung-muscel-file-regale-de-poveste-i-dupa-a-cincea-vizita-a-regelui-carol-i-in-muscel-insotit-de-regina-elisabeta-curtea-regala-a-adoptat-portul-popular-romanesc/, 2022.

[5] Câmpu-Lung, în original.

grația. La prânzul dat în onoarea Î.S., și care a avut loc la 6 ore au fost invitate toate autoritățile și notabilii comercianți. După terminarea prânzului, seara, Măria Sa binevoind a răspunde la invitarea ce i se făcuse de pe zi, merse în pavilionul din bâlci, unde Î.S. fu primit de domnul prefect al județului, domnul primar, domnul președinte și de o grupă numeroasă de dame și domnișoare. Muzicile intonau diferite cântece naționale, danțul se prinsese și damele-și alesese de preferință costumul național. Astă petrecere ținu mai multe ore, și după lungi întrevorbiri cu mai toți invitații, Măria Sa s-a retras.

A doua zi, duminică, la 9 ore dimineață, Măria Sa însoțit de domnul ministru al Cultelor și toate autoritățile a mers la Biserica Sf. Nicolae pentru a asista la liturghie și apoi la 10 ore intră în Biserica Catolică, unde se făcu asemenea rugăciuni. De aici, Măria Sa întorcându-se în sala de recepție a monastirii, află adunați pe toți școlarii și școlarele, care veniseră pentru a-l saluta, și după ce i s-au prezentat, le adresă cuvinte părintești făcându-le dar cărți pentru băieți și cartoane cu modele de cusut și făcut flori pentru fete.

În aceeași zi, la orele 1, Măria Sa însoțit de domnul ministru al Cultelor a asistat la concursul plugurilor din județul Muscel. Sub un umbrar de verdeață decorat cu obiecte agricole și de manufactură, protoiereul județului făcu sfințirea apei, și la un semnal dat, 42 pluguri începură a brăzda un pământ de țelină. Era o bucurie în fața fiecărui privitor, era o îngrijire plină de speranță în munca plugarilor, și care mai de care se întrecea a-și ara peticul însemnat.
Dibăcia unora în purtarea coarnelor plugului, a altora în conducerea boilor și pe d-alta a confecționării plugurilor indigene dau mari speranțe pentru progres. Dintre toți concurenții, trei fură premianți, iară ceilalți au obținut încurajare pentru viitor. O masă de 120 persoane fu întinsă pentru plugari.

După aceea, Măria Sa vizită expozițiunea deosebitelor articole ce erau așezate pentru expunere, și îndată se începu tragerea la semn. Î.S. fu cel dintâi care a tras și puse glonțul în tablă la distanță de 400 pași; în urmă trase domnul General Florescu[6] și un număr de locuitori țărani. Măria Sa Domnitorul a binevoit să asiste atât la concurența plugarilor cât și la tragerea la țintă, înconjurat de un public ca de 4.000 spectatori. Măria Sa, după asistarea de la concurență a vizitat băile de la Bughea, proprietatea domnul P. Rucăreanu, care sunt în apropriere de oraș și de locuitorii d-acolo, plini de veselie pentru prezența augustului suveran.

Măria Sa vizitând minuțios stabilimentul exprimă domnul proprietar dorința de a vedea cât mai curând asemenea stabilimente binefăcătoare aduse în o stare mai perfectă, ca în țările străine, unde românii atunci vor înceta de a mai fi siliți să caute mijloacele de restaurare fizică, găsindu-le în sânul țării, care are din fericire atâtea bunuri și avuții. Aici, Măria Sa vizită pe D-na Ana Racoviță, născută Golescu.

Măria Sa după aceea prânzi în mijlocul mai multor doamne și domni invitați.

Monitorul Oficial nr. 166 din 23 iulie (4 august) 1868, p. 970.

2.

22-23 iulie 1868. Vizită la Câmpulung și Rucăr.

Călătoria Măriei Sale Domnitorului

După sosirea și închinarea Măriei Sale la Catedrala din Câmpulung, primi vizitele de bună venire în casele onorabilului domnul Sterie Steriu, unde se pregăti casa de ospitalitate pentru Măria Sa. Tote recepțiunile, precum și împărțirea de cărți și alte obiecte la școlari și școlărițe se făcură iarăși în casele D-lui Sterie, unde se afla Măria Sa.

După vizitarea băilor de la Bughea, Măria Sa întorcându-se în oraș, tot în casele D-lui Sterie invită la prânz pe doamnele, care ca plăcere se prezentaseră Măriei Sale în costumări naționale.

Cu ocazia trecerii Măriei Sale pe lângă Pitești, primarul, în numele orașului, rosti Domnitorului următorul cuvânt:

---
[6] Ion Emanoil Florescu (n. 1819, Râmnicu Vâlcea - d. 1893, Paris), a fost general de armată și om politic.

Măria Ta,

Cu ocazia trecerii Alteței Voastre pe lângă acest oraș, cetățenii pătrunși de o veselie și de o nespusă bucurie vin cu profund respect, prin organul meu a arăta Alteței Voastre devotamentul și iubirea sinceră, pe care nu o putem ascunde în fața atâtor fapte patriotice cu care ați înzestrat țara și cu care zel încă lucrați neobosiți pentru binele și fericirea noastră în parte și a României în genere.

Să vă ajute Dumnezeu ca nimic să nu vă poată împiedica de la această deviză înrădăcinată în Augusta Voastră persoană și a guvernului Măriei Tale.

Să trăiască Alteța Voastră!

Să trăiască guvernul!

Să trăiască România, una și nedespărțită!

P. primar, Ion Meculescu.

Măria Sa a răspuns D-lui primar în termenii următori:

Vă mulțumesc pentru simțămintele și iubirea ce-mi arătați, cu ocazia trecerii mele pe aici.

Cuvântul președintelui Consiliului general al județului Muscel, rostit Mariei Sale la sosire:

Prea Înălțate Domn,

Locuitorii acestui județ felicită cu bucurie venirea Măriei Voastre pentru a doua oră în mijlocul lor.

Plini de speranță într-un viitor mai bun ce Măria Voastră pregătiți tuturor Românilor în genere prin marea operă de regenerare a națiunii pentru care luptați fără preget, eră pentru acest district în parte prin deschiderea unei căi către frontiera Austriei, vin cu profund respect a vă asigura de iubirea și devotamentul lor sincer pentru Măria Voastră și ilustra dinastie a Măriei Voastre.

Să trăiți Măria Voastră mulți și fericiți ani!

Președintele Consiliului general de Muscel, Gr. Iorgulescu. Membru consilier, I. Topoloveanu.

Măria Sa, ascultând, a răspuns astfel:

Cu a D-voastră îngrijire și cu brațele locuitorilor sper în curând a avea acest drum atât de dorit și de folositor pentru țară.

După aceea, domnul prefect al județului prezentă Măriei Sale următorul raport de starea județului Muscel:

Prea Înălțate Domn,

Am onoare a supune cu profund respect starea județului Muscel a cărui administrație Alteța Voastră ați binevoit a o încredința subscrisului.

Județul Muscel este împărțit în trei plase, două plaiuri și orașul Câmpulung, subîmpărțindu-se și acestea în 84 comune rurale și 5 suburbii urbane sau mahalale, locuite toate de 18.932 familii cu 78.255 suflete, din care:

Contribuabili majori	13.641
Contribuabili minori	241
Patentari	1.459
Iar venitul anual al contribuțiilor directe:	380.503,10 lei

Locuitorii împroprietăriți după legea rurală sunt 8.633, care urmează a plăti aproximativ pentru răscumpărarea clăcii și dijmei anuale 241.713 lei noi.

Întinderea totală a județului este de 320.838 pogoane sau 29 mile pătrate.

În anul acestea s-au cultivat: 1.264 pogoane grâu, 148 pogoane orz, 29.553 pogoane porumb, 30 pogoane ovăz, 31 pogoane mei, 73 pogoane fasole, 227 pogoane cânepă, 2 pogoane tutun, 142 pogoane rapiță, în total 31.470 pogoane.

Recolta și fânețele până acum sunt foarte bune din cauza ploilor date la timp. Starea sănătății locuitorilor este mulțumitoare, vreo câteva cazuri de tifos s-au ivit în vreo câteva comune în primăvara anului curent, dar au încetat cu desăvârșire.

În temniță se află 34 arestați, din care 6 condamnați corecțional și 28 preveniți și încă în instrucțiune. Spitalul județului cuprinde 15 paturi întreținute din fondurile județului.

Instrucțiunea se predă la oraș în patru clase primare pentru băieți și trei clase pentru fete, iar în comunele rurale se află 65 școli primare de băieți și fete, din care cinci de model.

În anul școlar[7] ce a expirat, toate aceste școli au fost frecventate de 1.339 școlari băieți și 142 fete. Comerțul cel mai întins din acest județ este: vitele, rachiurile, varul și lemne de cherestele.

Prețurile articolelor de întâia necesitate în orașul Câmpulung sunt: 26 bani ocaua

[7] Scolastic, în original.

jimblă, 40 bani ocaua carne de vacă, 1 leu și 55 bani ocaua lumânările[8] de seu.
Aceasta este starea județului Muscel în care a domnit și domnește liniștea, pacea și înfrățirea.
Sunt cu cel mai profund respect Prea Înălțate Domn, al Măriei Voastre, prea plecat și supus servitor.

Prefectul județului Muscel, S. Tresnea.

Luni, în 22 iulie, Măria Sa Domnitorul, la 6 ore dimineața a plecat din Câmpulung spre Rucăr. La pornire, domnul primar cu consiliul comunal, domnul președinte al tribunalului și mulți onorabili cetățeni au venit de a ura drum bun, și în mijlocul acestor strigări de bucurie și a sunetului bandei, Măria Sa porni călare, însoțit de un număr din cei mai notabili orășeni; grupa călărilor era mai bine de 70 persoane.

La 7¾ ore, Măria Sa ajunse la Schitul Nămăești; superioara cu soborul primi pe Măria Sa în sunetul clopotelor și al cântărilor, cu Sfânta Evanghelie și Crucea introducându-l în biserică, unde se făcu rugăciuni pentru Măria Sa, cântându-i-se și un imn într-adins compus de maicile cântărețe. Măria Sa observă cu atenție acest templu monolit, fiindcă biserica e săpată într-o singură stâncă. Vizitatorul acolo se umilește mai mult înaintea lui Dumnezeu, văzând simțământul religiei, simțământul creștinătății că au ridicat Sfânta Cruce pe creștetul munților în măruntaiele stâncilor. Măria Sa vizită cu de-amănuntul chiliile maicilor, se informă de la superioară despre traiul și îndeplinirea îndatoririlor lor monahale și în simțământul de evlavie, și plecând lasă o iconiță de argint. Binecuvântările maicilor însoțiră pe Principele creștin. Descinzând[9] din munte, Măria Sa descălecă și se închină la biserica comunei ce este la piciorul muntelui; astfel, Măria Sa plecându-și fruntea în casa Domnului, păși înainte și descinse râposul munte ce dă drumul către satul Dragoslavele.

La 9½ ore, Măria Sa ajunse sub uriașele poale ale stâncii Dragoslavelor al cărei vârf înalt se ascundea în nori ca fața unei vergure[10] sub vălul umbritor. La capul podului se afla ridicat un arc împodobit cu verdeață și flori; preoții comunei îmbrăcați în veșmintele bisericești cu evanghelia și crucea se înfățișară invocând asupra-i binecuvântările cerului; femeile și fetele azvârleau Domnitorului mănunchi de flori, iar primarul citi următorul cuvânt:

Prea Înălțate Domn,

La sosirea Măriei Voastre în această comună, pătrunși de simțiminte și eminente bucurie și iubire către Augusta Voastră persoană, pentru că ați binevoit a călca și peste strâmte și coborâtoare drumuri, venim cu cel mai profund respect în numele locuitorilor a depune la picioarele Înălțimii Voastre sincerele noastre salutări.

Fiți siguri, Prea Înălțate Domn, că venirea Alteței Voastre în râpele acestea ne va lăsa nouă și succesorilor noștri o vie și memorabilă plăcere, și nu ne rămâne decât a ne uni inimile și vocile îndreptându-le către cel Atotputernic[11], rugându-l să dea iubitului nostru Domn, Carol I, zile îndelungate și pașnice spre a conduce România pe calea progresului, măririi și fericirii.

Să trăiești Măria Ta!

Prospere și înflorească tot românismul!

Primarul comunei Dragoslavele, I. Voiculescu.

Măria Sa la acestea a răspuns:

Sunt prea bucuros aflându-mă în mijlocul vostru, în aceste locuri așa de grele și mărețe, care în curând se vor ușura prin brațele voastre; primirea voastră mă face mai mult a mă îngriji de traiul vostru cel bun, care e și fericirea mea.

Pe o masă lângă arcul ce era făcut se afla așezat porumb, fructe de ale județului și faguri de miere. De acestea apropiindu-se domnul ministru al Cultelor și Instrucțiunii zise:

Ca fructele cele bune și ca mierea cea dulce pe care o prezentați astăzi Domnitorului este inima Românului, dar toată această bunătate dulceață este în sufletul cel mare al Domnitorului nostru, care vă cercetează prin găurile munților în mijlocul familiei voastre.

O horă se și întinse între fete și flăcăi, și Măria Sa privi cu mulțumire la ei, și ordonă a li se

[8] Luminele, în original.
[9] Descendând, în original.
[10] Vergură (înv.) = Fecioară, fată castă.
[11] A-Tot-Putinte, în original.

împărți mici daruri, după care în mijlocul urărilor neîntrerupte plecă mai departe. Măria Sa nu se putu depărta de acest sat fără a-şi aduce aminte că acolo, ca pretutindeni, religia este sprijinul cel puternic al omului, şi prin domnul primar oferi bisericii din comună, acest simbol al tăriei, o cruce mare de argint.

La 10 şi jumătate ore, Măria Sa ajunse la satul Rucăr; în gura satului se afla un arc frumos ridicat şi împodobit cu flori şi verdeaţă, puţin mai înainte şi în dreapta era un pavilion mare de verdeaţă tapisat cu covoare de munte, în stânga se aflau înşiraţi sub arme un număr de grăniceri cu comandanţii lor, vizitatorii ce fac cură, sătenii bătrâni şi tineri cu preoţii de la trei biserici în frunte primiră pe Măria Sa. Un strigat de ura, pe care munţii îl ribomba[12], trompetele şi tobele grănicerilor, care amestecaţi sunetele lor cele tari şi surde, anunţau că Domnitorul României sosise în acea înfundătură de munţi. Preoţii prezentară spre sărutare Măriei Sale Sfânta Cruce şi Evanghelie, femeile şi fetele azvârliră buchetele şi mănunchiurile lor de flori, iară bătrânii plecară capetele cele albite şi pleşuve înaintea tânărului lor suveran.

Aici, primarul în numele mai multor locuitori rosti următorul cuvânt:

Prea Înălţate Doamne!

Augusta Mariei Voastre prezenţă între noi, locuitori izolaţi ai Carpaţilor, umple inima noastră de o vie mulţumire. Comuna Rucăr se simte transportată de fericire, Prea Înălţate Domn, că i se prezintă această frumoasă ocazie de a putea să depună la picioarele Înălţimii Voastre asigurarea despre al ei sincer şi profund devotament către Augusta Măriei Voastre persoană.

Dară comuna Rucăr nu se opreşte numai întru a se felicita de a Măriei Voastre bună venire, ea cutează a-şi permite ceva mai mult, cutează a vă ruga umilit, Prea Înălţate Domn, ca Măria Voastră, în părinteasca solicitudine ce aveţi pentru prosperitatea Statului şi a supuşilor Măriei Voastre, să binevoiţi a-i permite a ridica puţin vălul mizeriilor sale, căci această comună, Prea Înălţate Domn are mizerii!

Ei bine, mizeria cea mai aprigă, sursa tuturor celorlalte mizerii care împiedică prosperitatea acestei comune este, Prea Înălţate Domn, lipsa absolută pentru dânsa de o cale de comunicaţie.

Binevoiţi, Prea Înălţate Domn, a ne scote din această mizerie! Binevoiţi a face să poată şi comuna noastră Rucăr a comunica liber ca toate celelalte comune din ţară! Binevoiţi a o dota cu o linie de şosea, începând din Câmpulung, traversând Rucărul şi d-aici înainte până la frontieră, până la punctul numit Giuvala, şi comuna Rucărul împreună cu şase judeţe: Muscel, Argeş, Olt, Teleorman, Romanaţi şi Dolj, care n-au altă linie mai directă de comunicaţiune cu Braşovul, cu Austria, se vor grăbi a ridica Măriei Voastre un mare monument, şi vor scrie pre dânsul cu litere de aur: Glorie şi recunoştinţă eternă bunului Domnitor Carol I. Ne place a spera, Prea Înălţate Domn, că umilita noastră rugăciune va fi bine primită de Înălţimea Voastră; ne place a spera că Măria Voastră nu veţi voi a priva posteritatea de fericirea de a vă binecuvânta, şi în această dulce speranţă, cu un singur glas pornind din fundul inimilor noastre zicem: Să trăieşti Măria Ta! Să trăiască România!

(Urmează 54 sub-semnături).

Măria Sa răspunse: *Bunilor locuitori, această mizerie cu ajutorul lui Dumnezeu se va înlătura, şi se va face şi acolo un drum de comunicaţie spre uşurarea voastră şi folosul întreg al ţării.*

Bucuria sufletului era descrisă în faţa Domnitorului, care cu bătrân şi tânăr convorbi. Aceşti fii bravi ai munţilor, pe lângă inimile şi sufletele lor, înfăţişară Domnului şi toate obiectele de care dispun: covoare, cergi, marame, fructe, toate erau desfăşurate în pavilion. Într-o cadă mare plină cu apă erau o mulţime de păstrăvi vii şi aceşti peşti agili la înotat şi delicioşi la mâncare făcu deosebită plăcere Domnitorului. În acest moment începu o ploaie, care prin munţi vine pe neaşteptate, Măria Sa însă trecu în revistă grănicerii, intră în cazarma lor, care se află într-o stare mai mult decât proastă. Intră în cancelaria vămii, ceru registrele, se informă de veniturile zilnice, lunare şi anuale, observă că punctul de

[12] Rimbombare (it.) = a răsuna.

acolo vamal nu e așezat tocmai cu cel mai priincios loc vamal fiind departe de frontieră și prin urmare în dezavantajul fiscului. Măria Sa trase în ospitalitate la casa unui moșnean din Rucăr, unde în curtea casei, sub un pavilion de verdeață prânzi. Îndată după acestea plecă spre Grotă, peștera după Dâmbovicioara. Drumul e de tot rău având a trece și a retrece poate de sute ori această apă capricioasă, când în dreapta, când în stânga, pe sub niște ziduri de stânci de o înălțime spăimântătoare și amenințătoare de a nu fi zdrobiți sub ele. Gâtlejul acesta de munți care aspumă[13] și urlă, pe unele locuri e îngust până la doi stânjini și albia râului baricadată de bolovani, care îngreună de tot mersul calului, și nu poate ieși din pas. La 2½ ore, Măria Sa ajunse la piciorul Grotei; drumețul trebuie a descăleca pe malul râpos al Dâmbovicioarei și apoi a se cățăra până la ea. Un număr de locuitori înarmați cu lumânări de ceară aprinzându-le pășiră unii înainte, alții în dreapta și stânga, iar alții în urmă. Măruntaiele pustii și fioroase ale acestei grote nu se crede a fi fost vreodată vizitate de un așa strălucit personaj, nici de vreo mulțime de oaspeți mai numeroasă. Oamenii din Rucăr spuneau că ei auziseră, dar încă nu văzuse acest loc. Grota se ramifică în deosebite direcții prin unele locuri de o înălțime destul de însemnată, prin altele de o îngustime și josime ce trebuie a te pleca; pretutindenea însă stalactitele, aceste ornamente sălbatice și ciudate stau agățate de bolțile informe și pe ici-colea făcându-le pilaștri de sprijin. Douăzeci de minute ținu vizita grotei și Măria Sa ieșind din ea, încălecă în pragul râului și apucă în susul apei, urcă munți înalți șt păduroși, după care la 4 jumătate ajunse la marginea țării, la fruntaria de la Giuvala[14]. Măria Sa descălecă acolo la stabilimentele părăsite și ruinate ale României, ce stau în față cu poarta de intrare în Transilvania; o parte din suita Măriei Sale rămânând în urmă și rătăcind drumul, li se deschise porțile de a intra în țară prin bariera Austriei. O ploaie începu a curge și asta precipită pasul drumeților. Măria Sa la 7¼ sosi în Rucăr, pe vârful munților se aprinsese focuri, satul cu fața casei unde era Măria Sa se iluminase, muzici de lăutari cântau, hora se încinse în mijlocul curții și la prânzul Măriei Sale, cei mai bătrâni și notabili rucăreni cu primarul luară parte, jocul ținu până la miezul nopții. Munții erau luminați și din plămânul[15] lor se auzea cântarea cea duioasă a buciumului care mângâie pe român și-l împle de amintiri dulci și patriotice. Noaptea, cu liniștea ei, puse toate în tăcere până a doua zi.

Marți, 23 iulie, Măria Sa pe la orele 9 a mers de s-a închinat în câte trele bisericile din satul Rucăr, lăsând la una din ele o icoană mare de argint, Maica Domnului. A vizitat apoi școala unde se afla un număr însemnat de băieți, pe care în prezența Măriei Sale, a părinților și a publicului prezent, domnul ministru al Instrucțiunii a examinat din rugăciuni, calculul pe de rost și scriere; răspunsurile au fost prea mulțumitoare; școlarii cântară un imn Măriei Sale Domnitorului, care intră alăturea în camera primăriei, vizitând și autoritatea aceasta comunală. Zidirea școlii și primăriei fac onoare comunei din Rucăr. Măria Sa, la orele 10, plecă din Rucăr salutat cu entuziasm și petrecut de mai mulți din locuitori până departe din comună în munți. Numai o părere de rău avu Măria Sa, aceea că după calculele bătrânilor de acolo nu se putea sui în înaltul munte Păpușa[16], de unde privirea după trâmba Carpaților domină amândouă coastele sale, întinzându-se departe către apus într-un pământ locuit iarăși de o mulțime de frați români ai căror munți și văi încinse de râuri argintate și întrețesute peste ele desfășoară ochiului cea mai frumoasă panoramă. Măria Sa apucă pe malul drept al Dâmboviței, urcă munții, văzu punctele cele mai înalte și mai însemnate, și dându-se în vale trecu albia râului cea îngustă și încadrată de munți râpoși și stâncoși, care formează acolo unul din cele mai grele și mai tari puncte. Pe creștetul muntelui, o stâncă mai înaltă și mai superbă își înalță fruntea ca o viglă[17] ce priveghează cursul râului și poarta de intrare a munților. Această stâncă este o cheie a Carpaților, e Cetatea lui Radu Negru, care din locuri tari își

[13] Aspumă (înv.) = spumegă.
[14] Juvala, în original.
[15] Plămâele, în original.
[16] Păpușa este un vârf muntos situat în Masivul Iezer-Păpușa cu altitudinea de 2.391 metri.
[17] Viglă (ngr.) = Gardă.

făcea puncte de apărare. Acolo, pe vârful cel mai înalt de unde Românul cu ochiul de amor și îngrijire priveghea asupra țării sale, se află scobit în cremenea stâncii, ca o biserică, puterea cea mai mare, în care lângă brațul pământeanului încrezuse lui Dumnezeu apărarea moșiei sale. Omul se dă pe jos și se cocoțară spre a ajunge sus, tânărul Domn descalecă și pe poteci părăsite ajunse în vârf la 4½. Creștinul acolo se închină și Domnul după închinare aruncă privirile împrejur cercetând adâncul, înălțimea și tăria poziției în acest templu al creștinătății, <unde> un preot în toate duminicile și sărbătorile mari face serviciul Dumnezeiesc. Fumul tămâii și curățenia rugilor se înalță către Dumnezeu și din sălbătăcia acestor munți, căci omul trebuie a adora pe părintele său.

Monitorul Oficial nr. 175 din 3 (15 august) 1868, p. 1020.

3.

13-15 iunie 1870. Vizită în județele Dâmbovița și Muscel.

Înălțimea Sa Domnul plecând sâmbătă, 13 ale curentei, la orele 8 ante-meridiane de la reședința sa de vară, a intrat la orele 10 în județul Dâmbovița. Măria Sa având a trece pe lângă orașul Târgoviște[18], orășenii l-au adăstat la Dragomirești, comună rurală situată la un cvart [19] de oră departe de oraș, unde a binevoit a se opri și a convorbi cu cea mai mare parte dintre D-lor.

De acolo, continuându-și călătoria, Î.S. a ajuns pe la orele 5 post meridiane la comuna Gemenea din plaiul Dâmbovița. Aici, Măria Sa s-a coborât spre a petrece noaptea în casa săteanului Nicolae Diaconescu, care se pregătise înadins pentru a primi Augustul oaspete. Seara, toată comuna a fost iluminată și mișcarea populației a durat până târziu spre noapte.

A doua zi, 14 iunie, la orele 7 și jumătate A.M., Î.S. a pornit din Gemenea spre Rucăr, urmat de o mulțime de flăcăi călări. Intrând pe la orele 8 în județul Muscel, M.S. a fost primit la confiniile[20] județului de către autoritățile administrative, judiciare și județene.

La trecerea Î.S. prin comuna Dragoslavele, locuitorii i-au exprimat prin strigăte entuziaste, recunoștința lor pentru crucea ce M.S. Domnul a binevoit să ofere bisericii acestei comune.

Asemenea și în comuna Stoenești, Î.S. a dovedit o dată mai mult, repetatele sale binefaceri, oferind bisericii de acolo o sumă de bani spre a se putea continua construcțiunea ei care încetase din cauza lipsei de mijloace. Cu ocazia acestei călătorii, Î.S. a putut constata cu plăcere că cu sumele de bani ce acum doi ani a oferit bisericilor de la comuna Gemenea și Cetățenii de Vale, ele au fost reconstruite.

Pe la ora 1 P.M., Î.S. a sosit la Rucăr, unde a fost primit cu cea mai respectoasă simpatie de către locuitorii orașului Câmpulung și sătenii de prin comunele învecinate. Î.S. a petrecut noaptea de 14 spre 15 la Rucăr.

Astăzi, 15 iunie mergând prin munți, Î.S. se va înturna prin Bărbuleț și Târgoviște la București.

În județul Muscel, M.S. Domnul a întâmpinat din partea locuitorilor dorința unanimă de a vedea săvârșită, cu o oră mai înainte, șoseaua județeană care va uni Câmpulung, prin Rucăr și Piatra-Nămăești, cu Transilvania.

Această cerere a numiților locuitori, Înălțimea Sa, binevoit o și recomandă îndată D-lui ministru al Lucrărilor Publice, de care este însoțit.

Monitorul Oficial, nr. 130 din 16 (28) iunie 1870, p. 713.

4.

19 iunie 1870. Scrisori de mulțumire adresate de oficiali ai orașului Câmpulung și ai comunelor Rucăr și Dragoslavele.

În numărul de ieri am făcut mențiune despre adresele ce Înălțimea Sa Domnul a primit în cursul călătoriei întreprinsă zilele trecute în județele Dâmbovița și Muscel. Astăzi ne aflăm în pozițiune a insera în extenso aceste adrese:

Prea Înălțate Doamne,

Eu primarele urbei Câmpulung vin cu cel mai profund respect, în numele colegilor mei primari rurali, să felicit pe Alteța Voastră

[18] Tergu-Vestei, în original.
[19] Sfert de oră
[20] Confinii (fr.) = frontieră, graniță.

pentru sosirea sa pe teritoriul districtului nostru Muscel, care ne-a umplut sufletul de cea mai profundă bucurie. Ne simțim, Prea Înălțate Doamne, cei mai fericiți când vedem că providența v-a îndreptat cugetul și pașii a veni în mijlocul nostru. Iubim, Măria Ta, ordinea și stabilitatea, singurele elemente care fac adevărata tăria a unui Stat, cu atât mai mult al nostru, care încă este june în instituțiunile sale.

Primiți, vă rugăm, Prea Înălțate Doamne, din brațele noastre, simbolul abundenței, pâinea și sarea ce vi le oferim ca cei mai devotați fii, și Dumnezeu cel atotputernic să vă îndelungească viața, împreună cu augusta voastră consoartă Doamna Elisabeta, spre a putea să pregătiți un ferice viitor, atât țării întregi, cât și județului nostru, în parte, prin deschiderea unui drum ce duce la frontiera țării, prin punctul Giuvala, care va da resurse de bogăție și înflorire anticei noastre urbe rezidențiale, pe lângă care nu puțin va prospera; și toate comunele ce cad atât în districtul Câmpulung, cât și acelea ce sunt spre linia frontierei.

Să trăiți mulți ani, Prea Înălțate Doamne, împreună cu prea iubita și buna noastră Doamnă.

Să trăiască România tare și unită prin ordine și libertate!

Sunt al Măriei Voastre prea plecat și prea supus serv, primarul urbei Câmpulung.

I.C. Potoceanu

Prea Înălțate Doamne,

Sunt doi ani de când comuna Rucăr, în mijlocul uriașilor stânci și munți ai Carpaților primi pentru prima oră cu căldură și amor pe Alteța Voastră prin întrețesutele sale căi cu totul obscure de atâtea secole. Ziua de astăzi, în care această comună izolată are pentru a doua oară onoarea de a fi vizitată de Alteța Voastră, va fi o zi fericită și memorabilă pentru noi. N-avem destule cuvinte spre a exprima bucuria noastră pentru ocazia ce și astădată avem de a depune la picioarele Alteței Voastre, asigurarea sincerilor și profundelor noastre simțăminte de devotament și de fidelitate.

Dară această comună nu se oprește numai în a exprima bucuria sa pentru vizita Înălțimii Voastre, ea cunoscându-vă părinteasca solicitudine și nenumăratele binefaceri revărsate în comun și îndeosebi și aici, cutează ceva mai mult, cutează Alteță și acum, ca și acum doi ani a vă ruga umil pentru promisiunea ce atunci ați dat de a-i deschide căi de comunicațiune de care se află privată de atâtea secole.

Binevoiți, Prea Înălțate Doamne a ne elibera din această încarcerare a naturii, binevoiți a face ca să poată și comuna Rucăr a ieși odată la lumină și a comunica liber cu toate celelalte comune din țară, binevoiți a o dota cu o line de șosea începând din Câmpulung, traversând Rucărul până la frontieră, înlesnindu-se și îmbelșugându-se cu aceasta și negoțul a mai multe județe din țară, ce n-au altă linie mai directă de comunicație cu Brașovul și Austria decât aceasta.

Crezând că rugăciunea noastră va fi bine primită de Alteța Voastră, sperăm că în curând ne vom grăbi, însoțiți și de alte județe, a ridica un monument pe care vom scrie cu litere de aur: Glorie și recunoștință eternă principelui Carol I și Alteței Sale Principesa Elisabeta, iubitorii și patronii neamului românesc.

Și în această parfumatoare și dulce speranță rămânând, pornim din fundul animei noastre, zicând:
Să trăiești Măria Ta!
Trăiască iubita noastră Doamnă Elisabeta!
Trăiască România!
Suntem, prea Înălțate Doamne, ai Alteței Voastre,
Prea plecați și prea supuși servitori,

Oratore-preot, Ion Lungeanu.
Primar, T.G. Naitan.
(Mai urmează 106 semnături).

Dragoslavele
Prea Înălțate Doamne,
De la primul pas ce ați binevoit a face în aceste locuri strâmtorate de munți, încă din anul 1868, și pe care până în timpul Măriei Tale puțini suverani le-au vizitat, de atunci locuitorii acestei comune au recunoscut în Măria Ta un bun părinte.

Măria Ta, sfânta noastră biserică păstrând într-însa mărețul odor Sfânta Cruce, cu care ați binevoit a o dota, de câte ori se ridică această cruce este însoțită de rugăciuni pentru sănătatea și fericirea Înălțimilor Voastre.

Măria Ta, spre a ajunge și noi odată mai înlesniți cu viețuirea, dorința ar fi să vedem o șosea în aceste localități.

Sperăm dară în înalta providență, o rugăm neîncetat să vă dăruiască ani mulți și fericiți pe Tronul României împreună cu augusta noastră suverană Elisabeta.

(Urmează douăsprezece semnături).

Monitorul Oficial, nr. 134 din 20 iunie (1 iulie) 1870, p. 729.

5.

25-30 mai 1873. Vizită în județele Vâlcea, Argeș și Muscel.

[…]

La 10 ore, Înălțimea Sa continuă drumul spre Câmpulung traversând Muscelul, astfel se numesc acele patru-cinci dealuri care despart Curtea de Argeș de Câmpulung.

La o oră după amiază, Măria Sa sosi în satul Domnești, care este limita județelor Argeș și Muscel. La acest sat, unde sub un umbrar de verdeață era pregătit dejunul Înălțimii Sale, Domnitorul fu întâmpinat de către domnul prefect de Muscel și mai multe persoane notabile din urbea Câmpulung, care felicitară pe Măria Sa de buna venire.

După ce inspectă și făcu să manevreze milițienii și grănicerii concentrați aici, Înălțimea Sa întruni la dejun pe D-nii prefecți de Argeș și de Muscel, pe domnul președinte al Consiliului județean de Argeș, pe membrii consiliilor județene ale ambelor districte și pe domnul primar al comunei.

La finele dejunului, un bătrân moșnean rugă pe Măria Sa, în numele consătenilor săi, să binevoiască a onora cu prezența Sa, Biserica comunei a cărei zidire s-a putut termina grație liberalității Înălțimii Sale, care în prima excursiune ce a făcut în această localitate, a venit în ajutor cu un însemnat dar spre a se putea termina religiosul edificiu. Măria Sa Domnitorul binevoi a concedia aici pe domnul prefect de Argeș și mulțumi președintelui Consiliului județean și tuturor cetățenilor argeșeni de sentimentele de iubire ce pururea a întâlnit în acest județ. Apoi, Înălțimea Sa continuă călătoria spre Câmpulung, și la 5 ore, Domnitorul făcea intrarea Sa în acea urbe. La barieră, cu toată ploaia ce căzuse câteva minute mai înainte, un foarte numeros public aștepta sosirea Suveranului său.

Aici, primarul înconjurat de Consiliul comunal, prezentă pâinea și sarea și felicită pe Măria Sa de buna venire.

De la barieră, Înălțimea Sa merse mai întâi la Biserica Catedrală, unde ascultă Serviciul Divin, și în urmă la casele D-lui P. Crasan, unde Măria Sa a fost găzduit, și unde a binevoit a primi toate autoritățile civile și militare și numerosul public ce veni să prezinte respectuoasele lor omagii Augustului lor Suveran. Domnul Aricescu, președintele Consiliului județean, în numele conjudețenilor săi, printr-un discurs bine simțit, mulțumi Înălțimii Sale de interesul ce poartă acestui district, interes ale cărui binefăcătoare rezultate se resimt pe toată ziua; astfel, grație înaltei interveniri a Măriei Sale, o șosea lucrată în cele mai bune condițiuni unește și înlesnește circulațiunea între Câmpulung și Pitești și, prin urmare, București, și tot astfel șoseaua spre Brașov înaintează pe fiecare an și, în curând, se speră a se vedea terminată. Înălțimea Sa mulțumi de urările ce i se aduceau de județeni și-i asigură de interesul ce Măria Sa portă acestui district, cu drept cuvânt numit „Grădina României".

La prânz, Înălțimea Sa Domnitorul binevoi a întruni vreo 20 de persoane, impiegați superiori ai autorităților și notabilități ale orașului și ale districtului.

Petrecând noaptea în orașul Câmpulung, duminică, 27 mai, Măria Sa asistă de dimineață la Serviciul Divin care se celebră în Biserica Catedrală, unde se aflau prezente toate autoritățile civile și militare și un numeros public. Apoi, Înălțimea Sa inspectă școlile publice, spitalul și arestul județean construit de curând de către Consiliul județean și despre starea căruia Măria Sa rămase foarte mulțumit. Cu această ocazie, Înălțimea Sa binevoi a grația 5 condamnați.

La 10 ore A.M., Domnitorul porni în trăsuri spre a întreprinde o excursiune în munți și a inspecta totodată lucrările șoselei care

merge de la Câmpulung spre Brașov. Ajungând la schitul Nămăești, această mică monastire săpată în stânci de piatră, Măria Sa după ce ascultă Serviciul Divin se coborî spre a urma excursiunea pe dealul Mateiaș[21] spre Toplița, unul din cele mai înalte vârfuri și de unde vederea se întinde spre Brașov și spre Câmpulung. Aici se pregătise, sub un umbrar de verdeață, dejunul Înălțimii Sale. Mii de săteni, profitând de sărbătoarea duminicii, se strânsese la Nămăești pentru a întâmpina și a însoți pe Suveranul lor în această excursiune. Totul promitea ca această zi să rămână o suvenire plăcută pentru totdeauna; din nenorocire însă, o furtună teribilă, lucru așa de frecvent în munții noștri, izbucni deodată, cerul se acoperi de nori negri, fulgerele începură a luci și trăsnetele, repetate de ecoul văilor, măreau sălbătăcia acestor locuri. Peste puțin, o ploaie torențială prefăcu în râuri spumegoase toate văile. Măria Sa nemaiputând continua excursiunea, se înturnă la schitul Nămăești unde luă dejunul și unde așteptă ca furia elementelor să se potolească spre a se putea întoarce la Câmpulung, căci excursiunea proiectată în munți devenise imposibilă.

Prânzind în Câmpulung, Înălțimea Sa binevoi a întruni la masă mai mulți membri ai autorităților județene și câtiva comercianți și alte notabilități din urbe.

Luni, 28 curent, la 8 ore dimineața, Măria Sa urmat de suita Sa, de domnul prefect de Muscel și de mai mulți membri din Consiliul județean, urmă călătoria spre Pitești.

Cu această ocazie, Înălțimea Sa putu vedea frumoasa șosea ce de puțin timp leagă Câmpulung cu Pitești și înlesnește astfel comunicațiunea și comerțul însemnat ce se face între ambele districte. Cu toată ploaia ce nu discontinuă toată ziua, la toate releurile și în toate comunele erau adunați milițienii, proprietarii și sătenii de pe împrejur, care aclamau venirea Măriei Sale cu strigăte entuziaste. Înălțimea Sa binevoi a se opri peste tot locul și a se întreține cu proprietarii și sătenii despre recoltă, care cu toate ploile frecvente se anunță a fi de o abundență rară.

Pe la 11 ore, Domnitorul sosea la podul de peste Argeș, de lângă Pitești, unde domnul prefect, Consiliul județean, autoritățile civile și militare și un numeros public ieșise înaintea Înălțimii Sale, care făcuse să se anunțe că va continua drumul spre București.

Pe la 12 ore și jumătate, Măria Sa ajungea la proprietatea D-lui N. Krețulescu, Leurdeni, unde fu primit de Doamna Sofia Kretulescu. Înălțimea Sa luă dejunul aici, la finele căruia domnul ministru N. Krețulescu purtă un toast în sănătatea Măriilor Lor, urându-le o îndelungată viață pentru fericirea și prosperitatea României, ale căror destine sunt așa de strâns legate.

Monitorul Oficial, nr. 114 din 31 mai (12 iunie) 1873, p. 757-758.

6.

9 mai 1875. Vizită a familiei domnitoare la Pitești și Câmpulung.

[...]

La releul Stâlpeni, M.M.L.L. Domnitorul și Doamna au fost salutate de primarii comunelor învecinate precum și de mai mulți proprietari de primprejur. La Schitul Golești, primarul și o mulțime de săteni au întimpinat pe Înălțimile Lor și preotul satului a adresat o alocuțiune M.S. Domnitorului, mulțumindu-l pentru ajutorul ce a binevoit a da spre a se reconstrui vechia biserică istorică a acestei localități, care căzuse în ruină.

La orele 6, Înălțimile Lor au ajuns în Câmpulung, unde au fost primite la bariera orașului de către autoritatea comunală.

Dl. Istrate Rizeanu, primarul orașului, a rostit următorul discurs:

Măria Ta,

Orașul Câmpulung, fondat de Radu Negru, se simte fericit de a saluta venirea Măriei Voastre și a Î.S. Doamnei și vă oferă prin mine, conform uzului strămoșesc, pâinea și sarea tradițională, simbol de abundență națională.

Să trăiți Măria Voastră!
Să Trăiască M.S. Doamna!
Să Trăiască România!

După ce M.S. Domnitorul a mulțumit, Înălțimile Lor s-au urcat în trăsura pregătită spre a-i conduce în oraș, unde toată populația era în picioare spre a saluta venirea Domnului și a Doamnei. Cortegiul s-a oprit la Biserica Sfântul Nicolae cel Mare, unde protopopul județului, înconjurat de tot clerul orașului a

[21] Matheaș, în original.

primit la uşa bisericii pe Înălţimile Lor cu Crucea şi Evanghelia. După o scurtă rugăciune, M.M.L.L. s-au dirijat spre locuinţa cuviosului părinte Aninoşianu, unde se pregătise cvartirul Domnesc şi unde erau adăstate de toate autorităţile civile şi militare ale judeţului, care au urat Înălţimilor Lor buna venire în Câmpulung.

La orele 7 seara s-a servit prânzul, la care au luat parte peste 24 persoane notabile, domni şi doamne. Domnul Potoceanu, deputat al oraşului a ridicat un toast în sănătatea Înălţimilor Lor, arătând veselia ce simte urbea Câmpulung şi întregul judeţ de venirea M.M.L.L. Domnului şi Doamnei. M.S. Domnitorul i-a mulţumit urând prosperitatea vechiului oraş Câmpulung.

După masă, Înălţimile Lor au ieşit pe balcon spre a privi iluminaţiunea ce preparase oraşul pentru a serba prezenţa înalţilor oaspeţi şi spre a mulţumi mulţimii care umplea strada şi aclama pe suverani. Apoi, după ce Înălţimile Lor au binevoit a convorbi în mod graţios cu fiecare din asistenţi, pe la orele 9 şi jumătate s-au retras.

Monitorul Oficial, nr. 103 din 13(25) mai 1875, p. 2383-2385.

7.

10 mai 1875. Vizită domnească la Câmpulung, Nămăeşti şi Dragoslavele

Sâmbătă, 10 mai, la orele 9 de dimineaţă, Î.Î.L.L. Domnul şi Doamna, escortaţi de un detaşament de călăraşi au mers la Biserica Sfântului Nicolae cel Mare din Câmpulung spre a asista la Te-Deum celebrat cu ocaziunea aniversării acelei zile.

Străzile erau pline de lume, printre care se vedea şi un mare număr de ţărani şi ţărance care aflând de sosirea Măriilor Lor veniseră de prin comunele învecinate. Pe tot parcursul, mulţimea saluta cu respect şi aclama cu entuziasm pe Domnitor şi pe Doamna, care în acea zi de serbare naţională revestise[22] portul românesc.

Toate autorităţile judeţene şi comunale şi un public numeros, printre care se vedeau multe doamne din oraşul Câmpulung, umpleau spaţioasa biserică care în acea zi era prea mică spre a conţine pe toţi asistenţii. Protopopul judeţului înconjurat de tot clerul orăşenesc a oficiat Sfânta Ceremonie la care a luat parte şi corul oraşului, care la finele slujbei a cântat un imn. În momentul când clerul oficiant a exclamat: Întru mulţi ani, trupele ce compuneau parada au salutat printr-o întreită salvă.

După terminarea Oficiului Divin, Înălţimile Lor s-au întors la cartierul Domnesc, unde aşteptau copiii şcolilor primare, care au oferit buchete de flori şi apoi Măriile Lor au primit succesiv felicitările tuturor autorităţilor şi ale cetăţenilor.

După aceea, la orele 10 şi jumătate, Măriile Lor însoţite de suită şi de un mare număr de orăşeni au pornit spre Nămăeşti şi Dragoslavele. Ajungând la Nămăeşti, înalţii călători au fost primiţi de stareţa monastirii, de primarul comunei şi de un mare număr de ţărani şi ţărance.

Era un frumos spectacol a vedea această frumoasă şi robustă populaţie a munţilor, cu portul ei mândru, cu hainele ei pitoreşti, care se pogorâse din plaiuri spre a saluta pe Domnul şi pe Doamna ţării. Veşmintele naţionale ce, ca şi dânşii purta Măria Sa Doamna, cauza sătenilor o nespusă bucurie, şi ei nu încetau de a o aclama în trecerea ei.

Măriile Lor, însoţite de superioara monastirii au purces îndată spre vestita biserică de la Nămăeşti săpată toată într-o stâncă de piatră şi au asistat la un scurt serviciu, închinându-se la icoana miraculoasă a Maicii Domnului, care se revelă aici din cea mai înaintată vechime.

Apoi Măriile Lor, după ce au privit frumuseţea locurilor şi poziţiunea romantică a acestui schit, la orele 12 au luat dejunul ce era pregătit la arhondărie. O ploaie repede şi persistentă a împiedecat pe Înălţimile Lor a urma excursiunea spre Dragoslavele, precum şi creşterea apelor din cauza ploilor în munţi i-a silit a renunţa la excursiunea proiectată la Dragoslavele, Rucăr, Dâmbovicioara şi Gemine.

Pe la orele 4 după amiază, auguştii călători, după ce au asistat la vecernie în monastire, s-au întors în Câmpulung. Aici, timpul îndreptându-se, Măriile lor au mers la punctul aproape de oraş ce se numeşte Flămânda sau Schitul Mărculeştilor, unde au inspectat lucrările de reconstrucţiune a bisericii ce se află în acel loc, şi de unde se

[22] Revesti (înv.) = 1. a îmbrăca. 2. a lua o formă, un chip.

oferă ochilor cea mai frumoasă vedere a orașului Câmpulung, a văii râului Târgului și a falnicilor munți acoperiți cu zăpadă ce se văd în apropiere.

La orele 7 seara, Înălțimile Lor au luat prânzul în oraș, binevoind a invita iarăși un număr de 24 persoane notabile la masa domnească. Cu această ocazie, domnul ministru al Justiției a închinat următorul toast:

Sunt astăzi nouă ani de când Măria Sa Domnitorul nostru Carol I a pus piciorul pe pământul României. Ne aducem cu toții aminte de acele timpuri în care a doua zi după o revoluțiune, țara noastră sfâșiată prin anarhie se îndoia de viitorul său. Toate vederile și toate speranțele erau îndreptate către acel ce națiunea-l alesese pentru scăparea sa. Membru din una din cele mai vechi și mai nobile familii ale lumii, făcând parte dintr-o armată glorioasă, Prințul Carol de Hohenzollern nu se îndoi câtuși de puțin a răspunde la apelul nostru. Cele mai multe puteri ale Europei erau nepăsătoare, câteva fățiș ostile; și cu toate acestea, el nu s-a dat îndărăt nici înaintea necunoscutului în care intra, nici înaintea sarcinii îngrozitoare a acelora ce sunt chemați a domni. Știa că pe aceste tărâmuri depărtate de țara sa natală era o națiune întreagă de ridicat, un nobil scop de atins și uitând orice altă cugetare mergea acolo unde-l chema o datorie de împlinit.

Nouă ani sunt de atunci și cavalerescul Prinț din 1866 este astăzi suveranul matur, ferm, pe care națiunea-l iubește și Europa-l stimă. Nouă ani au trecut și fața acestei țări a fost schimbată, învingând dificultățile ridicate de evenimente și acelea pe care pasiunile omenești adeseori le-au pus în calea sa, el a știut a împinge națiunea ce o guvernă între nobilele aspirațiuni și sănătoasele progrese.

Astăzi activitatea națională în toate ramurile sale a luat un puternic avânt și nu ne mai rămâne decât a merge înainte cu ajutorul lui Dumnezeu.

Ridic acest toast în sănătatea nobilului suveran al țării, în sănătatea Doamnei noastre Elisabeta cu care s-au așezat pe tronul României grația și bunătatea. Ridic acest toast și pentru Dinastia augustă de care sunt legate nedespărțit destinele patriei. La umbra ei va crește mărirea noastră, cu dânsa vom deștepta reamintirea glorioaselor tradiții și vom asigura României în viitor locul ce este chemată să ție între națiunile Europei.

Să Trăiască Domnitorul nostru!

Să Trăiască Măria Sa Doamna!

La aceste cuvinte care au făcut o vie impresie asupra asistenților, Î.S. Domnitorul a răspuns: *Să trăiască România!*

După masă Înălțimile Lor s-au întreținut mai mult timp cu persoanele primite, iar pe la orele 10 s-au retras.

Duminică, 11 mai, la orele 8 de dimineață Măriile Lor Domnul și Doamna au asistat la Sfânta Liturghie în vechea mănăstire a Câmpulungului, și la orele 10 au pornit spre Pitești, salutați fiind la barieră de școala primară împreună cu învățătoarea Școlii de fete, care a adresat un cuvânt Înălțimilor Lor.

La Stâlpeni, sub un chioșc frumos decorat cu scoarțe țărănești și cu verdeață, Î.Î.L.L. au luat un dejun câmpenesc la care au invitat câțiva proprietari de primprejur, ce le ieșise înainte spre a-i saluta, și tot aici erau adunați o mulțime de săteni, flăcăi și fete, care jucau hora și diferite danțuri naționale pe tot timpul cât Măriile Lor au stat la masă. M.S. Domnul porunci a se da câteva vedre de vin jucătorilor, și însoțiți de urările cele mai vii ale asistenților, Înălțimile Lor urmară întoarcerea spre Pitești, unde sosiră în gara căii ferate la orele 3, primite fiind aici de toate autoritățile județului și de un numeros public.

Puține minute după aceasta, trenul Domnesc care aștepta în gară se pune în mișcare, oprindu-se numai câteva minute la stația Titu, unde asemenea un numeros public era adunat împreună cu învățătorul și copii școlii comunale, care cântară un imn în onoarea Înălțimilor Lor.

La orele 6 precis, trenul domnesc se opri în gara de la Cotroceni, unde D-nii miniștri, Casa militară a Înălțimii Sale, domnul general comandant al Diviziei Teritoriale și domnul prefect al Poliției Capitalei se aflau față spre a saluta întoarcerea Înălțimilor Lor.

Monitorul Oficial nr. 104 din 14 (26) mai 1875, p. 2398.

RĂSCOALA MOŞNENILOR RUCĂRENI
scoasă la lumină de sub colbul uitării

Preot Gheorghe Cîrstina
Dragoslavele

Nici nu se uscase bine sângele martirilor ţărani de la 1907 când alţi ţărani moşneni din Obştea Rucăr, intră în conflict cu hrăpăreţul îmbogăţit boierul Baştea.

Nu numai acesta era inamicul numărul unu al rucărenilor şi vecinilor lor dragoslovenii. Negustorul Gheorghe Nicola Smerna, macedo-român din eparhia Castoria se stabileşte la Rucăr schimbându-şi numele după 1780 în Gheorghe Rucăreanu. Fiind negustor care aproviziona armatele turceşti cu produse din zona Muşcelului, s-a îmbogăţit rapid cumpărând apoi delniţe şi drepturi ale moşnenilor din Rucăr şi Dragoslavele, producând numeroase convulsii şi judecăţi. *„Membrii familiilor boierilor Rucăreni (foşti Smerna n.n.)...au căutat să cumpere o parte din drepturi şi să devină astfel codevălmaşi. Gândul lor era să ajungă cu încetul în stăpânirea tuturor munţilor”*(1)

Dar cel mai mare inamic al moşnenilo rucăreni era boierul local Baştea, care prin toate mijloacele voia să acapareze cât mai mult din trupul Obştei Rucărului.

Astfel porni cea mai crudă răscoală a rucărenilor din toate câte s-a văzut până atunci. Cum a pornit totul, aflăm din mărturiile unor martori ai evenimentelor.

Iată ce spune avocatul D.M.Bunescu: *„Înainte de 1853 obştea stăpânea 73 proprietăţi, pe care s-au stabilit nişte boieri greci* (este vorba de familia Smernea, din Castoria) *ce mai în urmă şi-au luat numele de fraţii Rucăreni, de la numele satului. Aceştia tot îşi rotunjeau moşiile, până ce moşnenii se puseră în mişcare şi sub domnitorul Barbu Ştirbey se făcu o plângere colectivă. La 1853 după hotărârea lui Zecca (numele judecătorului) se restitui averea rucărenilor. Stăpânirea liniştită a mers până la 1873-74 când începu să dea foc pădurilor a se întinde, însă moşnenii vegheau. Popa Baştea încercase şi sub liberali o siluire a moşnenilor, dar aceştia nu avură curajul a-i sprijini pe faţă şi atunci se îndreptă spre conservatori cărora le promise tot sprijinul, în schimbul rezolvării conflictului în favoarea lui. În adevăr, ajunge prefect tocmai fostul său avocat (Grigore Andreescu) şi câştigul era sigur.”*

Cotidianul Adevărul scrie: „*La Rucăr , a fost la început un conflict de natură juridică. Era vorba de Obştea Moşnenilor Rucăreni, care a fost deposedată de averea ei de un mare proprietar Baştea. Conflictul acesta în loc să fie rezolvat pe calea justiţiei, a fost rezolvat cu ajutorul jandarmeriei, care a stâlcit în bătăi pe cei ce-şi cereau drepturile. S-au petrecut lucruri îngrozitoare la Rucăr, care a devenit o adevărată Varşovie a Ţării Româneşti.”*

Un alt martor al evenimentelor a fost Niţă Moldoveanu, care declară:

„Am fost primar şi am fost dat afară de guvernul acesta, ca să-l numească pe frate-meu, care s-a angajat să ia averea moşnenilor. Pe 8 iunie, am fost chemat la primărie şi mi-a cerut domnul administrator de plasă, *să-i dau concursul să ia buştenii.* (pe care-i voia Baştea n.n.)
I-am răspuns că-i dau concursul, că satul e liniştit şi nu va face nici o împotrivire...Luni ne-am adunat pe buşteni, *ca să cerem un* proces-verbal, precum *că au ridicat cu forţa buştenii. Baştea a găsit că e nimerit să se răzbune pe aceia cu care are proces. Ne-au bătut ca pe tâlhari. Mama mea de 98 de ani, zice că a văzut de ptru ori în ţară pe austrieci, pe turci şi pe ruşi, dar aşa sălbăticie n-a* mai *văzut. Astăzi copii se ţin de gâtul mamelor şi li*

1. Preot Ioan Răuţescu, Dragoslavele,Tipografia şi Librăria Gh.N. Vlădescu, Câmpulung-Muscel, 1937, p. 405.

se pare în toată clipa, că văd jandarmi. Asta am vrut să spun."

Reprezentanții guvernului se scuză că ei au dizolvat Consiliul Comunal în ajunul răscoalei dar, nu spun nimic că a fost numit ca președinte al comisiei interimare „omul lui Baștea" Iosif I. Moldoveanu *, ‚acest trădător al intereselor obștei rucărene, el fiind acela care la ancheta presei, a spus că „ pe țărani nu-i poți învăța minte decât cu bătaia"*

Ce scuză să se mai caute când, prefectul de Muscel „omul pus de Baștea" trimite armata la Rucăr să țină satul sub asediu, pentru câștigul boierului.

La 13 iunie 1911, din ordinul ministrului de interne, a început prăpădul moșnrnilor obștei rucărene, care doar își apărau cu mâinile goale drepturile moștenite din străbuni, în fața lacomului boier Baștea.

Presa de stânga comentează pe larg evenimentele, făcând întruniri cu oamenii muncii în toată țara. Chiar și marile cotidiane din București, merg la fața locului,luând informații. Fotografiile cu rucărence și veterani de război bătuți cu funiile ude, fac înconjurul țării. *„Ceea ce au săvârșit autoritățile de la Rucăr, cu concursul jandarmeriei rurale, este o crimă împotriva umanității și civilizației. Oameni pașnici, neânarmați, veniți să li se facă ancheta promisă, au fost bătuți și torturați în mod înfiorător. Cu paturi de pușcă au fost culcați la pământ, corpurile le-au fost dezgolite și loviturile cu frânghii ude, li s-a aplicat fără milă...Bătrâni de 70-80 de ani, femei văduve și copii, nimeni n-a scăpat de setea de sânge a jandarmilor uali. Căpitanul de jandarmi Pătrășescu, maiorul Racoviță și președintele comisiei interimare din Rucăr, s-au instituit în tribunal de inchiziție, predând pe țărani în mâinile jandarmilor, cu o însemnare de numărul loviturilor ce trebuie să li se aplice."*

„Peste 200 de țărani au fost astfel schingiuiți. Țipetele și vaetele de durere ale victimelor, n-au înduplecat pe ferocii „pacificatori".

Ba au împins cruzimea până la extrem, punând tot pe cei torturați să spele locul de sângele ce căzuse jos din rănile lor , pe podeaua corpului de gardă din cazarma grănicerilor." (Apelul Partidului Social Democrat apărut în „Adevărul" către toți muncitorii din țară.)

Informațiile despre „ carnagiul de la Rucăr", au ținut pagina întâi a multor publicații forțând autoritățile centrale să se sesizeze.

După o anchetă sumară la fața locului, procurorul general Sărățeanu, a dispus anchetarea de către Parchetul Muscel, a sergentului major de jandarmi și a patru subalterni, pentru delictul de „bătaie simplă", în baza art. 238, combinat cu 165 din Codul Penal. Este cercetat și maiorul Mihail Rcoviță de Curtea de Apel București.

S-a căutat prin toate mijlocele ca grozăviile întâmplate la Rucăr, să fie mușamalizate. Văzând că rucărenii nu se lasă manipulați și au venit în număr mare la București, unde au fost fotografiate urmele cruzimii jandarmilor guvernul mărturisește: *„ nimeni nu scuză maltratările".*

Spoiala de judecată, făcută mai mult de ochii lumii, în care rucărenii au rămas și bătuți și cu banii luați, nu i-a redus pe aceștia la tăcere. Lupta a continuat cu alte procese.

Distinsul paleograf și cercetător istoric Dumitru (Tacche) Băjan din Rucăr, a alcătuit un memoriu semnat de 300 de moșneni, pe care l-a depus la judecătorii Bălan și Bucur Patraulea, obținând prin sentința nr. 357 din 1923 constituirea obștei. Drepturile furate obștei a declanșat un proces ce a durat peste 20 de ani, terminându-se abia în 1946, „printr-o hotărâre dreaptă a Ministerului de Justiție" (2)

Atât de dreaptă, încât munții cotropiți au rămas în continuare în stăpânirea acestora. Până la Ocolnița din 1797 moșia rucărenilor, formată din 30 de munți, nu fusese delimitată, pe moși sau pe cete de familii de moșneni. Se

stăpânise în devălmășie absolută din vechime.”(3)

În această vreme Obștea Rucăr era cea mai mare unitate din județ. O ultimă încercare a fost făcută de prof. dr. Gheorghe Pârnuță în anul 1946, împreună cu scriitorul Mihail Lungeanu, avocatul Iosif Mălăceanu, notarul Ion Cârciumărescu, Niță Fintoiu și Ghică Tiucă, în vederea constituirii obștei celei mari. Speranțele reușitei, au fost spulberate de decretul comunist al naționalizării pădurilor și golurilor montane.

Nu pot încheia acest articol, până nu vă arăt cum, unele lucruri se pot cumpăra: dreptatea , justiția, partidele, oamenii, dar dreptatea divină NU. După 5 ani, prăpădul Primului Război Mondial a cuprins și Rucărul. La auzul bombardamentelor oamenii au fugit cu ce au putut. Printre sutele de căruțe, a fugit și hrăpărețul boier Paraschiv Baștea. Ajuns la ieșirea din Dragoslavele, și-a adus aminte că uitase acasă o pungă de galbeni.

Toți l-au sfătuit să nu se întoarcă, dar el în lăcomia lui s-a întors, căzând în mâinile armatei de ocupație, care l-a închis împreună cu cei neputincioși în Biserica Rucărul de Jos, devenită lagăr. Prizonierii civili din Rucăr, dragoslavele, Ciocanu și Dâmbovicioara, erau supuși la munci epuizante, urcând tunurile și muniția pe muntele Căpitanul. Aici în biserică au murit de boli și foamete 113 persoane.

A rămas proverbială povestea bătrânului Gheorghe Busuioc ce amintea de Tache Poponeci din Ciocanu, care beneficia de clemența paznicilor de la biserica-lagăr și aducea de acasă ceva merinde. Le împărțea frățește tuturor afară de boierul Baștea „ că nu-l învoise cu arendă în muntele Funduri”. Baștea moare de foame și este îngropat cu un sicriu făcut din ulucele de la gardul bisericii. Blestemul rucărenilor, a întârziat, dar n-a trecut!

---

(2) Pârnuță, Gheorghe, prof. dr., Rucăr Muscel, Editura Vasile Cârlova” București, 1996, p.87.
(3) Idem, p.120.

Ce și cât învățăm din viața unei personalități
Interviu cu istoricul Aurel Golimas

Prof. Adrian Săvoiu

Aurel Golimas (1908 – 1995) a fost licențiat „Magna cum laudae" al Facultății de Litere și Filosofie, secția de Istorie, de la Universitatea din Iași. Profesor secundar cu Examen de Capacitate, a predat istoria la Năsăud și Iași. Între 1935 și 1940 a fost director adjunct și apoi director al Liceului Național din Iași. În 1943 a devenit doctor în istorie al Universității din București, cu o lucrare coordonată de Gheorghe I. Brătianu. În timpul războiului, a luptat cu gradul de căpitan în rezervă pe Frontul de Est și a fost decorat cu ordinele „Coroana României" și „Steaua României".

După război, a predat ca profesor de istorie și profesor de istoria comerțului la Academia Comercială din București. Între 1948 și 1954 a făcut detenție politică la Jilava, Canal, Aiud și în minele din Baia Sprie. În 1956 s-a reintegrat în învățământ la Timișoara, iar din 1963 a devenit lector la Facultatea de Istorie-Geografie a Institutului Pedagogic din Craiova, disciplina Istoria medie a României, iar din 1968 și la disciplina Istorie modernă universală. A urcat treptele ierarhiei universitare, devenind conferențiar și, din 1971, profesor și șef al catedrei de istorie.

A fost președinte al filialei din Craiova a Societății Numismatice Române (1971), membru de onoare al Societății Numismatice Române (1973), membru al Asociației Oamenilor de Știință din România (1974), membru al Asociației de istorie comparativă a instituțiilor și dreptului din România (1976), membru al Asociației „Jean Bodin" din Bruxelles (1977). Este autorul a peste 150 de titluri de lucrări istorice și numismatice, fiind menționat în toate sintezele și tratatele de istoriografie, ca și în „Enciclopedia istoriografiei românești".

După căsătoria cu profesoara Sabina Rotaru din Câmpulung, istoricul Aurel Golimas și-a extins aria cercetărilor istoriografice și asupra Muscelului. A participat la sesiunile de comunicări ale Muzeului Câmpulung și a publicat articole substanțiale în „Revista de istorie a Muscelului". Bun orator, a ținut mai multe conferințe la Câmpulung. De asemenea, a impulsionat fondarea la Câmpulung a unei filiale a Societății Numismatice Române (15 iunie 1986), fiind unul dintre membrii săi fondatori.

Notă:

Interviul cu istoricul Aurel Golimas, realizat în anul 1988, a fost respins de Cenzură și a rămas nepublicat până acum.

*Motto: Istoria nu este un răgaz, e o știință care cere muncă multă, cultură, talent și bun simț.

Adrian Săvoiu: *După câte am înțeles, stimate prof. univ. dr. Aurel Golimas, acest motto a constituit o deviză, un crez în profesiunea dumneavoastră. Aș dori ca, în prealabil, interviul nostru să se axeze pe câteva date biografice, pentru a vă cunoaște mai bine.*

Aurel Golimas: În curând, pe 20 Cireșar, se vor împlini opt decenii din anul 1908 când am văzut lumina zilei în cătunul Tăutești, județul Iași, ca vlăstar al unor țărani răzeși harnici și ambițioși, care m-au dat la școala primară de acolo. Apoi, cu destule privațiuni, am urmat cursurile Liceului Național din Iași.

Adrian Săvoiu*: Ce profesori ați avut în acest celebru liceu, urmaș al Academiei Mihăilene, dascăli care v-au deschis gustul pentru carte, în general, și pentru istorie, în special?*

Aurel Golimas: Blazonul permanent al marelui așezământ școlar a fost severitatea și, în același timp, iubirea față de învățăcei. În această privință, trebuie spus că N. Iorga, fost elev aici între 1886 și 1888, ca și prietenii săi Petre Liciu, Miron Chernbach, G. G. Mironescu și Corneliu Șumuleanu, atestă în memorialistica lor această rigurozitate. Îmi aduc aminte cu mare plăcere de lecțiile de istorie ale lui Victor Iamandi, viitorul bărbat

de stat, care erau predate cu un talent unic, ca și de cele ale lui Petre Fântânaru, fostul coleg al lui N. Iorga. Apoi stăruie încă vie în memoria mea amintirea dr. Pompiliu Pârvescu, care m-a impresionat cu clasicismul său greco-roman, arhifecund latinist ce pe merit a urcat și treptele Universității. O adevărată enciclopedie și posedând un limbaj mobilizator, de neuitat, a fost și profesorul dr. Constantin Fedeleș, promovat destul de târziu în Alma Mater Iassiensis, precum și dr. Octav Botez, apreciatul critic al revistei „Viața Românească". Mai trebuie spus că în cursul superior al Liceului Național frecventam ateneele populare și uneori chiar aula Universității ori Teatrul Național din Iași pentru a audia conferințele cu caracter istoric rostite cu patos de vreo personalitate fie din zona orașului (Iașii neducând lipsă de așa ceva), fie invitată din cuprinsul României întregite.

A.S.: *Cine a fost mentorul dumneavoastră, mai ales în domeniul muzei Clio?*

A.G.: După bacalaureatul din 1928, a trebuit să-mi îndrept pașii către o carieră ce se făurea anevoios pe atunci, în plin șomaj mondial și național. Dumpingul universitar amenința grav tineretul de obârșie modestă, iar guvernanții răspundeau cinic: „Țara nu creează postulanți."

Eram trei copii și unicul salariu al părintelui meu, devenit priveghetor la manufactura de tutun din Iași, era eminamente neîndestulător. M-am înscris la două facultăți: Litere, specialitatea istorie, și Drept, obținând bursă de la prima facultate, pe care am terminat-o în 1931 cu mențiunea „Magna cum laude", iar pe secunda în 1932. Precauția, dar și oroarea de a sta cu brațele încrucișate, m-au determinat și pe mine, ca pe mulți alți tineri grijulii, să mă gândesc matur la ziua de mâine. N-am pendulat între istorie și științele juridice, căci chemarea mă îndruma mereu către tainele disciplinei lui Herodot.

Studentul din anul I se descurca foarte greu, fiindcă erau cursuri multe, iar nu toți profesorii își editaseră prelegerile. Cel mai redutabil dintre profesori, care apoi mi-a devenit cel mai drag, a fost ardeleanul Ilie Minea, doctor în istorie la Budapesta și Viena. În țară fusese studentul lui Dimitrie Onciul, Ioan Bogdan și N. Iorga. Devenise titularul catedrei de Istoria Românilor de la Universitatea din Iași la 2 noiembrie 1922, referatul de recomandare fiind semnat și de Vasile Pârvan. Catedra fusese ocupată înainte de marele A.D. Xenopol și de Ioan Ursu. Competența și truda impresionante ale acestui modest și strălucit dascăl au fost decisive în orientarea carierei mele ulterioare.

Medievistul Ilie Minea a fost un model de tenacitate științifică, iar cursurile lui aveau o încărcătură informativă copleșitoare prin ineditul, interpretarea originală și comentariile minuțioase. Fidel dictonului „Ne quid falsi audeat, ne quid veri non audeat historia" („Nimic fals să nu cuteze, nimic adevărat să nu se sfiască a spune istoria"), a creat o școală de specialiști din rândurile căreia s-au ridicat valențe istoriografice notorii ca Marcu Beza, Emil Condurachi, Nicolae Corivan, N. Grigoraș, Dumitru Berlescu, Constantin Cihodaru, Alexandru I. Gonța, C. A. Stoide, I. Enache și alții. De la generosul nostru maestru, noi, discipolii, „ucenicii săi", am învățat să abordăm în lucrările noastre probleme de istorie politico-socială, de istorie instituțională, de drept medieval românesc, de istorie militară, monetară și comercială, de artă, de istorie ieșeană etc.

Despre înrâurirea pe care profesorul Ilie Minea a exercitat-o asupra muncii mele istoriografice, cât și asupra celei de la catedră, am scris și am ținut conferințe la dispariția sa prematură (19 februarie 1943), dar mai ales la centenarul nașterii sale (1881 – 1981), precum și cu alte prilejuri. Totala mea recunoștință va fi însă exprimată în studiul introductiv la ediția critică a vastei sale opere, care de mult trebuia restituită integral patrimoniului istoriografiei naționale. Cu această ocazie, acestui învățat i se va fixa și locul ce i se cuvine în școala de istorie românească. El ne-a pus piciorul în scară, interesându-se permanent de activitatea noastră, oferindu-ne și spațiu tipografic în revista „Cercetări istorice", pe care o fondase în 1925.

Ilie Minea era fericit să ne recenzeze lucrările și cu emoție îmi amintesc cum acest mare îndrumător m-a îmbrățișat, spunându-mi că titanul N. Iorga mi-a citat în volumul V din

„Istoria românilor” o modestă contribuție la început de drum (1935), calificând-o ca „excelent studiu”. Tot ce am publicat în etapa ieșeană a activității mele, inclusiv teza de doctorat, îi datorez, fără reticență, acestei forțe morale și științifice a cărei exegeză în analele Moldovei a rămas și astăzi nedepășită. De ce să n-o spun că lui Ilie Minea îi ridic în sufletul meu un monument de recunoștință pentru faptul de a mă fi prezentat acelui „om”, mereu printre noi, nu din cei „care au fost”, – N. Iorga atribuindu-mi și cea mai mare cinstire ce am avut-o în viața mea, aceea de cursant și vorbitor al Universității Populare de Vară de la Vălenii de Munte.

A.S.: *Ce alte figuri marcante ale culturii românești ați mai putea menționa aici?*

A.G.: Duioase amintiri mă copleșesc rostind numele altor mari istorici de la Facultatea de Litere și Filosofie din Iași, ca Gheorghe I. Brătianu, medievist, lider în „noua școală de istorie”, căruia istoricul literar Valeriu Râpeanu i-a închinat în 1981 pagini antologice, piese de rezistență în cercetarea străduințelor sale cărturărești. Comisia de licență și doctoratul meu au fost prezidate de europeanul Gheorghe I. Brătianu, care ancorat adânc în viața politică interbelică n-a mai putut urmări și sprijini eforturile tinerilor săi discipoli.

Interesante, agreabile erau prelegerile lui Oreste Tafrali, profesorul de istorie antică și antichități (în casa căruia l-am cunoscut pe Petre Constantinescu-Iași), cele de istorie diplomatică ale lui Ioan Hudiță, rivalul lui Andrei Oțetea, istoricul Renașterii și al Reformei în anii carierei sale incipiente la Iași. I-am audiat, dar am dat și examene cu slavistul Ilie Bărbulescu, cu latinistul-poet Ion M. Marinescu, foarte doct, cu psihologul Mihai Ralea, tânăr conferențiar atunci. Noi, studenții de la Istorie, nu lipseam de la cursurile extraordinarului lingvist Alexandru Philippide, ale filosofului Ștefan Zeletin (Ștefan Motăș), ale sociologului Petre Andrei, cât și de la cele ale mult simpatizatului gânditor-orator care a fost Ion Petrovici. Pe acesta îl consider un meteor în logica expunerii și a retoricii ex cathedra. De asemenea, savantele prelegeri ale lui G. Ibrăileanu, criticul de la „Viața Românească”, aveau mare „căutare”.

A.S.: *Dar juristul Aurel Golimas îmi poate da și câteva exemple de personalități de la Facultatea de Drept din Iași?*

A.G.: Chiar dacă eram „sezonier” aici, prețuiam foarte mult prelegerile penalistului Vespasian V. Pella, ale istoricului vechiului drept românesc Ștefan Grigore Berechet, ale economistului Gheorghe Zane și, deopotrivă, ale deținătorului catedrei de Drept Internațional Nicolae Dașcovici. Toți aceștia mi-au oferit informații pentru consolidarea domeniului meu îndrăgit – istoria, în special cea românească.

A.S.: *Ați fost o viață întreagă un om al catedrei. V-am ascultat de multe ori vorbind cu admirație despre această „meserie”. Când ați devenit profesor și care au fost începuturile carierei dumneavoastră didactice?*

A.G.: Aș exclama ca Vergiliu: „Mirabile dictu et auditu!” („E minunat de spus și de auzit!”). După licență, am urmat Seminarul Pedagogic din Iași, apoi am trecut dificilul examen de capacitate, luptând unu contra șaizeci. Am scris în ziarul ieșean „Opinia” despre tragedia posesorilor „petecelor de hârtie” – diplomele, care nu erau onorate de seniorii guvernanți. Am avut, firește, și imputări pentru această demascare.

În liceul auster unde învățasem am pășit în 1932 cu timiditate și firească reverență ca profesor suplinitor la catedra de istorie a fostului meu profesor Victor Iamandi, devenit parlamentar. Eram extrem de afectat. Foștii mei profesori încă nepensionați (V. Teodoreanu, I. Constantinescu, C. Botez, A. D. Atanasiu, G. Manoliu, G. Petrovanu, C. Stamboliu și alții) – erau suficiente motive de mari emoții. Bine primit între cei cu „multe gradații”, am muncit din răsputeri să fac lecții bune, să dovedesc că-mi cunosc și atribuția de diriginte și îndeosebi să-mi apară și numele cu câte un articol de specialitate în anuarul Liceului Național, ca și în cotidienele locale.

În 1933, la îndemnul permanentului mentor Ilie Minea, am publicat în aproape 80 de pagini, cu cheltuială proprie, monografia „Miron Moghilă Barnovschi, domnul Moldovei (1626-1629; 1633 aprilie – iulie)”, semnând „doctorand în istorie”, lucrare pe

care am republicat-o, cu bibliografia la zi, la adâncă maturitate și de pe poziții științifice actuale, în 1980. De altfel, nu puține dintre preocupările mele s-au cantonat după 1933 în problemele istorice privind prima jumătate a secolului al XVII-lea.

Când am devenit profesor titular la Școala Normală din Năsăud – Bistrița, mi s-a mărit prestigiul; de aici, am fost detașat la aceeași catedră vacantă de la Liceul Național din Iași, unde după examenul de definitivat am fost numit director adjunct (1935) și mai târziu director, post din care am plecat prin demisie (1940).

Ca o paranteză, voi mai preciza că fiind colaborator al revistei „Arhiva”, condusă atunci de prof. univ. Ilie Bărbulescu, decan al Facultății de Litere și Filosofie din Iași, am putut publica aici multe articole de specialitate. Ceea ce a atras atenția intelectualității ieșene a fost o conferință de-a mea, ținută la 8 februarie 1936 în aula Universității, elogios apreciată și de tineretul prezent acolo. Muncisem mult pentru debut, însă și răsplata a fost pe măsură. Tratam, cu o expunere liberă și cu puncte de vedere noi, subiectul „Frământările românilor transilvăneni și politica ardeleană a lui Carol I”. Cutezanța opiniilor mele era să-mi aducă un proces de lezmaiestate. Participase la această conferință și marele meu îndrumător, profesorul Ilie Minea, declarându-se mulțumit.

A.S.: *Ce îmi puteți spune despre „cancelaria profesorilor” de la Liceul Național din Iași, această instituție de cultură unde ați fost, pe rând, elev, profesor și director?*

A.G.: După ce am ajuns ca profesor în cancelaria liceului nostru, cu 89 de profesori, aceasta se remaniase mult prin transferări, detașări, pensionări și numirea unor profesori suplinitori la catedrele vacante legal produse, cât și la orele suplimentare. Blazoane de consacrați erudiți dețineau Mihai Costăchescu, care n-a spus nicicând în cancelarie că este membru corespondent al Academiei Române, dr. Ion Șiadbei, candidat fără noroc la Universitate, Mihai Bantaș, „meșter” în limba și literatura franceză, naturalistul Ion Tăzlăuanu, temutul fizician Constantin Ionescu, matematicianul Alexandru Triandaf, mult talentatul filolog și lingvist, dublat de un pedagog ales, Dumitru Gafițeanu și atâția alții care ar putea fi măcar enumerați.

Din generația mea erau, mai ales, Edgar Papu, George Ivașcu, Mendel Haimovici, Gavril Istrate și matematicianul Ion Creangă, care lipsiți de orice infatuare prin învățătura lor au urcat și în ierarhia universitară. Fiecare dintre aceste efigii, amintite aici doar în treacăt, e desigur îndreptățită la câte o monografie.

A.S.: *Știu că v-ați identificat cu ambianța cultural-științifică a Iașilor. În tinerețea dumneavoastră avântată ați cunoscut și oameni de litere, de artă. Aș dori să-mi vorbiți despre ei, așa cum vă persistă în amintire, cât și despre legăturile personale pe care le-ați avut cu unii dintre aceștia.*

A.G.: Norocul meu a constat în faptul că eram membru al Asociației Vânătorilor și în această calitate i-am cunoscut foarte bine pe „conu” Mihail Sadoveanu, pe George Topîrceanu ori pe Demostene Botez. Sonetistului Mihai Codreanu îi prilejuiam la orice întâlnire să mă întâmpine cu „Salutare, primăvară!”. Cu răsfățatul „Metaforel”, Ionel Teodoreanu, întâlnirile erau frecvente la Curtea cu Juri, niciodată recuzat de dânsul. Ce pledoarii literare făcea, câtă frumusețe! Nu știu dacă aceste perle s-au publicat. Discuțiile și întrevederile cu Păstorel Teodoreanu erau și mai numeroase, ca și cu George Lesnea, un poet atât de prețuit de „pontifii” de la revista „Viața Românească”. Fiind iubitor de artă, m-am apropiat de pictorul Octav Băncilă, în al cărui balcon din strada Păcurari îl provocam să ofere cât mai multe din tainele meșteșugului său. O admiram pe actrița Agatha Bârsescu în piesa „Strigoii” a lui Ibsen, și nu o dată am fost la cursurile sale de la Conservator, unde era profesoară. Astfel, „Nihil humani a me alienum puto” („Nimic din ceea ce e omenesc nu mi-a fost străin”)!

A.S.: *Deși au trecut mulți ani de atunci, vă mai amintiți de unii elevi pe care i-ați avut la Liceul Național din Iași?*

A.G.: Chiar dacă ei m-au uitat, eu recitesc anuarele școlare și uneori pot preciza chiar banca în care stăteau. Am participat, în mai multe rânduri, la reuniunile unor serii, obicei merituos în anii noștri. Bucuria omului

de la catedră și totodată satisfacția osârdiei sale nu poate fi alta mai mare decât să se mândrească cu nume ca acad. Cristofor Simionescu, vicepreședinte al Academiei Române, prof. univ. dr. George Meiu, prof. univ. dr. George Beiu, strălucitul tenor Dan Iordăchescu, dar și cu atâția medici, ingineri, economiști, ofițeri superiori, mulți precum „cucuruzul brazilor", vorba lui Avram Iancu.

A.S.: *Spuneți-mi acum, vă rog, când a început cariera dumneavoastră universitară?*

A.G.: L-am refuzat în 1932 pe prof. univ. Paul Nicorescu – titularul catedrei de Istorie veche – pentru a-i deveni asistent, deși făcuse recomandarea. Mai târziu, războiul m-a împiedicat, fiind mobilizat, să mă prezint la un concurs pentru învățământul superior, deși după 1940 mă transferasem la București, la Liceul „Cantemir-Vodă" și la Școala Normală, fiind astfel mai aproape de „sursele" existente în această direcție. Între anii 1945 și 1947 am funcționat la Academia Comercială, catedra de Istoria Comerțului, și la Institutul de Cooperație, iar după Reforma din 1948 se cunosc convulsiile învățământului superior, când s-au comis și grave erori.

A.S.*: La Institutul și Universitatea din Craiova ați fost un inovator la disciplina „Istoria medie a României și universală". Aș dori să-mi faceți câteva precizări.*

A.G.: În capitala Băniei, o afirm cu mândrie, profesorii de la catedra de istorie, al cărei șef eram, au lucrat cu entuziasm și competență, astfel că au ieșit absolvenți străluciți, excelenți pedagogi și, nu puțini, chiar exegeți. Cred că am fost un bun exemplu pentru foștii mei studenți.

A.S.: *Știu că sunteți membru de onoare al Societății Numismatice Române. Explicați-mi de ce numismatica a fost una dintre laturile permanente ale activității dumneavoastră.*

A.G.: Numismatica și științele ei adiacente - sfragistica, heraldica, medalistica, vexilogia și chiar insignologia – constituie științele speciale ale istoriei, sunt izvoarele, sursele de care niciun istoric nu trebuie să facă abstracție. Le-am prețuit din timpul seminarelor profesorului nostru Ilie Minea, iar în 1937 am participat la Congresul al V-lea de Numismatică și Arheologie de la Iași, cunoscându-l atunci pe prof. dr. Constantin Moisil, președintele Societății Numismatice Române. Activitatea în cadrul SNR am desfășurat-o după război, alături de Corneliu Secășanu, și mai ales după 1958, când președinte a ajuns colegul și prietenul meu de la Iași, academicianul Emil Condurachi. La Craiova, am fondat și am devenit primul președinte al secției numismatice de aici, astăzi cea mai bună din țară prin foștii mei studenți, acum profesori. În anul 1972 am fost ales membru de onoare al Societății Numismatice Române. În buletinul SNR am publicat multe articole, iar în 1982 am scos (în colaborare) volumul „Bibliografie numismatică românească". În prezent particip cu comunicări la toate simpozioanele naționale de numismatică. Și tinerilor le-am infuzat dragostea pentru aceste mărturii, deseori unicate acolo unde lipsesc documentele scrise.

A.S.: *Spuneți-mi, vă rog, din ce se compune opera profesorului Aurel Golimas?*

A.G.: Evul Mediu a fost și este preferința mea, este perioada despre care mi-am lucrat – și am trecut cu brio (Magna cum laude) – doctoratura, subiectul fiind instituția capuchehăilor în Moldova până în 1829. Era atunci o premieră! Păcat că nu s-a scris încă un tratat despre capuchehăile românești, analizându-se tema unitar. Contribuțiile mele sunt cuprinse în toate bibliografiile, în tratatele de istorie românească și în unele scrieri speciale străine. Ar fi cam 150 de titluri de diverse probleme istoriografice, inclusiv cele numismatice. Pe „șantier" se găsesc, în ciuda faptului că sunt octogenar, ediții critice pentru opera lui Ilie Minea și Gheorghe Ghibănescu, un dicționar monetar și unul al numismaților români. Poate și o colaborare la așteptatul „Corpus nummorum Romaniae".

A.S.: *În încheierea acestui interviu, vă întreb: sunteți un om fericit? Ce le recomandați tinerilor?*

A.G.: Da, mă pot considera un om fericit! Euforia, beatitudinea mea își au sorgintea în dăruirea pentru „meseria" aleasă. Numai o muncă susținută, disciplinată, cu pricepere profesională, cu conștiința marii răspunderi, în același timp călăuzită de o gândire științifică, te poate face oportun societății. Am dreptul să nădăjduiesc la aceasta, cunoscându-i bine pe tineri, după ce am slujit școala mai bine de 40 de ani.

1. *Elev la Liceul Național din Iași, 1924. Sursa: arhiva personală*

2. *Student în anul II la Universitatea din Iași, 1929. Sursa: arhiva personală*

3. Profesor de istorie la Liceul Național din Iași, 1933. Sursa: arhiva personală

4. *Profesorul Aurel Golimas împreună cu elevii săi. Liceul Național din Iași, 1934. Sursa: arhiva personală*

5. *Ofițer de cavalerie, 7 februarie 1944. Sursa: arhiva personală*

6. *Profesor de istorie la Timișoara, 1957. Sursa: arhiva personală*

7. *Profesor universitar la Craiova, șef al catedrei de istorie, 1971. Sursa: arhiva personală*

8. Istoricul Aurel Golimas la înființarea filialei Câmpulung a Societății Numismatice Române, 15 iunie 1986. Sursa: arhiva personală

LIRICĂ ISTORICĂ ÎN MUSCEL

MAREA UNIRE

L-am visat mai demult pe moș Roată,
Am visat bolovanul pe care
Îl căra prin Moldova lui toată
Cât era veșnicia de mare.

Eu eram de cuvinte bolnavă,
El – bolnav de preamultă răbdare.
Nici un leac nu ne-au dat, doar otravă
Ce-ntre frați aducea răzbunare.

Așteptăm un prilej fiecare
S-aruncăm peste Nistru povara:
El – acel bolovan din spinare
Și eu – dorul unirii cu țara.

Ori a fost visul nostru prea mare,
Ori aleșii prea mici sunt la cârmă,
Unirea se pierde în zare
Și n-o mai ajungem din urmă…

CÂNTEC PENRTU HORA UNIRII

Ție Horă a Unirii,
Ție zâna mea frumoasă
Îți închin aceste rânduri
Pentru toți cei duși de-acasă.

Și te rog să-i ții ca frații
Pe români, sub tricolor,
Amintește-le Carpații
Care plâng de dorul lor,

Amintește-le că marea
Cu ecoul său îi cheamă,
Au copii aici și veșnic
Lăcrimează câte-o mamă.

Toate plâng de dorul celor
Pribegiți în țări mai calde

După glasul de sirenă
Al preascumpelor smaralde.

Și oriunde-ar fi în lume
De-alte zări ademeniți,
Ține-i tu, Horă-a Unirii,
Pe românii toți, uniți!

Nu-i lăsa să se tot piardă
Duși în larg pe lucii ape,
Ține-i tu, Horă-a Unirii,
Ține-i pe români aproape!...

SCRISOARE DE LA UN PLĂIEȘ

Îți scriu din nou, Mărită Țară,
Eu, robul tău, fiu de plăieși
Și-ți spun c-aici e zarvă iară
Și-s multe haite-n codrii deși.

I pak îți scriu cu plecăciune
Că zarea cerului e albă
Și fiece copac își pune
Deasupra casei lui o jalbă

Și vântul a-nceput să bată
Și frigul fără laturi crește
Și vremea trece supărată
Și râul nu mai are pește.

I pak să știi, Mărită țară,
Că eu mai stau aici de pază
Și, când s-o face primăvară
Am să-ți culeg întâia rază,

Apoi, îmbătrânind, la anul,
Deși mi-e inima vitează,
Convoacă, rogu-te, Divanul
Și-mi mai trimite-aici o pază

Și, când o fi să-mi dau obștescul
Sfârșit, c-așa e-a vieții roată,
Măria Ta, de sus, din stele
Îți voi mai scrie câteodată

Și tot veghind din veșnicie,
Deasupra țării, la hotare,
Ai să m-auzi cântându-ți doina,
Fiindcă e nemuritoare…

DOINĂ

Un ochi mereu îmi plânge în Moldova,
Un ochi îmi râde-n Țara Românească
Și lacrima în amândoi se-ngână
Și niciun leac nu poate s-o oprească.

Și jumătate inima-i Moldovă
Și jumătate-i Țară Românească
Și de amar de veacuri e-mpărțită
Și nici nu poate nimeni s-o unească.

Se tot vorbește de pe-un mal pe altul
Ca peste Prut să facem pod de floare,
Dar unora tardiv le pare gândul,
Ori prea devreme altora le pare.

La toate mă gândesc cu resemnare,
Dar cea mai mare-n suflet mi-e durere
Că ne sunt duși copiii-n larga zare
Și-și uită graiul doldora de miere

Și alte poduri fac în lumea mare
Și alte flori răsar pe alte Pruturi
Lăsând acasă singur, în uitare
Descălecatul nostru de-nceputuri.

Un ochi mereu îmi râde în Moldova
Și-un ochi îmi plânge-n Țara Românească
Și amândoi privesc oriîncotrova
Se duc copiii noștri să trăiască.

Și amândoi îmbătrânesc de-odată
Și amândoi de dor își pierd vederea
Și inimii-i bătaia mai înceată,
Doar graiului îi strâng la suflet mierea…

DRAGOSTE DE ȚARĂ

Dragostea de țară
E ca șoimu-n zare,
Nimeni nu-i înfrânge
Zborul la hotare.

Dragostea de țară
E ca vântu-n zbor,
Umblă-n lumea largă
Liber, călător,

Dar de-oriunde este,
Ea ne dă de veste,
N-are cum să moară
Dragostea de țară.

LA CÂMPULUNG

Vin dintr-un târg, un paşnic târg în care
Vindeau bătrânii lână şi porumb.
Opinca lor din piele grea şi tare
N-a fost călcat în nicio vreme strâmb.
Medievale, casele de piatră
Orânduiau în linie oraşul,
Urcau ciobanii vara Mateiaşul
Şi trâmbiţa a bâlciurilor şatră.
În soare ştiu că ne-am scăldat întruna,
Ne-am bucurat de-al oaspeţilor mas
Întipărind pe chipul nostru luna
Şi vântul cald şi florile de-acas'.
Au ars cândva aceste ziduri grele
Prin care Negru-Vodă veşnicise.
Azi flutură castanii peste ele
Cu ramurile doldora de vise
Şi dăinuim în linişte de-a lungul
Atâtor veacuri maştere şi grele
Câte-a trăit întruna Câmpulungul
Purtat cu drag pe brațe de muscele.
Aici mereu vor fi păduri și ape
Și dealuri verzi şi munți cu-nalte creste
Și Dumnezeu, în marea lui poveste
Ne-a fost mereu și ne rămâne-aprope...

MERITĂ

Pentru pâinea ce se coace-n vatră,
Pentru lacul încărcat de nuferi,
Pentru colțul ierbii de sub piatră
Merită, din când în când, să suferi.

Pentru graiu-n care-ți cânți durerea,
Pentru luna ce pe val se zbate,
Pentru moartea, pentru învierea
Fiecărui vis de libertate,
Pentru tot ce ne-au lăsat părinții,
Pentru dulcea prispă de acasă
Unde vin la ceas de taină sfinții
Și ne fac trăirea mai frumoasă,

Pentru oaza noastră de iubire,
Pentru munții ce răsar din ceață,
Pentru dorul ce ne stă în fire,
Merită să fii român o viață...

SCRISOARE DESCHISĂ

Te iubesc Moldovă, doamnă,
Blând și ne-ntinat pământ,
Te iubesc în limba noastră
Și-a lui Ștefan, domnul sfânt!

Mi-este dor să-ți simt suflarea,
Mi-este dor să te ascult,
Să colind prin codrii-ți veșnici
Ca și tatăl meu, demult.

Mi-este dor să dorm sub ceru-ți
Răsfățat de-al tău alean,
Să-l visez pe Eminescu
Și român și moldovean.

Precum Moise, cu toiagul
Fă uscat din Prutul care
A-mpărțit cu lucii valuri
Frontiere și hotare!
Pune-i pod de flori pe maluri,
Frați cu frați, sub tricolor
Să ne strângem iar în brațe
Încărcați de-atâta dor!...

Să uităm de pașapoarte
Și uniți cu Dumnezeu
Moldoveni, români, totuna,
Pașnic să trăim mereu!...

IMN MAUSOLEULUI MATEIAȘ
Sculptorului Radu Adrian

Far de veghe între nopți și zile,
Luminînd eroii prefăcuți în stîncă,
Mausoleu țîșnind în poale de Carpați,
Voința unui neam, în veșnicii adîncă.

E jertfa lor supremă... pentru Țară.
E scumpul dor pentru neatîrnare,
Ei ce-au oprit invazia barbară,
În baionete iuți, ocrotitoare.

Ați apărat și glia și căminul,
Cu inimi calde în izvorul bucuriei,
Și ați oprit potopul cu streinul,
Sub dulcele surîs al României.

Dormiți acum, netulburata Pace,
Sub floarea vie a dulcelor mușcele,
Cînd Dîmbovița, rîu din țărmuri dace,
Leagă cununi sub fînuri și vălcele.

Eroi dintre ecouri, prinși în Semn,
Cu toți venim din patru zări, copii.
Să îngenunchem sub lacrimi de
îndemn,
La pururi vatra aprinsei Românii...[1]

Mihai MOȘANDREI
Oct. 1984 Câmpulung Muscel

[1] Argeș nr. 11/1984 - pag.15

Performanțe în Concursul Național „Patrimoniul cultural, istoric și natural -Zestrea comunităților locale”

Ediția a II-a, februarie-octombrie 2022 .Portofoliile premiaților (Patrimoniul mobil)

SECȚIUNEA I - Povești neștiute, povești mai puțin cunoscute. Istoria unui artefact (Text)
GIMNAZIU, clasele VI-VIII

Nr. crt.	Premiul	Unitatea de învățământ	Titlul lucrării	Profesor coordonator	Membrii echipei
1	I	Școala Gimnazială Nr.1 Lerești, jud. Argeș	*Fascinanta cărămidă*	Robert Mihail Maria	Roberta Șerban Andrei Caplan
2	II	Școala Gimnazială Nr. 16 „Marin Ionescu Dobrogianu” Constanța	*File de istorie -Kustenge și soldații francezi în războiul Crimeii. Monumentul soldaților francezi*	Gabriela Daniela Niță	Andrei Ștefan Stănică Teodor Logofătu
3	III	Școala Gimnazială Nr.1 Lerești, jud. Argeș	*Insula albastră*	Robert Mihail Maria	Radu Toma Sara Neguț
4	Mențiune	Școala Gimnazială „Nanu Muscel” Câmpulung, jud. Argeș Școala Gimnazială Nr. 1 Valea Mare Pravăț, jud. Argeș	*Costumul popular din Muscel premiat la Marea Expoziție Mondială de la Paris și „fratele” său dintr-o colecție particulară*	Claudiu Ion Călcîi Petre Ionel Boncoi	Mădălina Gabriela Enaru Anastasia Voicu

SECȚIUNEA a IV-a: Ecouri
GIMNAZIU

Nr. crt	Premiul	Unitatea de învățământ	Titlul lucrării	Profesor coordonator	Membrii echipei
1	II	Școala Gimnazială „Nanu Muscel” Câmpulung/	*Parcul Drăghiceanu poate redeveni o oază de recreere!*	Claudiu Ion Călcîi Elena Ramona Călcîi	Andra Butoiu Teodora Verman

Societatea de Științe Istorice din România

Președinte,
Prof.univ.dr. Carol Căpiță

Departamentul de Programe și Proiecte

Director,
Prof. dr. Dorin Stănescu

Fascinanta cărămidă

Când sunt mici, copiii sunt dornici să exploreze necunoscutul, să depășească granițele imaginației și a fantasticului și, încet, încet să facă cunoștință cu lumea exterioară. Dar, nu despre asta vorbim astăzi, ci, dacă data trecută v-am dezvăluit „*Povestea celor patru muschetari*", astăzi o să vă povestim o întâmplare de acum zece ani, de când eu, Roberta și colegul meu, Andrei, pășisem pentru prima oară în curtea grădiniței.

Mai ținem minte și acum ce emoții aveam. Pfuu... dar, până la urmă, zilele au trecut și ne-am trezit că terminasem deja primul an de grădiniță, în care am fost puțin nepăsători de lucrurile ce se întâmplau în jurul nostru și nu ne îngrijoram de lucruri mari, ci doar de piciorușul rupt al ursulețului de pluș. Dar, anul următor, lucrurile aveau să se schimbe. Deja eram familiarizați cu imaginea grădiniței, cu locul de joacă și doamna educatoare. Curioși din fire, cum ați descoperit deja din prima aventură a noastră, mai aveam să facem cunoștință cu oamenii mari din spatele grădiniței, pentru că da, am uitat să vă spunem că, în fiecare zi, în curtea grădiniței noastre din Voinești se aduna un grup de 3-4 bărbați solizi, înalți și îmbrăcați în salopete albastre.

Ne-am strecurat ușor și, lipiți de zidul construcției, mergeam tiptil pe vârfuri să vedem ce se întâmplă. Grupul de bărbați era adunat în jurul unui morman de pământ... „doamne, ce activități ciudate fac ei!" ne-am zis noi în gând. Am crezut că examinează un mușuroi de furnici; ne-am luat inima în dinți și ne-am dus să le deranjăm liniștea; dar..., până să apucăm să rostim vreun cuvânt, am cuprins cu privirea o adevărată operațiune. Oamenii aceștia erau cercetători în adevăratul sens al cuvântului, dar până să ne dăm seama ce căutau în pământul pe care trebuiau așezate leagănele copiilor, și-au dat ei seama că doi omuleți mici se aflau în spatele lor, și îngrijorați să nu ne lovim, ne-au dus imediat în sala de clasă unde ne-au predat doamnei educatoare. Acum, se pare că aveam de dat și niște explicații dar, fiind sinceri și dezvăluindu-i întregul plan, doamna ne-a luat frumos de mânuțe și ne-a așezat pe scăunele povestindu-ne operațiunea ce era în desfășurare în spatele clădirii. Ne-a spus că oamenii care ne vizitează regulat grădinița, nu sunt elevi care vor să mai treacă încă o dată pragul copilăriei, și că ei vin la noi, să își facă meseria; aceștia nu se joacă nici cu furnicile, nici nu le examinează casa, ci continuă săpăturile în *castrul roman* . Se lăsă o liniște înfricoșătoare. Eu și Andrei nu mai auzisem până acum de acest cuvânt: *castrul roman*, așa că eram foarte nedumeriți, iar până să apucăm să punem vreo întrebare ni s-a explicat că, un castru reprezenta în trecut tabăra armatei romanilor. Nu ne lămurisem încă suficient, dar văzându-ne captivați de povestea parcă desprinsă dintr-un basm de-al lui Ispirescu, doamna a luat o carte din care a scos o fotografie. Cu greu ne-am dat seama că aceasta ilustrează o cărămidă. Continuând povestea de necrezut am văzut că pe această cărămidă era intipărită urma unei sandale romane și că ne dăm seama de acest lucru după urmele lăsate în cărămidă de țintele unei astfel de încălțări specifică romanilor. „Ce cărămidă fascinantă" !... am strigat în gura mare.

Mai aveam încă două ore de stat la grădiniță până la terminarea programului, două ore în care eu și Andrei eram foarte agitați, pentru că voiam să aflăm mai multe informații. În aceeași zi venea să ne ia de la grădiniță, bunicul meu. Cele două ore au trecut; cu greu, dar au trecut. Ne-am luat ghiozdănelele în spate, ne-am luat la revedere de la doamna și, ieșind pe poartă ne-am urcat în mașină. Șușotind cu Andrei în spate și realizând vârstă bunicului de 55 de ani pe atunci, ne-am gândit că dumnealui sigur avea să știe ce e acela un castru, așa că l-am întrebat cu o ușoară timiditate, dacă știe că, undeva, în spatele grădiniței noastre se află un astfel de loc. S-a făcut liniște. Bunicul, cuprins de emoții, nu scotea niciun cuvânt. Dar și-a venit repede în fire și cu o oarecare emoție ne-a spus că acestea sunt lucruri de oameni mari pe care noi nu avem cum să le înțelegem acum, dar dacă suntem cu adevărat interesați, dumnealui ne poate oferi mai multe informații, dar, când o să fim destul de mari ca să înțelegem.

Timpul a trecut din nou destul de repede, noi am terminat cei patru ani de grădiniță în care lucrările la castru au continuat, iar în seara primei zile de vacanță, când Andrei a venit la bunicii

mei, unde îmi petreceam vacanța, l-am întrebat din nou pe bunicul despre castrul roman, iar acesta a început a ne spune o adevărată poveste: „când dânsul era pe clasa a VII-a, în aceeași clădire în care am făcut noi grădinița, profesorul de istorie și geografie, Marin Bădescu, organiza „Căutarea de comori" în castrul roman, la punctul Măilătoaia de pe Malul lui Cocos. Domnul profesor Bădescu s-a oprit din căutările în castru pentru a se specializa în acest domeniu pe șantierele arheologice ale Olteniei.[1] După reușită, s-a întors și a reluat săpăturile. În acest timp a descoperit mai multe obiecte printre care și *fascinanta cărămidă* până când, specialiști ai Institutului Național de Arheologie împreună cu cei ai Muzeului Județean Argeș ,au continuat săpăturile.[2] (Foto.1) Noi, rămăsesem uimiți. Eram atât de mândri pentru că trăim într-o astfel de comună cu oameni implicați ! Dar, să vedem ce au spus specialiștii.

<< Descoperirea arheologică din punctul Măilătoaia, situat pe Malul lui Cocoş din satul Voineşti, din toamna anului 1969,...duce istoria comunei Lereşti până în perioada daco-romană – mai exact, la începutul sec. al II-lea d.H.

Pe limesul Transalutanus, aproape de limita sa nordică, la cca 11 km de castrul Jidova şi 23 km de burgul de la Rucăr, s-a făcut o nouă şi importantă descoperire arheologică: o construcţie romană[3], de natură militară sau civilă.[4] În această zonă s-au descoperit fragmente ceramice, toarte de amforă, fragmente de ceramică roşie şi gri-negricioasă, fragmente de tegulla mamatte, fragmente de apeduct, cuie, două tuburi (conducte) din plumb depozitate la muzeul Şcolii din Voineşti. (Foto.2)[5]În afară de cele arătate mai sus, s-a găsit şi o cantitate de 8 kg plumb topit, ceea ce înseamnă că lungimea tuburilor era mai mare. Aceasta nu ar exclude posibilitatea distrugerii fortificaţiei într-un incendiu.(Foto.3)

Materialul folosit la această construcţie este specific tehnicii romane: piatră de colţ (calcare şi gresii), cărămizi de dimensiuni mari, bine arse[6],lianţi (opus incertum şi opus signinum). Zidurile au grosimea de 0,70-0,90 m. La construcţia lor, pe alocuri s-a folosit şi cărămidă intercalată cu piatră. Pe partea interioară zidurile sunt căptuşite cu un strat subţire de mortar de var amestecat cu fragmente mici de cărămidă (opus signinum), un fel de mozaic. Baza superioară este acoperită cu un strat de pământ a cărui grosime variază între0,05și0,45m.

Resturile tuburilor de plumb ca şi prezeţa acestui opus signium ne dau indiciul că această construcţie, sau cel puţin o parte din ea, se folosea drept băi (therme), nelipsite castrelor. În cazul de faţă, ele se află în afara castrului.

Prin săpături s-au scos la ivelă unele dintre cele mai valoroase obiecte de inventar descoperite la Voineşti, şi anume două ştampile tegulare.

Prima ştampilă se încadrează cronologic la începutul sec. al II-lea d.H. Ea se află impregnată pe un fragment de cărămidă cu dimensiunile de 19 x 6 x 2,5 cm. Ştampila este în cartuş dreptunghiular incomplet in tabula ansata, lat de 4 cm. Literele sunt înalte de 2 cm, iar inscripţia „Leg(io) XI C(laudia) P(ia) F(idelis)" argumentează istoric prezenţa la Voineşti a legiunii menţionate.[7] (Foto.4)

Cea de-a doua ştampilă se află imprimată pe o cărămidă fragmentară cu dimensiunile de 12,5 x 10,5 x 2 cm şi este în cartuş dreptunghiular simplu, incomplet, lat de 2 cm. Lectura este următoarea „Coh(ars) (I) Com(magenorum)". Ca şi precedenta ştampilă, şi aceasta este

---

[1] Carol Căpiță /Laura-Elena Căpiță, *Profesor Marin Bădescu (Localitatea Voinești pe harta arheologică a României)* în revista *Mușcelul*, nr. 11/2019 ed. Larisa, Câmpulung

[2] Ion Oană, *Istorie și cultură în Lerești – Mușcel*, studiu monografic, ediția a II-a adăugită și revizuită, Editura Ars Docendi, București, 2018, p. 29.(Este vorba de Ctin. Petolescu și Ionică Dumitrescu)

[3] Flaminiu Mârțu, „*O nouă descoperire de viață romană*", în *Secera și ciocanul*, anul XXII, nr. 6001/1973, p. 2.

[4] Dumitru Tudor, *Oltenia romană*, ediția a IV-a, București, pp. 309-320.

[5] Tuburile au următoarele caracteristici: 56 cm lungime, 6 cm diametru și 8 kg greutate fiecare.

[6] Pe una din cărămizi se distinge amprenta unei sandale romane cu talpa țintuită.

[7] I.B. Cătăniciu, *Nouvelles donnés sur le Limens Transalutanus ... à Leresti, au nord de la ville de Câmpulung, on a découvert vestiges des constructions romaines, mais dont caractère semble être pleutôt de nature civile – Actes du IX-e Congrès International d'études sur les frontières* (Mamaia, 1-6 sept.), București-Koln-Dien, 1974, p. 262.

datată la începutul secolului al II-lea e.n.[8] *(Foto.5) Este o dovadă certă că thermele şi castrul de la Voineşti au fost construite şi locuite şi de detaşamente ale Cohortei I Flavia Commagenorum.*

Preluate de publicaţii de specialitate, descoperirile arheologice de la Voineşti au intrat în circuitul valorilor culturale istorice. Pe baza celor arătate mai sus, putem conchide că mărturiile arheologice din punctul Măilătoaia din zona Lereştiului, alături de altele din ţară, sunt în măsură să dovedească, încă o dată, continuitatea daco-romană, în acest spaţiu, până în faza de încheiere a procesului formării limbii române şi a poporului român.>>

Investigațiile arheologice au fost reluate în anul 2013, de arheologi de la Institutul Național de Arheologie și de la Muzeul Județean Argeș. (Foto. 6)

Dar, până la urmă, cel mai important lucru e acela că **fascinanta cărămidă** este dovada istorică a faptului că romanii, în trecuturi milenare, au fost și au trăit aici, în Lerești!

Oare ce surprize vor mai aduce viitoarele săpături istoriei noastre !?

Romanule, știm că nu ai călcat din greșeală pe această cărămidă! Ai făcut-o ca noi să știm că tu ai fost aici. Am luat act și suntem mândri. Rămâne să venim pe urmele tale...

BIBLIOGRAFIE

Căpiță Carol, Căpiță Laura – *Profesor Marin Bădescu (Localitatea Voinești pe harta arheologică a României)* în Revista „MUȘCELUL”, revistă de istorie a Societății de Științe Istorice din România, filiala Mușcel – Câmpulung, jud. Argeș, Nr. 11/2019, Editura Larisa.

Mârțu Flaminiu – *O nouă descoperire de viață romană*, în *Secera și Ciocanul*, anul XXII, nr. 6001/1972.

Oană Ion – *Istorie și cultură în Lerești – Mușcel*, studiu monografic, ediția a II-a, revizuită și adăugită, editura Ars Docendi, București, 2018

Tudor Dumitru - Oltenia Romană, ediția a IV-a, București

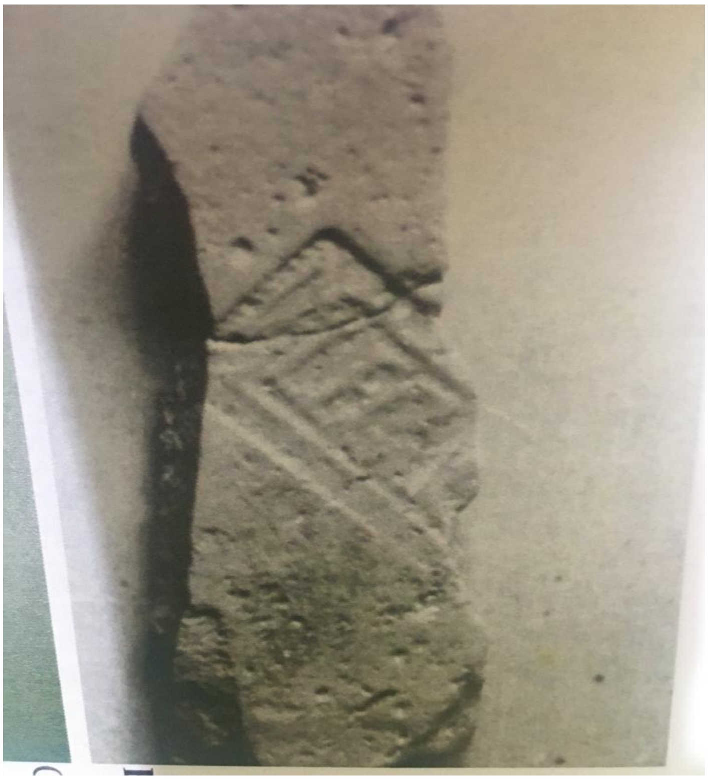
Sursa:
Ion Oană – Istorie și cultură în Lerești – Mușcel, studiu monografic, ediția a II-a, revizuită și adăugită, editura Ars Docendi, București, 2018, pag. 405

Sursa:
Foto. din colecția personală a prof. Ion Oană

[8] Instituto Italiano per la Italia Antica Giovani Fermi-Limens, *Estrato dal Dizionario Epigrafico di Antichità Romane Fondato da Etore de Pugiero* (vol. IV, fascicola 40-41)-*Voinesti Muscel; campo costruito da distaccamenti della legio XI Claudia e della cohorta prima Commagenorum al inizio del secondo secolo*, pp. 291, 292.

Sursa:
Foto. din colecția personală a prof. Ion Oană

Sursa:
Ion Oană – Istorie și cultură în Lerești – Mușcel, studiu monografic, *ediția a II-a, revizuită și adăugită, editura Ars Docendi, București, 2018, p. 406.*

Sursa:
Ion Oană – Istorie și cultură în Lerești – Mușcel, studiu monografic, ediția a II-a, revizuită și adăugită, editura Ars Docendi, București, 2018, p. 406.

Sursa:
din arhiva personală a fotografului Petre Stăcescu

Comoara din insula albastră

Din vremuri de mult apuse, încă din timpurile strămoșilor daci, (martoră fiind Columna lui Traian), expresia cea mai elocventă a artei populare, de pe întregul teritoriu național, o constituie portul popular.

Această mirifică comoară de istorie și artă, poartă în model, culoare și structură, o parte a existenței noastre milenare**.** (Foto 1) Pentru a-l cinsti, Regina Maria a ridicat portul popular la rang de port NAȚIONAL.

Portul popular femeiesc (căci la el ne vom referi în cele ce urmează), închegat în condiții social-economice specifice, are o notă puternic tradițională. Elementele de port prezintă o bogată și frumoasă compoziție ornamentală. Niciuna dintre piesele de port femeiesc nu este lăsată fără ornamente, executate în tehnici dintre cele mai variate, cu un simț artistic desăvârșit, atât de caracteristice Mușcelului.[9]

În funcție de categoria de vârstă, portul național se împarte după cele trei etape ale vieții: copilăria, tinerețea cu toată splendoarea, podoaba și motivele specifice, și categoria văduvelor și bătrânețea al căror costum este de culoare închisă dar care se încadrează cromatic categoriei. (Foto. 2)

Lerești Mușcel, ca așezare, se află în zona de Nord a județului Argeș, zonă în care culoarea iei este roșu. În această mare de roșu, el, Lereștiul, apare ca o **insulă** ce ascunde o mare comoară. (Foto. 3) **Ia** de culoare albastră. (Foto 4) Semnificația culorii albastre este asociată cu calmul, sene ritatea și prosperitatea, acestea fiind totodată și calități ale oamenilor ce au trăit și trăiesc în așezarea de la poalele munților.

Caracterul dominant al costumului popular femeiesc din Lerești, este dat de linia structurală simplă, datorită fotei care înconjoară corpul de la talie în jos, aderând puternic pe șolduri. Această simplitate este înnobilată de prezența altor piese de port tradițional: cămașa (ia), împodobită cu ornamente în general de un contur mare, în culori sobre, și marama, care dă o notă de distincție întregului costum. In cele ce urmează vom trata costumul femeiesc, având o deosebită specificitate, mai ales în ceea ce privește **ia**.

Ia, cu culorile caracteristice albastru și negru, este cunoscută în terminologia zonei ca „*ia de Lerești*”, iar după culoarea sa, „*albastru de Lerești*”, contribuind la faima costumului femeiesc lereștean. Făcută din pânză de casă, țesută în două ițe, are de obicei două părți: trupul și poalele. Gura de la gâtul ei se obține prin încrețirea foilor din care sunt formate pieptul, spatele și „mânicile”. Încrețiturile de la gura gâtului sunt acoperite în majoritatea cazurilor de un mic guler, dar se găsesc și cămăși fără guleraș.[10]

După tehnica împodobirii, iile se împart în două categorii: brodate (cusute) și alese în război. Ia de Lerești se caracterizează printr-o cusătură bogată, încărcată, realizată cu materiale obișnuite: lână, arnici, mătase, un fir de argint și un fir de aur, fluturi și beteală. Motivele ornamentale folosite sunt destul de variate; cel mai vechi și frecvent este cel denumit în mod curent „fuști” sau „fuște”, „brăduleți”. Ele se aseamănă cu niște încrustături în lemn, înșirate de o parte și de alta a unei nervuri. Lucrate în negru, albastru și în fir, motivele în „*fuști*” constituie elemente ornamentale cu efect decorativ incontestabil. Un motiv ornamental tot atât de reușit aflat pe iile lereștene este și „*ciarba*”. Acest ornament se compune dintr-o linie șerpuită, ușor arcuită la piept, altiță și lungul mânecii. Alte motive, ca „suveicuța”, cusută pe „*rumânescur*i” și „pe fir” ori „*șerpeasca*”, sunt destul de apreciate, ca, de altfel, și „cârligele” și „roțile”.[11]

---

[9] *Monografia geografică a R.P.R.*, București,1960, Partea I, p.71

[10] Ion Oană, *Istorie și cultură în Lerești – Mușcel,* studiu monografic, ediția a II-a revizuită și adăugită, ed. Ars Docendi, București 2018, p. 131.

[11] *Idem.*

Spațiul destinat împodobirii este exploatat la maximum pe ie, acesta aflându-se pe guler, pe piept şi mânecă, elementele de interes fiind altița, încrețul, râurile, șirurile de pe piept, bantă sau brețare şi bibilurile sau cheițele. Unele ii sunt atât de bogat ornamentate, încât materialul din care sunt confecționate abia se zăreşte, de aceea și pânza pe care se lucra era mai groasă în zona Muscelului.

În privința tehnicii cusăturilor, cel mai frecvent este punctul în cruce, cusătura cu fir, dar revine totuşi mai des aşa-zisul „*punct bătrânesc*", cu ajutorul căruia se realizează o broderie numită „*în rumânescuri*". În tehnica aceasta se foloseşte un fir gros, lăsat afânat, iar, printr-o abilitate a cusăturii, demnă de invidiat, se obține un câmp uniform de broderie în relief. Conturul propriu-zis al motivului ornamental, realizat printr-o astfel de tehnică nu se poate distinge decât privind-o de aproape.[12]

Gama ornamentală bogată, de o varietate destul de mare, indică simțul lereștencei nu numai în alegerea motivelor și culorilor, dar și în ceea ce privește compoziția.

Terminologia referitoare la părțile componente ale cămășii este: „*ciupag*" partea care îmbracă corpul în partea superioară și „*poale*" de la brâu în jos.[13]

Ia lereșteană, așa cum am arătat mai sus, excelează prin bogăția broderiei, excepție făcând iile de mireasă, în întregime albe.

Partea superioară a iei se compune din „*obinzică*", „*ciupag*" și „*mânecă*". Cea din urmă este compusă la rândul ei din „*altiță*", „*încrețituri*" , „ râuri in șiruri verticale", pe lungimea mânecii, și „*pumnași*" care strâng mâneca în partea de jos (există și o mânecă largă numită „*fodor*"). Rândurile de pe mânecă străbat „încrețul", făcând legătură directă cu altița, element care deosebește această ie, ca de altfel toate iile din Mușcel, de restul zonelor țării.[14]

În jurul iei gravitează celelalte componente ale costumului popular. Una din acestea este *Fota* care contribuie în mare măsură la definitivarea portului lereștean. De formă dreptunghiulară fota se poartă înfășurată strâns în jurul șoldurilor. Ea se țese, de obicei, în patru ițe. Dar se mai întâlnește și o fotă țesută în două ițe, denumită „fotă scoarță". Poartă această denumire pentru că se țesea ca și o scoarță (mai tare), dar ea era o fotă „de purtare", care se îmbrăca de către lereștence în fiecare zi, ca veșmânt de lucru. Fota de tip vechi este țesută în vărgi și benzi la capete. Mai recent, ea prezintă motive ornamentale geometrice sau florale, executate în tehnica „alesăturilor" de mână, în culori în care s-a amestecat, cu discreție, firul metalic argintiu și auriu, până și-a făcut loc cu desăvârșire. Fota, o putem cataloga ca pe o simfonie a diversității culorilor fiecărui anotimp.

Betele: o completare a costumului femeiesc din Lerești o constituie „betele", având ornamentație geometrică cu „vărgi" sau „ochiulețe", colorate și bine combinate din punct de vedere cromatic.

Marama: este o țesătură de borangic în două ițe, fiind una din piesele de podoabă ale costumului femeiesc de sărbătoare. Marama o putem defini ca fiind REGINA costumului național.

De forma unui voal lung de până la 4 m, ea este foarte fină, spumoasă, fiind împodobită cu ornamente din bumbac sau mătase, în alb, galben sau din fir de culoarea argintului sau a aurului. Ornamentele fine, presărate uniform pe întregul câmp sau concentrate la capete, sunt distribuite într-o asociere și un ritm care trădează un gust artistic decorativ remarcabil. Ornamentele pot fi geometrice sau florale, dispuse în câmpuri romboidale, încadrate cu dungi de dimensiuni reduse - la maramele din secolul trecut, și de dimensiuni destul de mari, la cele de dată recentă. (Foto. 5)

Legătoarea: la costumul femeiesc lereștean, nu se pune marama, dacă nu este însoțită de legătoare, așezată pe cap, deasupra frunții. Ea este formată dintr-o bucată de catifea neagră sau

[12] *Idem*.
[13] *Idem*.
[14] *Ibidem*, p. 131, 132.

grena, pe care se cos în figuri geometrice sau florale, mărgele, fluturi, cu fir metalic argintiu sau auriu.

Un *săculeț* (o *gentuță*) în care femeile țineau batista și o oglindă de dimensiuni mici, cu două fețe, accesoriza costumul popular. Îmbinarea armonioasă a mărgeluțelor, trădează atenția la detalii și pasiunea pentru frumos a femeilor lereștene.(Foto. 6)

Frumusețea, cromatica, bogăția ornamenticii și mai ales originalitatea costumului popular din Muscel, au fost remarcate și pe plan internațional încă în urmă cu 133 de ani când, la Expoziția Internațională de la Paris din 1889, costumul popular, țesut și cusut de harnicile măicuțe de la Mănăstirea Nămăești[15], a primit medalia de aur. Încă un motiv de mândrie de a fi român.

În urmă cu cincizeci de ani, un fiu adoptiv al așezării, pictorul Ștefan Chioreanu, cu o măiestrie angelică, prin operele sale, scoate în evidență frumusețea portului popular: ia, fota, marama și legătoarea cu minunata lor policromie.

Trebuie să fim conștienți de ce comoară deținem și să acceptăm că portul popular este o lacrimă a frumuseții pe obrazul neamului! Nu trebuie pierdut și nici măcar alterat.Trebuie păstrat! Nu putem lăsa ca ***insula albastră*** să fie colmatată de nocivitatea kitsch-urilor promovate. Obligația noastră - ca locuitori ai acestor mirifice plaiuri românești, a autorităților locale care au garantat toată susținerea în întîlnirea ce am avut-o, este de a cultiva și de a duce mai departe tradiția acestui **tezaur național** având obligația **să nu ne fie îngropat !**

Încheiem citându-l pe Ion Agârbiceanu, care „ne-a lăsat ... ca testament: *Cei ce-și împlinesc **datoria** nu se tem de moarte”.*[16]

BIBLIOGRAFIE

Din bătrâni se povestește – Simpozion național de promovare a tradițiilor și obiceiurilor populare românești, ediția I, Pitești - 2006.

Monografia geografică a R.P.R., Partea I, Geografia fizică – Ed. Academiei R.P.R., București, 1960.

Florescu Florea Bobu – *Portul Popular din Mușcel* – Editura de Stat pentru Literatură și Artă

Focșa Gheorghe, Bănățeanu T., Ionescu E. – *Arta populară în R.P.R.:port, țesături, cusături*, București, 1957.

MUȘCELUL NOSTRU – Revista Asociației învățătorilor și învățătoarelor din Mușcel - Organ de cultură profesională și generală, Anul I, 1929, nr. 3.

Oană Ion – *Istorie și cultură în Lerești Mușcel*, studiu monografic, editura Ars Docendi, București, 2018.

Rădulescu C. Codin – *Musceul nostru. Lămuriri asupra portului și cuprinsului monografiei județului și a altor 63 de comune*, București, 1923.

[15] Regina Maria a cumpărat de la mănăstirea Nămăiești 14 costume populare.

[16] Înalt Preasfințitul Calinic – Episcop al Argeșului și Mușcelului, *Inițiativa plină de mireasmă duhovnicească* în *„Din bătrâni se povestește”*- Simpozion național de promovare a tradițiilor și obiceiurilor populare românești, Ediția I, Pitești -2006, p.3.

Sursa:
MUȘCELUL NOSTRU – Revista Asociației învățătorilor și învățătoarelor din Mușcel - Organ de cultură profesională și generală, Anul I, 1929, nr. 3, Coperta 1.

Sursa: Pictură Ștefan Chioreanu – din arhiva familiei pictorului

Sursa: Din arhiva personală a fotografului Petre Stăcescu

Sursa: Maria Carmen Buzea – din arhiva personală

Sursa:
Pictură Ștefan Chioreanu – din colecția familiei pictorului

Sursa: Din arhiva personală a fotografului Petre Stăcescu

Diseminare proiect în Comitetul Cultural Științific de pe lângă Consiliul Local al Comunei Lerești

Diseminare proiect în Comitetul Cultural Științific de pe lângă Consiliul Local al Comunei Lerești

Întâlnire cu domnul Marian Toader Primarul Comunei Lerești – Muscel

Secțiunea a IV-a: Ecouri
Povești neștiute, povești mai puțin cunoscute. Istoria unui artefact
Realizatori
Butoiu Andra, clasa a VII-a A, Școala Gimnazială *Nanu Muscel* Câmpulung
Verman Teodora, clasa a VII-a A, Școala Gimnazială *Nanu Muscel* Câmpulung
Coordonatori
Prof. Călcîi Claudiu Ion, Școala Gimnazială *Nanu Muscel* Câmpulung, jud. Argeș
Prof. Călcîi Elena Ramona, Școala Gimnazială *Oprea Iorgulescu* Câmpulung, jud. Argeș
Preambul

Anul trecut, în prima ediție a concursului *Patrimoniul cultural, istoric și natural - Zestrea comunităților locale*, organizat de Societatea de Științe Istorice din România, proiectul nostru a pus în evidență personalitatea lui Matei Drăghiceanu și o parte din moștenirea sa, parcul care-i poartă numele. Parcul este clasat ca ansamblu istoric de arhitectură, fiind nominalizat în Lista Monumentelor Istorice 2015, judeţul Argeş, la nr. crt. 376-378, ,,Ansamblul Vilei Drăghiceanu", Parc , cod LMI: AG-II-m-B-13583.02, stabilite prin Ordinul Ministrului Culturii şi Cultelor nr. 2314 / 2004. Numele lui Matei Drăghiceanu este cunoscut de o parte a câmpulungenilor, dar prin introducerea lui în manualul de istorie de clasa a VIII- a a devenit mult mai prezent în discuțiile despre istorie și cultură ale tinerilor la nivel național. Prin prezența în capitolul *Cultura în spațiul românesc*[17], putem să ne bucurăm că un muscelean adoptat îndreaptă atenția spre urbea noastră. Propunerea noastră către autoritățile locale a fost următoarea: O parte a parcului să fie amenajată și introdusă în circuitul public. Ar putea fi înlăturată vegetația ierboasă și mărăcinii pentru a degaja spațiul pentru refacerea aleilor pentru pietoni, se pot adăuga piste pentru biciclete și role. Ar putea fi realizată o alee care să unească DJ 732 C (urcarea spre Grui către Bughea de Jos) și str. Revoluției. Aceasta poate fi realizată pe lângă cavou, cât să nu intersecteze traficul curent al personalului spitalului între Pavilionul Stătescu și Pavilionul Drăghiceanu și ar fi la distanța mare de ambele. Cavoul poate fi reabilitat, pus în valoare ca un adevărat omagiu pentru unul din marii români stabilit aici.

Interviuri

Cum lucrurile nu s-au schimbat prea mult, am urmărit, la secțiunea Ecouri din ediția a II-a a concursului amintit mai sus, să intervievăm pe un reprezentant al administrației locale și pe managerul spitalului.
Interviul legat de acest subiect a avut ca interlocutor pe viceprimarul Câmpulungului, prof. dr. în istorie Nicolae Zaharia.
Întrebare
V-ați gândit la refacerea Parcului Drăghiceanu și dacă da, la ce metode v-ați gândit?

Răspuns

Prima vizită în Parc am făcut-o după prezentarea proiectului vostru anul trecut. Mi-a plăcut locul și poate reprezenta un punct de atracție pentru oamenii de aici și apoi pentru cei din alte zone.
Întrebare
Sunteți de acord cu îmbunătățirea stării parcului cu scopul de a-l plasa în topul circuitului turistic? Cu ce ați începe in restaurarea lui ?

[17] Stan Stoica coordonator, *Istorie, Manual de clasa a VIII-a*, Ed. CD Press, Buc., 2020

Răspuns
Parcul poate fi refăcut cu ajutorul ADP, dar nu numai. Pot fi antrenați elevii din școli și cât mai mulți cetățeni. Noi am făcut acolo o ecologizare. Este un loc unde putem atrage tineri, după modelul Adventure Park.
Întrebare
Credeți ca istoria locului respective, istoria familiei Drăghiceanu este importantă pentru oameni ? Nu ar trebui să le facem amintirea vie ?
Răspuns
Cu siguranță istoria familiei Drăghiceanu este importantă și poate să reprezinte un pol de atracție turistică. De fapt, tot ce înseamnă patrimoniul arhitectural poate să constituie un punct de interes.
Iată și interviul cu ec. Ionela Tudor, managerul Spitalului de Pneumoftiziologie, care administrează Vilele Grant, Stătescu, Drăghiceanu și Parcul cu același nume
Întrebare
V-ați gândit la refacerea Parcului Drăghiceanu și dacă da, la ce metode v-ați gândit?
Răspuns
Având în vedere regulamentul scris de administrația publică locală, în speță de Consiliul Local, singuri trebuie să ne ocupăm de administrarea parcului, însă din punct de vedere financiar nu avem surse pentru a finanța astfel de investiții, motiv pentru care facem ce putem cu banii proprii și forțe proprii și mă refer chiar la contribuția personală a salariaților și nu a unității. Ce ne-ar putea ajuta major ar fi un proiect pe fonduri europene. Am tot ținut legătura cu consultanții pe fonduri europene și nu am identificat o axă de finanțare. Sunt deschisă către orice soluție care să ne aducă beneficii atât parcului, ansamblului de clădiri, cât și pacienților și orașului.
Întrebare
Cum am putea face posibilă utilizarea parcului pentru locuitori? De unde să începem?
Răspuns
Nu poate fi scos din lista monumentelor ca să-i putem da o altă folosință și să-l poți utiliza în scop turistic sau de recreere. El poate fi amenajat, dar în continuare ca parte al Ansamblului Vilei Drăghiceanu, fără să-l poți introduce într-un circuit turistic.
Întrebare
Credeți că istoria locului este importantă pentru oameni ? Cum am putea să salvăm construcțiile sale și să menținem memoria familiei Drăghiceanu vie ?
Răspuns
Refacerea cavoului familiei ar trebui să țină cont de următoarea situație, din cercetările mele, trupul a fost exhumat și mutat de către familie. Refacerea cavoului trebuie privită în legătură cu celelalte lucrări care necesită investiții, dar pentru care nu am avut fonduri alocate. Pe de altă parte, am și vești bune ce țin de clădire. În 2019 am început proiectul *Consolidarea și repararea demisolului și lucrări de reparații ale fațadelor Pavilionului Drăghiceanu – Vila Drăghiceanu*. Reabilitarea demisolului este în curs, vrem să folosim materiale de calitate și să oferim pacienților șansa de a se recupera medical în săli special amenajate acolo. Poate în aceste săli am putea să evidențiem personalitatea lui Matei Drăghiceanu, prin panouri și exponate.

În concluzie!

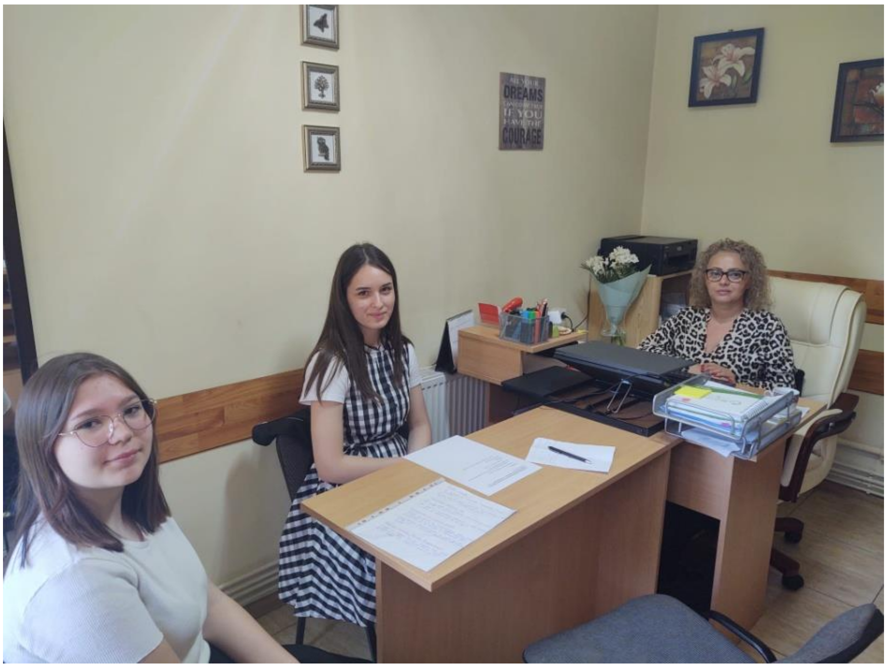
Prin această cercetare, noi am redescoperit frumusețea parcului și a clădirilor pe lângă care am trecut adesea, dar a căror istorie nu o cunoșteam. Prin popularizarea parcului și istoriei vilelor Grant, Stătescu și Drăghiceanu la nivel național, prin acest concurs, și la nivel local prin intervențiile la Cercul de Istorie Gh. I Brătianu, în prezența presei locale, avem credința că am atras și mai mult atenția asupra acestui subiect, cât să fie trecut pe agenda cu priorități a administrației locale.

ANEXE

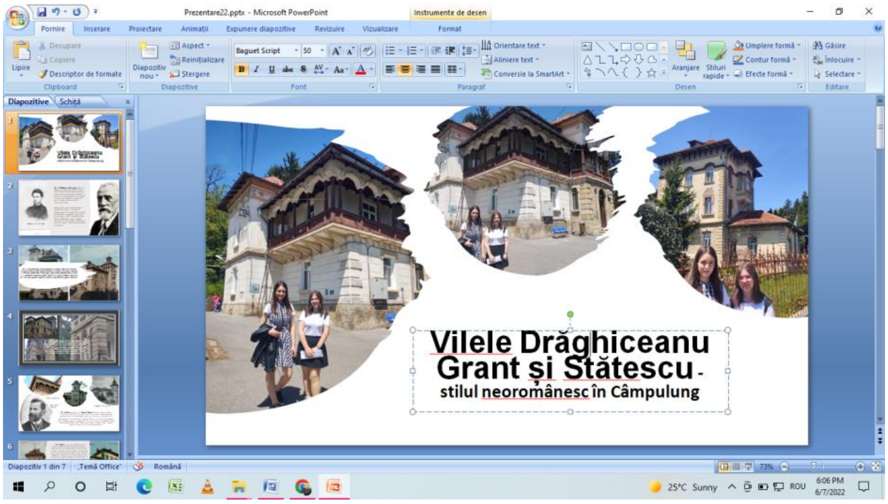
În biroul dlui viceprimar Nicolae Zaharia, împreună cu președintele filialei Muscel a SSIR, prof. Oană Ion.

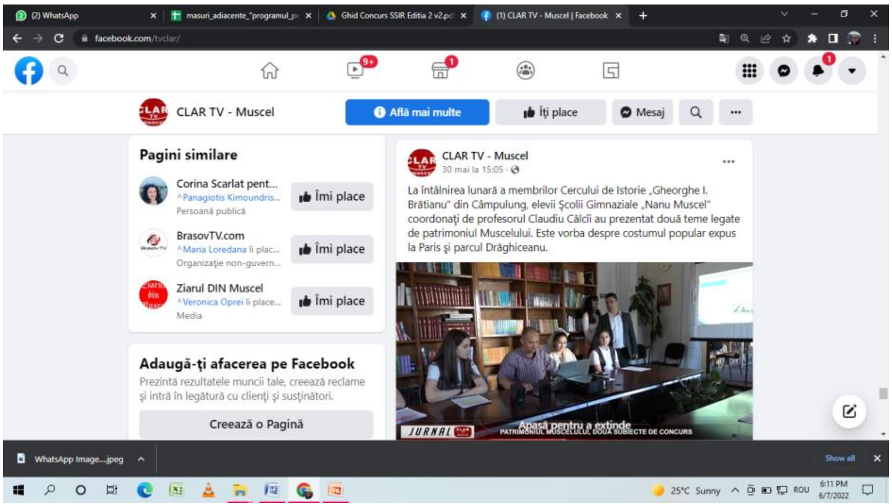
În biroul dnei manager a Spitalului, ec. Ionela Tudor

Prezentarea PP despre Parcul Drăghiceanu și clădirile monument istoric, făcută în cadrul Cercului de Istorie Gh. I. Brătianu

Emisiunea de la postul local CLAR TV https://www.facebook.com/tvclar/

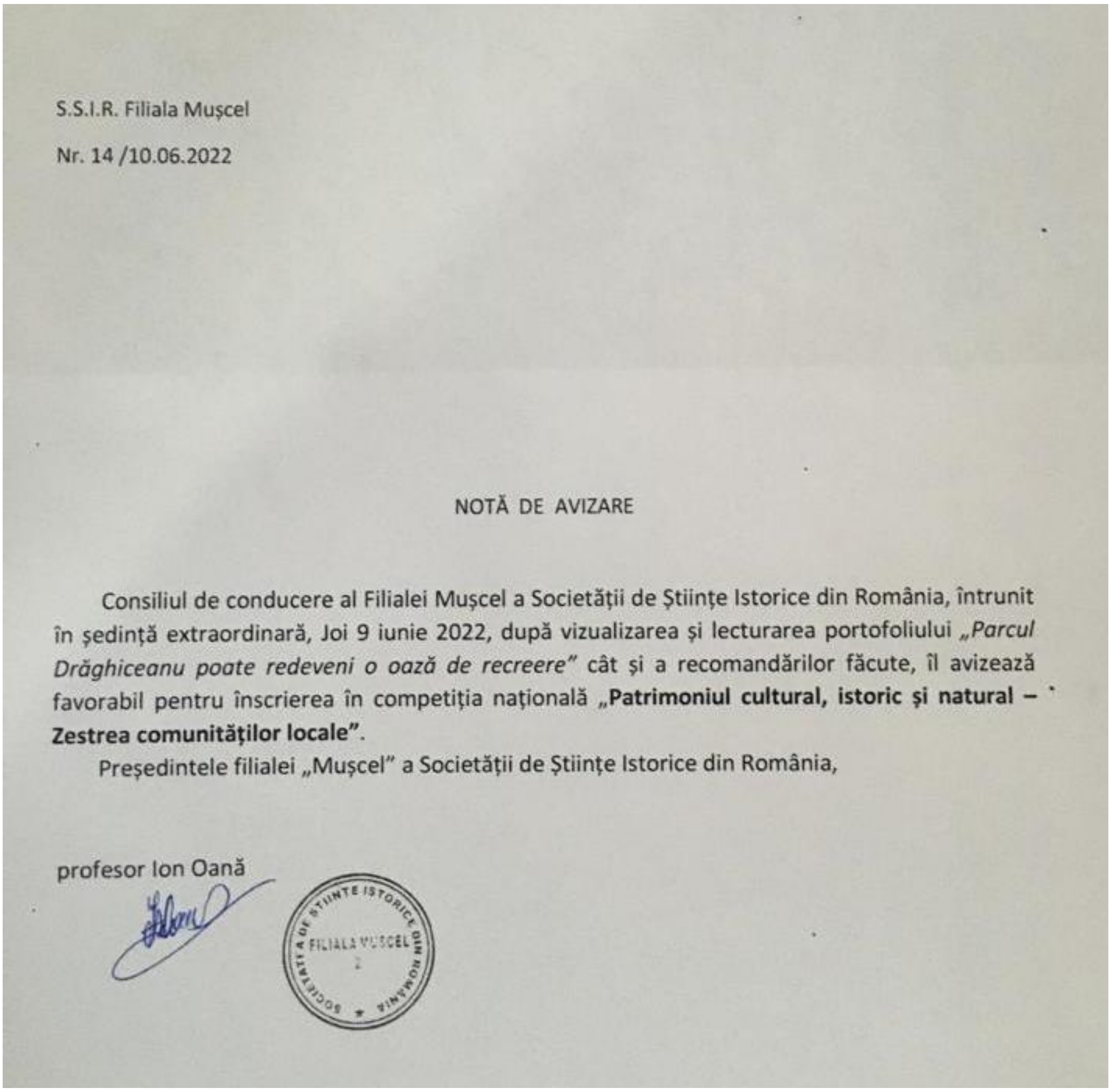

Imagini de la prezentarea proiectului în cadrul Cercului de Istorie Gh. I. Brătianu, la Biblioteca

Municipală Ion Barbu din Câmpulung

S.S.I.R. Filiala Mușcel

Nr. 14 /10.06.2022

NOTĂ DE AVIZARE

Consiliul de conducere al Filialei Mușcel a Societății de Științe Istorice din România, întrunit în ședință extraordinară, Joi 9 iunie 2022, după vizualizarea și lecturarea portofoliului *„Parcul Drăghiceanu poate redeveni o oază de recreere"* cât și a recomandărilor făcute, îl avizează favorabil pentru înscrierea în competiția națională **„Patrimoniul cultural, istoric și natural – Zestrea comunităților locale"**.

Președintele filialei „Mușcel" a Societății de Științe Istorice din România,

profesor Ion Oană

Costumul popular din Muscel premiat la Marea Expoziție Mondială de la Paris și „fratele” său dintr-o colecție particulară

Secțiunea I
Povești neștiute, povești mai puțin cunoscute. Istoria unui artefact

Realizatori
Enaru Mădălina Gabriela, clasa a VIII-a A, Școala Gimnazială *Nanu Muscel* Câmpulung
Voicu Anastasia, clasa a VII-a C, Școala Gimnazială *Nanu Muscel* Câmpulung
Coordonatori
Prof. Călcîi Claudiu Ion, Școala Gim. *Nanu Muscel* Câmpulung, jud. Argeș
Prof. Boncoi Petre Ionel, Școala Gim. *nr. 1* din Valea Mare-Pravăț, jud. Argeș

Preambul

Mănăstirea Nămăești din comuna Valea Mare-Pravăț, aflată la doar câțiva km de Câmpulung, este cunoscută în țară prin icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului, bisericuța rupestră și legenda despre prezența aici a Sf. Ap. Andrei. Mai puțin cunoscută este colecția unică de costume naționale, între care se află piese de o vechime de peste 150 de ani de o valoare excepțională Dintre acestea, ne-a atras atenția cel premiat cu medalia de aur la Marea Expoziție Mondială de la Paris din 1889. Despre acest costum, dar și despre un altul de aceeași vechime, păstrat într-o colecție particulară a familiei Enaru din satul Jugur, comuna Poenari de Muscel vom povestii în următoarele rânduri.

Cuprins

Mult timp costumele populare care formează colecția muzeului mănăstirii au fost ținute departe de ochii publicului. Și aceasta pentru că, spunea maica stareță, ținea foarte mult la ele și pentru unele au fost necesare chiar 5-6 intervenții pentru restaurare. Muzeul își are începuturile acum 11 ani, la bază fiind colecția maicii Lucia. În trecut, măicuțele creșteau viermi de mătase și lucrau costume de mare rafinament, dovadă că 14 dintre ele au ajuns la regina Maria, care le-a ridicat de la costum popular la costum național. Între aceste costume expuse la muzeu, se află costumul popular premiat la Marea Expoziție Mondială de la Paris din 1889, care a primit medalia de aur[18]. Momentul intrării în posesia acestui costum ne este explicat, de către maica stareță Lucia astfel: *Doamna Bulibașa, care a trăit până de curând și a ajuns la 102 ani, m-a trimis la dna Pascu, care avea costumul măicuțelor participant la expoziție. Costumul a fost lucrat de măicuța Megalusa (Migăluța) și după expoziție a fost cumpărat de o persoană. A fost transmis mai multe generații ca un bun de preț până la dna Pascu și apoi l-am cumpărat și a ajuns în colecția muzeului*. Iată și descrierea costumului: Este un costum de sărbătoare, purtat de către soacră. Cea mai spectaculoasă piesă este ia cusută pe borangic, un material pe care doar femeile cu statut social ridicat și-l puteau permite. Este cusută monocrom în culorile reprezentative ale Muscelului, roșu și negru, roșu reprezentând forța, tinerețea, iubirea și vitalitatea, negrul reprezentând reavănul pământului, legătura celei ce o purta cu pământul, căci statutul social era dat mai ales de cât pământ deținea fiecare. Macii cusuți pe această ie sugerează că femeia era puternică, dar în același timp delicată. Are o finețe aparte, este cusută în patru foi,

---

18 ****Costumul Tradițional Muscelean Arta Cusăturii Populare*, volum finanțat prin AFIR, 2021, p.15

pieptul este foarte bogat și încadrează cusătura în acele pătrate specifice zonei. Mâneca este amplă, cu altiță foarte lată din care pleacă râuri și se termină cu bentiță specifică iilor de sărbătoare. Poalele sunt de asemenea cusute pe borangic cu motive florale. Punctul de cusătură folosit este punctul pe toiege și este cu fir metalic cusut în lănțișor și paiete de asemenea metalice, care dau un aspect de finețe și prețiozitate. Fota este țesută la război în patru ițe, cu alesături din bumbac și fir de mătase cu ornamentări predominant romboidale. Ea este fixată pe corp de bete cusute în război în patru ițe din bumbac și fir de lame cu diferite motive geometrice. Costumul este completat de marama din borangic fixată pe cap de legătoarea foarte veche cusută cu mărgele multicolore cu diverse motive florale. (Mulțumim dnei Mirela Enaru pentru lămuriri!)

În aceeași perioadă, acum mai bine de un secol și trei decenii, o pereche de mâini dibace țeseau la poalele celui mai înalt deal, Mățău, un alt costum valoros. Costumul pe care vi-l prezint este rezultatul muncii stră-străbunicii mele, Maica Filoftea, o femeie mică și firavă dar cu mâini magice care ziua trebăluia prin gospodărie iar noaptea la lumina lămpii, cosea sau țesea, căci nu exista Paște sau Crăciun și copii ei sa poarte aceleași straie. Maica Filoftea a avut 4 copii, trei băieți și o fată, pe Maica Gheorghița cum îmi povesteau bunica și mătușa Luminița. Acesta este unul din costumele pe care maica Filoftea, azi doar o figură firavă pe o cruce, l-a cusut cu mare grija, pentru fiica sa Gheorghița , pe atunci fată tânăra de măritat, care l-a rândul său l-a transmis mătușii Luminița și acum a ajuns la mine. Nu pot decât să-l port și să-l consider cel mai prețios și mai valoros dar de la străbuna Filoftea. Ia este cusută cu migală pe românesc sau rumânesc, care este una dintre cele mai vechi puncte de cusătură dar și una dintre cele mai fine și mai migăloase cusături ,ea este realizată pe pânza de casă pe care o țeseau în război .Ca o trăsătură specifică Muscelului, pânza de casă, avea țesute pe piept dar și pe mânecă acele dungi portocalii, galben sau albastre care doar pe iile foarte vechi le regăsim. O bătrână din sat îmi povestea că femeile țeseau acele dungi când bărbații plecau la război și atunci când purtau ia, toată lumea știa că au soții sau fii în război. Și a cusut maica Filoftea o întreagă primăvară pe aceasta ie, cu flori înflorite, crenguțe și bobocei și a combinat atât de frumos și vesel culorile ca o adevărată artista, căci țăranca romånca era fără să știe o artistă desăvârșita. Ia este cusută cu bumbac și mătase, în patru foi cu clin și încheiata cu cheițe ,pieptul este cusut cu râuri și model floral, umplut cu mătase albă cusută în lănțișor. Mâneca este cusută de asemenea cu râuri apoi în creț care la ia de muscel este nefuncțional și se termina cu altița care este foarte bogată. Un alt element al costumului de Muscel este fota, care este țesută în război în patru ițe, pe fond negru din bumbac, cu alesături, ornamentata cu mătase într-o explozie de culori vesele cu motive florale dar și motive primordial, oul sau sămânța primordială și simbolul feminității sau clepsidra . Fota se înfășoară în jurul taliei și se fixează cu bete țesute de asemenea în război, împodobite cu diverse motive geometrice , din bumbac ca acestea sau din lână. În picioare port ciorapi de lână confecționați de bunica mea și opinci din piele făcute de mama mea. Bogăția și frumusețea acestui costum sunt completate de finețea maramei de Muscel, care este unică și nicăieri în țară nu are finețea și bogăția care o are cea din Muscel , fiind confecționată din borangic și ornamentată cu mătase sau fir metalic, cu diverse motive florale și geometrice. Marama se prindea pe cap cu legătoarea, care era o bandă de catifea pe care erau cusute mărgele viu colorate și fluturi sau paiete, asortate în general costumului purtat. De precizat este faptul că, marama și legatoare purtau femeile măritate, in noaptea nunții când era valul miresei(valul fecioriei) femeia era legată nevastă , de aici și numele de legătoare . Cu acestea mai apoi ieșea nevasta la biserică în următoarea duminică iar când ciclul vieții se sfârșea, era înmormântată cu aceste straie.

Concluzie

Având destine diferite, unul prețuit de o lume întreagă, altul de mai multe generații dintr-o familie, poveștile celor două costume s-au întâlnit în lucrarea noastră, mai ales că au în comun caracterul mușcelean și momentul când au fost create și din acest motiv le-am considerat apropiate „ca frații”. Erau rânduieli și rosturi care si-au pierdut acum din însemnătate în rândul

tinerilor, dar la mine în sat femeile bătrâne încă păstrează această tradiție. Atunci când îmbrac costumul popular mă simt puternică și specială. (Mădălina Enaru) La întâlnirea cu viceprimarul Câmpulungului, prof. dr. Nicolae Zaharia noi am propus ca, de zilele orașului, una dintre zile să fie dedicată costumului popular și toți locuitorii să fie invitați să poarte un costum sau piese dintr-un costum popular muscelean. De asemenea, producătorii locali să fie invitați să expună și să vândă costume populare. Propunerea noastră a fost notată și sperăm noi, o s-o vedem pusă în practică de Zilele Municipiului, când avem și celebrul Târg de Sântilie. Sperăm ca voi, toți cititorii, să îmbrăcați la ocazii festive costumul popular și să mențineți viu spiritul românesc!

Bibliografie

Ion Popescu-Argeșel, Mănăstirile și bisericile din Muscel, la cumpăna dintre milenii, Ed. Fundației România de Mâine, București, 2000

Maica Ana Lucia Nedelea, Poezii, Apărută cu binecuvântarea Arhiepiscopiei Argeșului și Mușcelului, Curtea de Argeș, 2021

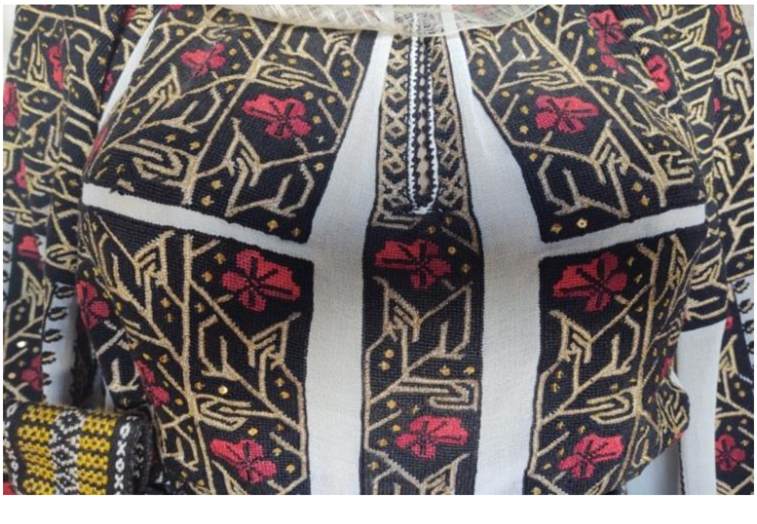
***Costumul Tradițional Muscelean Arta Cusăturii Populare, volum finanțat prin AFIR, București, 2021

Echipa din proiect și costumul premiat la Paris în 1889 (foto arhiva proprie)

Detalii din costum: marama, legătoare, ie (foto arhiva proprie)

Costumul din colecția familiei Enaru purtat de Mădălina (foto arhiva proprie)

Detalii: maramă, legătoare, motive din ie (foto arhiva personală)

ANEXE

Scrisoarea de intenție

Diseminarea Proiectului

Poză de la întrunirea Cercului de Istorie *Gh. I. Brătianu,* foto arhiva proprie

Articol din ziarul local despre proiectul prezentat de noi

Emisiunea postului local CLAR TV despre prezentarea noastră.

Întâlnirea cu viceprimarul Câmpulungului, prof. dr. Nicolae Zaharia și președintele SSIR filiala Muscel, prof. Oană Ion

Scrisoarea de intenție

Nr. 14032
An 2022 luna 05 ziua 05

SOCIETATEA DE ȘTIINȚE ISTORICE DIN ROMÂNIA

FILIALA MUȘCEL

Nr. 8 din 03 mai 2022

SCRISOARE DE INTENȚIE

adresată doamnei Elena Valerica Lasconi, primar al municipiului Câmpulung Mușcel, județul Argeș.

În luna martie a anului trecut, Societatea de Științe Istorice din România, a lansat competiția națională **„Patrimoniul cultural, istoric și natural – Zestrea comunităților locale"** ce își dorește să genereze o preocupare și o provocare pentru viitorul care va încorpora această experiență istorică. Ediția din acest an este dedicată **patrimoniului mobil**.

Cum activitatea de valorizare a petrimoniului național pornește de la comunitatea locală, această acțiune trebuie să sensibilizeze și responsabilizeze pe toți, de la mic la mare, de la elev la profesor, de la cetățean la edil.

Există riscul ca multe bunuri, obiceiuri și tradiții, să dispară pentru totdeauna și, odată cu ele și legătura nostră cu trecutul. Profesori și elevi din Mușcel se vor alătura autorităților și instituțiilor care au rol direct în protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural, istoric și natural.

În contextul celor subliniate mai sus, dorim ca echipa participantă la acest concurs național, profesorii coordonatori și subsemnatul, să aibă o **întâlnire cu dumneavoastră** unde, în urma discuțiilor, se poate îmbogăți conținutul lucrării cu idei noi, opinii și soluții, cu atât mai mult cu cât interesul pentru valorificarea patrimoniului local și implicit național este reciproc.

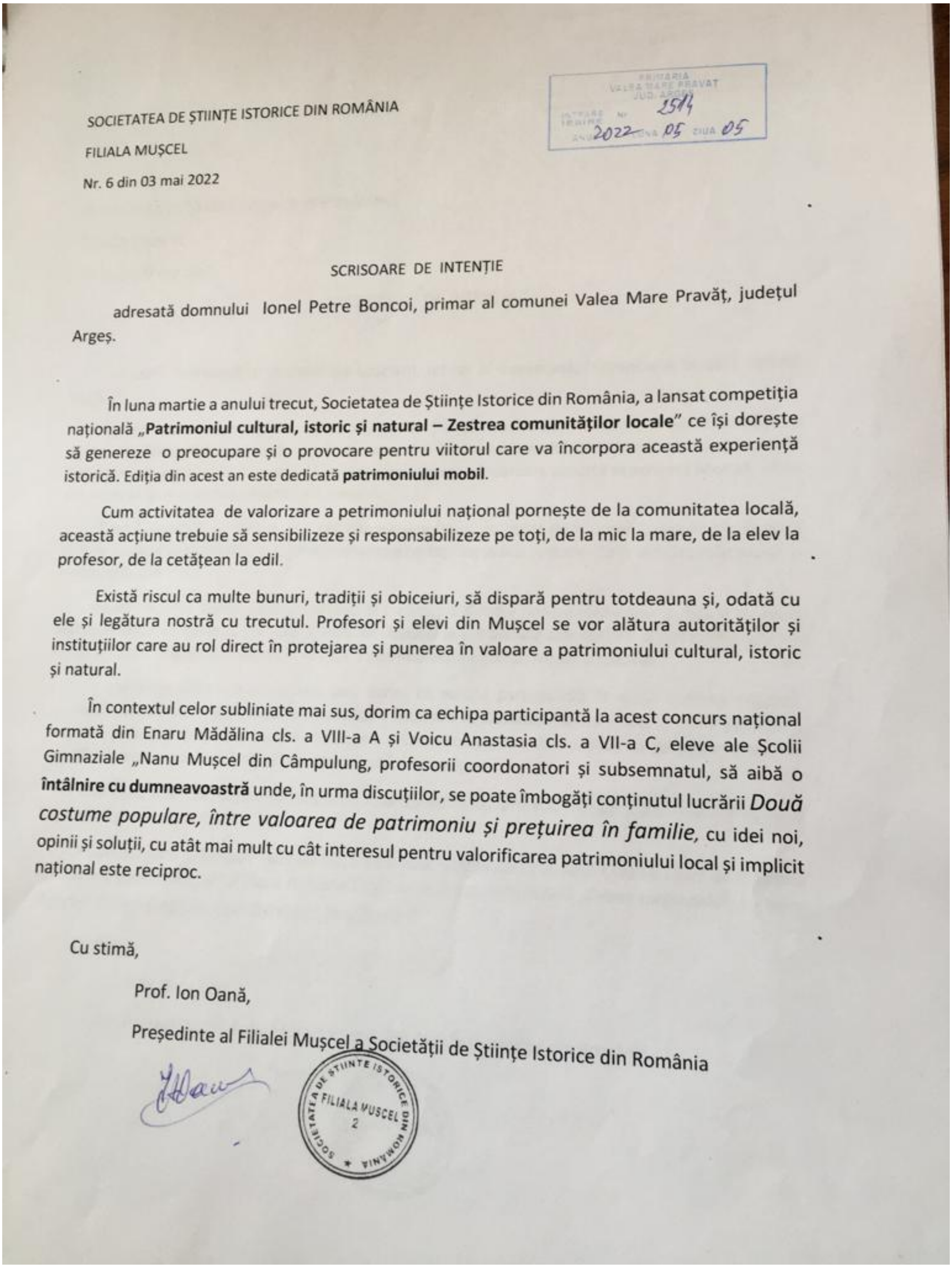
Enunțăm, mai jos, echipa participantă, coordonatorii de proiect, instituția de învățământ ce o reprezintă și tema abordată.

– Butoiu Andra și Verman Teodora cls. a VII-a A, coordonatori prof. Ioan Claudiu Calcîi de la Școala Gimnazială „Nanu Mușcel" și Elena Ramona Călcîi de la Școala Gimnazială „Oprea Iorgulescu", cu tema *Parcul Drăghiceanu, condamnat la uitare ?*

Cu stimă,

Prof. Ion Oană,

Președinte al Filialei Mușcel a Societății de Științe Istorice din România

SOCIETATEA DE ȘTIINȚE ISTORICE DIN ROMÂNIA

FILIALA MUȘCEL

Nr. 6 din 03 mai 2022

PRIMARIA VALEA MARE PRAVAT JUD. ARGEȘ
Nr. 2514
2022 05 ZIUA 05

SCRISOARE DE INTENȚIE

adresată domnului Ionel Petre Boncoi, primar al comunei Valea Mare Pravăț, județul Argeș.

În luna martie a anului trecut, Societatea de Științe Istorice din România, a lansat competiția națională **„Patrimoniul cultural, istoric și natural – Zestrea comunităților locale"** ce își dorește să genereze o preocupare și o provocare pentru viitorul care va încorpora această experiență istorică. Ediția din acest an este dedicată **patrimoniului mobil**.

Cum activitatea de valorizare a petrimoniului național pornește de la comunitatea locală, această acțiune trebuie să sensibilizeze și responsabilizeze pe toți, de la mic la mare, de la elev la profesor, de la cetățean la edil.

Există riscul ca multe bunuri, tradiții și obiceiuri, să dispară pentru totdeauna și, odată cu ele și legătura nostră cu trecutul. Profesori și elevi din Mușcel se vor alătura autorităților și instituțiilor care au rol direct în protejarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural, istoric și natural.

În contextul celor subliniate mai sus, dorim ca echipa participantă la acest concurs național formată din Enaru Mădălina cls. a VIII-a A și Voicu Anastasia cls. a VII-a C, eleve ale Școlii Gimnaziale „Nanu Mușcel din Câmpulung, profesorii coordonatori și subsemnatul, să aibă o **întâlnire cu dumneavoastră** unde, în urma discuțiilor, se poate îmbogăți conținutul lucrării *Două costume populare, între valoarea de patrimoniu și prețuirea în familie,* cu idei noi, opinii și soluții, cu atât mai mult cu cât interesul pentru valorificarea patrimoniului local și implicit național este reciproc.

Cu stimă,

Prof. Ion Oană,

Președinte al Filialei Mușcel a Societății de Științe Istorice din România

SOCIETATEA DE ȘTIINȚE ISTORICE DIN ROMÂNIA FILIALA MUSCEL 2

Acordul încheiat cu partenerii locali
https://drive.google.com/file/d/1j6l-8I88rpXSvyU6tc37jtdC8mcEM7LX/view?usp=sharing
Declarație

Declarația semnată de profesorul coordonator în cazul elevilor minori/majori

Subsemnatul Călcîi Claudiu Ion, în calitate de cadru didactic coordonator declar că lucrarea de față aparține elevilor mei, este exclusiv opera lor și nu încalcă dreptul de proprietate intelectuală al altor persoane. De asemenea, sunt de acord ca filmul documentar/documentele/imaginile digitalizate realizate pentru portofoliul lucrării să fie utilizate pe site-ul S.Ș.I.R. și al partenerilor săi din concurs, precum și în cadrul unei expoziții organizată de S.Ș.I.R. și partenerii săi sau orice altă formă de diseminare a concursului.

Data,

03.06.2022

Semnătura,

Declarația semnată de profesorul coordonator în cazul elevilor minori/majori

Subsemnatul Boncoi Petre Ionel, în calitate de cadru didactic coordonator declar că lucrarea de față aparține elevilor mei, este exclusiv opera lor și nu încalcă dreptul de proprietate intelectuală al altor persoane. De asemenea, sunt de acord ca filmul documentar/documentele/imaginile digitalizate realizate pentru portofoliul lucrării să fie utilizate pe site-ul S.Ș.I.R. și al partenerilor săi din concurs, precum și în cadrul unei expoziții organizată de S.Ș.I.R. și partenerii săi sau orice altă formă de diseminare a concursului.

Data,

03.06.2022

Semnătura,

Acordul semnat de părinte în cazul elevilor minori

Subsemnata/Subsemnatul......Voicu Mădălina......, părintele elevului/elevei......Voicu Anastasia......de la clasa a VII a, Școala Gimnazială *Nanu Muscel* sunt de acord cu ghidul și regulamentul concursului. Totodată, sunt de acord ca filmul documentar/documentele/imaginile digitalizate realizate pentru portofoliul lucrării să fie utilizate pe site-ul S.Ș.I.R. și al partenerilor săi de concurs, precum și în cadrul unei expoziții organizată de S.Ș.I.R. și partenerii săi sau orice altă formă de diseminare a concursului.

Data,

07.06.2022

Semnătura,

S.S.I.R. Filiala Mușcel

Nr. 13 /10.06.2022

NOTĂ DE AVIZARE

Consiliul de conducere al Filialei Mușcel a Societății de Științe Istorice din România, întrunit în ședință extraordinară, Joi 9 iunie 2022, după vizualizarea și lecturarea portofoliului *„Costumul popular din Mușcel premiat la Marea Expoziție Mondială de la Paris (1889) și **fratele** său, dintr-o colecție particulară”* cât și a recomandărilor făcute, îl avizează favorabil pentru înscrierea în competiția națională **„Patrimoniul cultural, istoric și natural – Zestrea comunităților locale”**.

Președintele filialei „Mușcel” a Societății de Științe Istorice din România,

profesor Ion Oană

SOCIETATEA DE ȘTIINȚE ISTORICE DIN ROMÂNIA FILIALA MUSCEL 2

IN MEMORIAM

Nicolae George Cârstea

Publicist Cornel Stoian,
Secretar trezorier al S.S.I.R. Filiala Muscel

Inginerul Nicolae George Cârstea s-a născut pe 6 iulie 1945 în orașul Slatina din județul Olt. Nu a avut o copilărie în sensul real al cuvântului; de fericită nici atât. Nu a beneficiat de o familie normală, mama fiind minoră iar tatăl i-a părăsit încă de la naștere, cunoscându-l după 26 de ani. Se poate spune că a fost un copil al nimănui, însă a trăit și a crescut cum a putut și pe unde a putut, beneficiind de bunăvoința diverselor familii. Viața lui a fost foarte grea; o poveste foarte încâlcită.

Cu toate acestea, ajutat de oameni de bine a putut să frecventeze școala, liceul și facultatea, ajungând inginer în domeniul tehnicii calculatoarelor. A avut încredere în el și cu o voință de fier a putut să răzbească în viață.

S-a căsătorit cu dna. Flory cu care a avut doi copii. Natura serviciului face să se stabilească în *capitala regală* Curtea de Argeș.

Prin peregrinările mele la activități culturale, artistice și religioase, l-am cunoscut pe George și am început să colaborăm, antrenându-l la diverse activități la Câmpulung Muscel unde venea cu drag și plăcere. L-am cooptat în rândul membrilor Societății de Științe Istorice din România - Filiala Muscel și a devenit membru al Clubului Umoriștilor Musceleni unde și-a adus contribuția la activitățile celor două organizații. A colaborat la revistele „Piatra Craiului", „Orizonturi Muscelene", „Acidava", „Pietrele Doamnei", „Glasul Iubirii".

A fost un mare iubitor și admirator al *Luceafărului poeziei românești* – Mihail Eminescu, fiind prezent la toate manifestările organizate la Domnești și Curtea de Argeș.

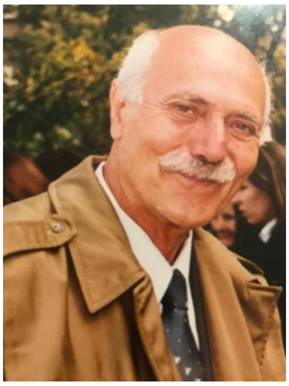
Cu aceste ocazii recita propriile poezii închinate marelui poet național, precum și poezii patriotice. A fost o personalitate, un mare patriot și un naționalist în sensul bun al cuvîntului.

Nu ezita să treacă dealurile, pe muscele, de la Curtea de Argeș la Câmpulung, ori de câte ori se impunea, pentru a lua parte la acțiunile Filialei Muscel a Societății de Științe Istorice din România, sau pentru a participa la: Sărbătorile Câmpulungului, ședințele Clubului Umoriștilor Musceleni și Acidava, vernisaje de pictură, lansări de cărți și reviste, festivaluri de umor și muzică.

Lucra la redactarea unei cărți de poezie (nu știm dacă aceasta a văzut lumina tiparului) când, pentru el, brusc, trenul vieții a ajuns în ultima stație iar timpul s-a oprit în loc pe 2 decembrie 2021 când George a trecut la cele veșnice. Sufletul lui se va întâlni în Univers cu Ion Hiru, Ion Mârzac, Dan Avrămescu, Gheorghe Vintilă, Ion Dumbi, Ion Vlădău și Nicolae Gheorghe Podișor.

George mai avea multe de scris și de împărtășit: poezii, epigrame, catrene ...

Am pierdut o modestă și discretă personalitate, un neobosit publicist, un patriot al acestui pământ românesc.

Iosif Mărcușanu

Prof. Voli Georgescu,
Colegiul Național
Pedagogic „CAROL I”
Câmpulung Muscel

În anul 1976, am intrat prin examen la Liceul Pedagogic din Câmpulung, ocupând poziția 36 din cele 108 destinate profilului pedagogic. Școala, ca și construcție, prin impresionanta arhitectură, apoi și prin exponența intelectuală a Cancelariei, m-au impresionat, m-au captivat și mi-au asigurat virajul de mentalitate al devenirii mele. Mai mult, dirigintele clasei în care am fost integrat, a IX-a B, a fost distinsul profesor IOSIF MĂRCUȘANU.

Impactul a fost puternic. M-a acaparat atât prin disciplina pe care o preda IMPECABIL – PSIHOLOGIA, cât și prin primele teme pe care ni le preda despre PSIHIC: „*Psihicul este imaginea subiectivă a lumii obiective*”.

După opt ani de învățământ primar și gimnazial, în care toți învățam cu disperare limba și literatura română, precum și matematica lui Grigore Gheba, al cărui punct culminant îl atinsese în 1975, cu un an înaintea intrării mele la liceu, a urmat impactul înțelegerii unei discipline noi și evident diferite – PSIHOLOGIA. Ne-a predat-o fără menajamente. Nu a fost nici pe departe ușor, dar i-am simțit „gustul” abia la sfârșit. Exemplele prin care ne-a făcut-o „digerabilă” sunt și astăzi veritabile. Ulterior, a făcut parte din ADN-ul nostru profesional.

După doi ani de învățământ liceal pedagogic și după un examen demențial de treaptă a doua, impus de minister, în care am rămas doar 37 de elevi în anul trei, din cei 108 intrați la început de ciclu liceal, am avut o altă doamnă profesoară la dirigenție, evident de același calibru profesional și din aceeași arie curriculară, spre nedumerirea noastră, adică a celor din clasa mea, rămași în profil cu cea mai mare pondere sub aspectul numeric. Din punct de vedere profesional „tranziția”a fost suportabilă, dar, din punct de vedere afectiv – emoțional a rămas un mare semn de întrebare. Peste ani, aveam să aflu faptul că, deși schimbarea de diriginți a fost un gest de cavalerism, așteptarea emoțională ne afectase deopotrivă și pe elevi, și pe diriginte.

După absolvirea liceului, l-am cunoscut mai profund pe fostul meu profesor și diriginte Iosif Mărcușanu. Așa am aflat că s-a născut în apropierea Câmpulungului (satul Chili din comuna Mioarele), a locuit ani buni în Pitești, făcând zilnic naveta la Școala Normală, că a fost director al liceului, iar mai înainte, inspector general al învățământului argeșean. Aproape întodeauna voia să vorbească despre TRECUT. În repetate rânduri, atunci când era în oraș, evident după pensionare, și își terminase de rezolvat toate problemele, mă suna cu rugămintea de a-l duce cu mașina acasă, la Chili, acolo unde se retrăsese la bătrânețe. Lăsam totul „baltă” și alergam să-l întâlnesc și să-l duc la destinație. Fără să-l întrerupi, îți depăna clișee ale vieții sale, unele aspecte fiind rezumate cu precizie matematică: biserica și școala de lîngă casa părintească, acel copac ce a rămas mărturie a copilăriei, stratul de pătrunjel din care trebuia să stârpească buruiana sau amintirea mamei autoritare. Îi plăcea să povestească și, parcă mai mult, îi plăcea să îl asculți, să nu îl întrerupi.

Pentru Școala Normală, azi Colegiul Național „Carol I”, Iosif Mărcușanu, a fost un profesor de referință, un remarcabil reper

al disciplinelor psiho-pedagogice, un caracter puternic și un veritabil dizident (convingeri opuse) față de tot ceea ce înseamnă anomaliile societății, sub mai toate aspectele: sociale, profesionale, economice sau politice. Prin exprimarea sa verbală și chiar prin scrieri și postări pe rețelele de socializare, a înpins dizidența de care vorbeam, până la limita extremă. A rezistat prin verticalitate, prin corectitudine și prin profesionalism - atuuri pentru care a fost apreciat și îndrăgit de generații întregi.

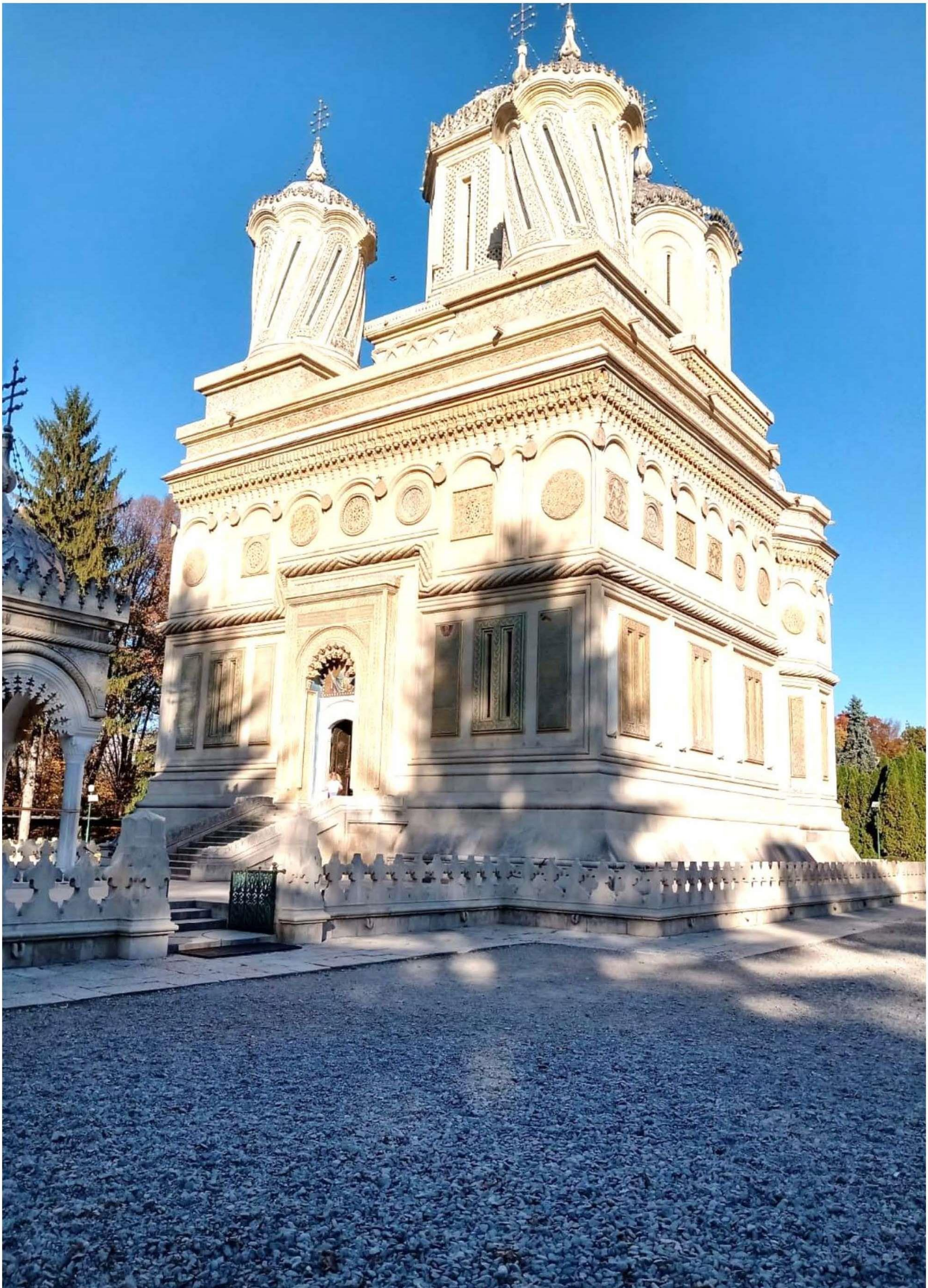
Tot timpul a demonstrat o atitudine demnă, rigidă uneori și de mare inflexibilitate, fiind o personalitate morală fermă. Astăzi, când cei mai mulți dintre semenii noștri „țin" la „relanti" toate aceste variabile, este nevoie disperată de personalități morale, demne, valoroase, de mare prestigiu, pentru a direcționa azimutul generațiilor tinere.

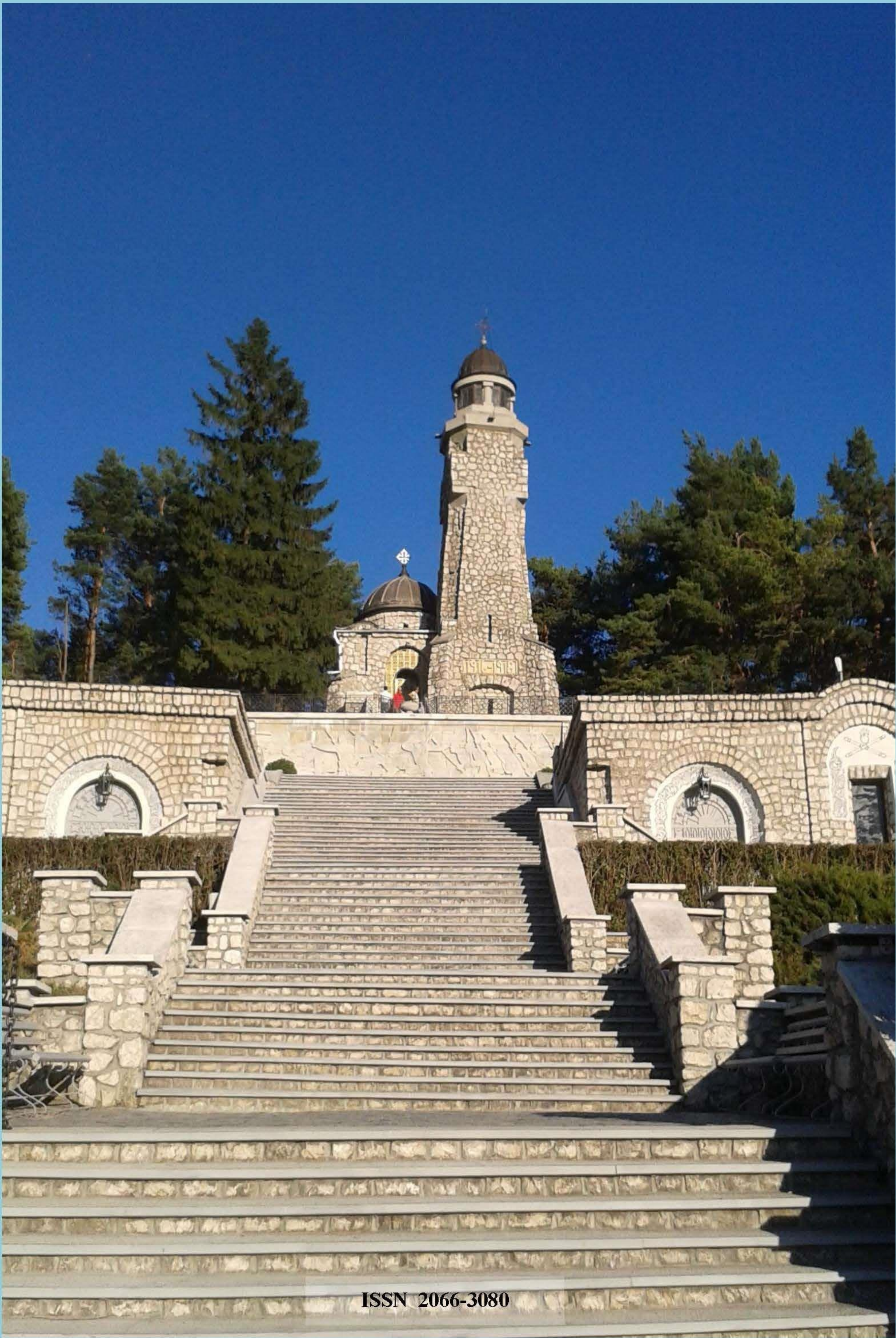
Și, totuși, cei care l-au cunoscut mai îndeaproape i-au cunoscut și puterea generozității, a afectivității și a dărniciei. Pentru o bună parte dintre cei care l-am cunoscut, formula „TATA VICĂ" a substituit pe cea care l-a consacrat IOSIF MĂRCUȘANU.

Nu întâmplător, chiar în ziua în care ne-a părăsit, 25.02.2022, de pe adresa dumnealui de Facebook s-au putut citi câteva cuvinte de puternică încărcătură emoțională: „AM PLECAT DIN ACEASTĂ LUME! VĂ LAS TOATĂ DRAGOSTEA MEA! TATA VICĂ MĂRCUȘANU".

Astăzi, dl. profesor, diriginte, director al Școlii Normale, iar mai înainte inspector școlar, ne-a părăsit definitiv. Conștiința dumnealui se va reintegra în Conștiința Universală, acolo unde va întâlni doar LUMINĂ.

Pentru orașul nostru, pentru școala noastră, pentru școala românească și pentru toți cei care l-au cunoscut, rămâne un PROFESOR de REFERINȚĂ și un PRESTIGIOS DASCĂL al DISCIPLINELOR PSIHO-PEDAGOGICE al ultimei jumătăți de veac.

ISSN 2066-3080